Република Србија
Економско - трговинска
школа

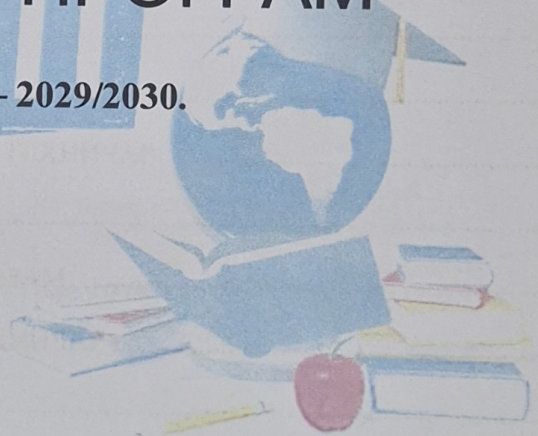
Бр. 637 од 27.05.2026.
Врање

ЕКОНОМСКО-ТРГОВИНСКА ШКОЛА

ВРАЊЕ

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2026/2027 – 2029/2030.

Врање, 2026. године

САДРЖАЈ

О ШКОЛИ 7

СНАГЕ ЕКОНОМСКО – ТРГОВИНСКЕ ШКОЛЕ У ВРАЊУ 9

МИСИЈА 11

УВОД 12

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА И ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 15

I ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 20

II НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ 22

ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА 23

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ РЕАЛИЗУЈЕ 23

III ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ ПРЕДМЕТЕ И МОДУЛЕ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА 24

ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА 24

ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР 24

КОМЕРЦИЈАЛИСТА 24

ФИНАНСИЈСКО-РАЧУНОВОДСТВЕНИ ТЕХНИЧАР 25

ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР 25

ТРГОВИНА, УГОСТИТЕЉСТВО И ТУРИЗАМ 26

ХОТЕЛИЈЕРСКО-РЕСТОРАТЕРСКИ ТЕХНИЧАР 26

ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР 26

КУВАР 26

Б: ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРОГРАМА (ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРОГРАМИ) 34

Б: ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРОГРАМА (СТРУЧННИ ПРОГРАМИ) 34

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА 37

ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КОМЕРЦИЈАЛИСТА 37

ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА 40

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ 40

ФАКУЛТАТИВНИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ 41

ОСТВАРИВАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ПО НЕДЕЉАМА 41
ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА У ГРУПЕ 42
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА 43
ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КОМЕРЦИЈАЛИСТА 43
ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА 48
ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ 49
ФАКУЛТАТИВНИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ 49
ОСТВАРИВАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ПО НЕДЕЉАМА 50
ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА У ГРУПЕ 50
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ФИНАНСИЈСКО-РАЧУНОВОДСТВЕНИ ТЕХНИЧАР (СЛ. ГЛАСНИК РС 2/22) 52
В: ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРОГРАМА 57
ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ 58
ОСТВАРИВАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ПО НЕДЕЉАМА 59
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР 62
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР (СЛ. ГЛАСНИК РС 11/22) 73
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР 77
Б: ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА (ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА) 80
ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ 80
Б: ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА (ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА) 81
ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА 81
ОСТВАРИВАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ПО НЕДЕЉАМА 82
ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА У ГРУПЕ 82
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ХРТ 85
ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: КОНОБАР 91
Б: ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА-ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ 93
ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: КУВАР 98

ЛИСТА ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА 100

IV ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОМ РАДУ 104

V ПРОГРАМ РЕДОВНЕ, ДОПУНСКЕ ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ 105

1. РЕДОВНА НАСТАВА 105

2. ДОПУНСКА НАСТАВА 105

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ 106

3. ДОДАТНА НАСТАВА 106

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА ОБАВЕЗНИХ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА И УКУПНО 107

4. ПРИПРЕМНА НАСТАВА 107

VI ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА 108

ПРОГРАМ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА 108

МЕРЕ УНАПРЕЂИВАЊА РЕЗУЛТАТА РАДА И УСПЕХА 110

VII ФАКУЛТАТИВНИ И ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ, ЊИХОВИ ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ 113

ИЗБОРНА НАСТАВА 113

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА ФАКУЛТАТИВНИХ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ НА НИВОУ ШКОЛЕ 113

VIII НАЧИН ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИКА СА ИЗУЗЕТНИМ ОДНОСНО ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА 114

ПЛАН РАДА СА ТАЛЕНТОВАНИМ И НАДАРЕНИМ УЧЕНИЦИМА 114

ИДЕНТИФИКАЦИЈА 114

ОБРАЗОВНА РЕШЕЊА 114

ВАН РЕДОВНЕ НАСТАВЕ 114

У РЕДОВНОЈ НАСТАВИ 114

МОТИВИСАЊЕ НАПРЕДНИХ И ТАЛЕНТОВАНИХ УЧЕНИКА 115
IX ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ 117
ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ 117
1. ИНТЕРНИ МАРКЕТИНГ 117
2. ЕКСТЕРНИ МАРКЕТИНГ 118
ПРОГРАМ РАДА 118
X ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ 120
ДРУШТВЕНО – КОРИСТАН РАД 122
ХОР 124
КЛУБ ЗА УЧЕЊЕ 124
XI ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА 126
XII ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 130
XIII ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА И ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ 132
ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА ДИСКРИМИНАЦИЈА, НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ 132
ОБЛИЦИ НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА 132
ПРЕВЕНЦИЈА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА 134
ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ 135
ЗАШТИТА ЗАПОСЛЕНИХ 136
РАЗВРСТАВАЊЕ НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА ПО НИВОИМА 136
ПРИМЕРИ РАЗВРСТАВАЊА РАЗЛИЧИТИХ ОБЛИКА НАСИЉА ПРЕМА НИВОИМА ВРШЊАЧКОГ НАСИЉА: 137
ИНТЕРВЕНЦИЈА ПРЕМА НИВОИМА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА 139
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА 147
ПОСТУПАЊЕ УСТАНОВЕ У ОДГОВОРУ НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ 151
ЈАЧАЊЕ ОТПОРНОСТИ УСТАНОВА ЗА ЕФИКАСНО РЕАГОВАЊЕ НА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ 152
КРИЗНИ ДОГАЂАЈИ У ШКОЛИ 152
ИНТЕРВЕНЦИЈА: 152

ОРГАНИЗАЦИЈА ЖИВОТА У ШКОЛИ 153
УЛОГА ДИРЕКТОРА 153
УЛОГА ТИМА 153
УЛОГА ПЕДАГОГА, ПСИХОЛОГА И СОЦИЈАЛНОГ РАДНИКА 154
УЛОГА НАСТАВНИКА 154
УЛОГЕ СВИХ ЗАПОСЛЕНИХ: 155
САРАДЊА СА МЕДИЈИМА 155
ПРВИ ДАН- ОРГАНИЗОВАЊЕ АКТИВНОСТИ И ПОСТУПАКА 155
ДРУГИ ДАН- ОРГАНИЗОВАЊЕ ПОСТУПАКА И АКТИВНОСТИ: 155
ТРЕЋИ ДАН – ОРГАНИЗОВАЊЕ ПОСТУПАКА И АКТИВНОСТИ 156
ДАЉИ КОРАЦИ.... 156
САСТАНАК ТИМА У СЛУЧАЈУ ПРИРОДНЕ НЕСРЕЋЕ ИЛИ КАТАСТРОФЕ 156
ПЕРИОД ПОСЛЕ КРИЗЕ 157
ПОСТУПАЊЕ УСТАНОВЕ: 158
ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ 161
ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА 164
ПРЕВЕНЦИЈА МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА 169
АКТИВНОСТИ ЗА ПРОМОВИСАЊЕ/УНАПРЕЂИВАЊЕ МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА У ШКОЛИ 171
XIV ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА 174
XV ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ 175
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ 175
XVI ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 179
XVII ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА 180
ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА И СТРУЧНИХ СТУДИЈСКИХ ПУТОВАЊА 180
ИЗЛЕТИ И СТРУЧНА И СТУДИЈСКА ПУТОВАЊА: 181
XVIII ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ 183
ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ 183
XVIIIA) СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ 185
ПРОГРАМ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА 185
ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ 194

XIX ДРУГИ ПРОГРАМИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ШКОЛУ, ДРУГЕ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНИ РАД 198

ПРОГРАМ УНАПРЕЂИВАЊА РАДА ШКОЛЕ И ОБРАЗОВНО -ВАСПИТНОГ РАДА 198

УНАПРЕЂИВАЊЕ РАДА ШКОЛЕ..... 198

УНАПРЕЂИВАЊЕ ВАСПИТНОГ РАДА.....**Error! Bookmark not defined.**

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

О ШКОЛИ

Народна скупштина Републике Србије је 5. јула 1955. године донела Акт о оснивању Средње Економске школе у Врању, у згради Гимназије. Упоредо са променама у систему образовања мењали су се и називи школе. У једном периоду наша Школа носила је име Економска школа „Димитрије Туцовић“, када је установљен 26. април, као датум када се слави Дан школе. Касније Одлуком Владе Републике Србије, брише се име „Димитрије Туцовић“, Школа добија назив Економско - трговинска школа Врање. Међутим, обзиром да је 26. април традиционално слављен као Дан школе, то смо ми задржали овај датум као наш посебан дан. Основана је као четворогодишња школа, али је због потреба привреде за трговинским и угоститељским кадровима, паралелно образовала и ученике са трећим степеном. Иако су обучаване у скромним материјалним условима, прве генрације ђака постизале су бољи успех од ученика осталих средњих школа у граду.

Од оснивања Школа је радила у згради Гимназије. Поводом Дана ослобођења Врања, 1990. године добили смо нову Школу, која располаже са 16 учионица опште намене, амфитеатром са 120 седишта, Пословним бироима, кабинетима за Рачунарство и информатику, Пословну информатику, Пословну и службену кореспонденцију. Не тако давне 1998. године Школа добија нове просторије: пословно - административни простор (тракт) и фискултурну салу, са најсавременијом опремом - покретним кошевима, семафором и спортским теренима. Данас наша школа располаже са око 4 000 m² учионичког простора.

Услови за рад данас су веома добри, како кадровски, тако и материјални. Школа одржава давно стечени рејтинг и углед. На бројним такмичењима на различитим нивоима, наши ученици бележе одличне резултате, достојно представљајући Школу.

Економска школа је активна у реформи и у модернизацији стручних школа и наставних планова и програма. Захваљујући нашим пријатељима из Немачке владине организације ГТЗ - ет, наша Школа је као признање за свој дугогодишњи успешан рад, добила најсавременије опремљена 2 кабинета у оквиру новог занимања Пословни администратор, са 25 рачунара, лап - топом, видео - бимом, факсом и фотокопирним апаратом, у оквиру којих се симулира рад Офис - службе у ма ком предузећу, по најсавременијим дидактичким методама. Заједно са још 18 школа у Србији, Економско - трговинска школа је међу првим школама кренула у реформу школства и прошла кроз програме огледа. Школа настоји да развије нову организациону структуру, нови модел финансирања и модерне стандарде.

Школа уписује ученике у два подручја рада:

• Економија, право и администрација и

• Трговина, угоститељство и туризам.

Ученици се школују у образовним профилима:

• Економски техничар,

• Фиансијско - рачуноводствени техничар,

• Комерцијласта

• Правно - пословни техничар,

• Хотелијерско – ресторатерски техничар,

• Туристички техничар,

• Кувар и

и у образовним профилима дуалног образовања:

• Кувар

• Конобар

СНАГЕ ЕКОНОМСКО – ТРГОВИНСКЕ ШКОЛЕ У ВРАЊУ

Школа има традицију дугу 58 година. Једна је од школа која има заслужени углед, добар рејтинг, на шта су поносни ученици, родитељи и професори. То је чини једном од елитнијих школа. Рејтинг школе је стицан годинама добром организацијом и квалитетом наставе, уз неговање свих традиционалних вредности, које ова реномирана школа има, али и праћењем савремених токова у настави, применом метода активно - оријентисане наставе и учешћем у реформи профила економске струке. Отворена је за сарадњу са другим институцијама. У школи је добра, радна атмосфера. Већина професора има добар приступ ученицима. Односи међу колегама су коректни, уз међусобно уважавање и поштовање. Негује се солидарност, толеранција међу ученицима, правичност и такмичарски дух, уз поштовање личности и уважавање свих различитости. Може се истаћи изузетно успешна сарадња са родитељима, веома високи пласмани и резултати наших ученика при упису на високе школе и факултете, као и освојена места на бројним такмичењима. Такође, наши професори су аутори и рецензенти уџбеника. Лоцирана је у фреквентној трговинској зони града, са повољним положајем, на добром месту и много се води рачуна о одржавању школе, њеној уредности и чистоћи.

Руководство школе је по процени свих заинтересованих за школу и њен развој, на веома високом професионалном нивоу. Развија се поверење, уважавање различитих мишљења. Постављају се јасни и прецизни захтеви, који доприносе ефективности рада школе. Истиче се добра организација наставе и других активности, рада професора, подстицање ученика и запослених на професионалан однос према раду. Усмерава се и усклађује веома успешно рад стручних органа школе, промовише и подстиче тимски рад. Такође се много ради на даљој афирмацији и угледу школе.

У школи ради велики број компетентних професора, од којих су неки аутори и коаутори и рецензенти уџбеника. Такође и рад помоћно - техничког особља је на високом нивоу. Школа је опремљена модерним наставним средствима, која су на располагању професорима и ученицима, како у учионицама, тако и у кабинетима и фискултурној сали. Сваке године улажу се напори да се школа одржава, опрема и реновира.

Настава у Школи је на веома високом нивоу, одговорна, добро организована, уз коришћење нових технологија и све већу примену савремених метода рада. Критеријуми рада и евалуације су веома високи. Ученицима се пружају квалитетна знања, како стручна, тако и општеобразовна. Уз велико ангажовање ученика и професора, ученици се оспособљавају за квалитетан самостални рад, али и за даље школовање у високошколским установама.

Подршка ученицима се одвија поштујући законе и права ученика. Безбедност ученика је на високом нивоу. Осим редовне наставе, која је на високом нивоу, богата је и ваннаставна активност. Остварена је сарадња са привредним и ванпривредним организацијама и установама у функцији наставе.

Ученици учествују у раду великог броја секција (преко10), где задовољавају своје спортске, образовне и културне потребе, афинитете и навике. Редовно се организују економске трибине. Ученици заједно са својим професорима уређују школске новине.

Такође школа је увела и више виртуелних привредних друштава, где ученици симулирају рад у стручним службама и офисима.

МИСИЈА

Унапређивање просторних, материјалних и техничких услова, уз подршку стручних кадрова, који ће омогућити да се ученици оспособе за рад и даље школовање са нагласком на практичној примени стечених знања. Унапређивање процеса наставе континуираном обуком професора спремних за прихватање нових метода и облика рада и отворених за учешће у различитим облицима ваннаставних активности. Темељна предпоставка школе је подстицање личног развоја ученика и професора, неговање интеркултуралности и толеранције. Са наставним кадром који примењује савремене методе и облике рада у настави, школа ученицима пружа трајна, функционална и по садржају актуелна знања, развија и подстиче иницијативност, тимски рад и позитивну комуникацију. Након положеног матурског завршног испита, ученици имају добре могућности запошљавања на домаћем, али и на страном тржишту рада. За три односно четири године научимо ученике струци и значајно доприносимо формирању њиховог професионалног идентитета који они носе са собом даље у будуће школовање и живот уопште.

"Najbolji način da predvidite budućnost je da je stvorite."

Peter Drucker

ЕТШ ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА

УВОД

Школски програм чине сви садржаји, процеси и активности, који имају за циљ остваривање образовно - васпитних задатака и сврху да промовишу интелектуални, лични, друштвени и физички развој ученика. При изради Школског програма стављен је акценат на специфичност стручне школе и средине у коју школа делује. Наиме, Економско - трговинска школа је пратила потребе врањске привреде и привреде Пчињског округа, али и новине које је уводило Министарство просвете РС и у складу са тим уводила одговарајућа занимања. Према томе, полазиште рада на садржајима Школског програма јесу потребе и интереси ученика, њихових родитеља и локалне заједнице, а све у циљу остваривања тенденције оптималног развоја и аутономије школе.

Школски програм доноси се на основу наставних планова и програма, односно програма одређених облика стручног усавршавања. Школски програм је документ, који је школа донела на основу наставног плана и програма средњег образовања и васпитања, за подручје рада Економија, право, администрација и Трговина, угоститељство и туризам, ради остварења циља и сврхе образовно - васпитног рада школе. Школски програм чине сви садржаји и активности, којима се остварује процес образовања и васпитања у складу са општим принципима и циљевима система образовања и васпитања.

Школским програмом се обезбеђује благовремено планирање остваривања образовно - васпитних задатака, у складу са планом образовања, потребама ученика и савременим начином рада. Школски програм садржи:

1) циљеве школског програма;

2) назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм;

3) обавезне и изборне предмете и модуле по образовним профилима и разредима;

4) начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда образовних постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних планова и програма наставе и учења, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду;

5) програм допунске, додатне и припремне наставе;

6) програме и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа;

7) факултативне наставне предмете, њихове програмске садржаје и активности којима се остварују,

8) начин остваривања и прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања, образовања одраслих, ученика са посебним способностима и двојезичног образовања;

9) програм културних активности школе;

10) програм слободних активности;

11) програм каријерног вођења и саветовања;

12) програм заштите животне средине;

13) програме заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програме превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације;

14) програм школског спорта;

15) програм сарадње са локалном самоуправом;

16) програм сарадње са породицом;

17) програм излета и екскурзија;

18) програм безбедности и здравља на раду;

18а) смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке;

19) друге програме од значаја за школу, односно друге обласи развојног плана школе који утичу на оброзовно-васпитни рад.

На основу докумената који представљају друштвене, нормативне, стручно-педагошке основе рада, Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/2017, 27/2018, 10/2019.,6/2020., 129/2021.,92/2023 и 19/2025 – у даљем тексту: Закон) као и Правилника о педагошкој норми свих облика образовно-васпитног рада наставника и стручних сарадника у школи, Правилника о школском календару утврђују се основни ставови, циљеви и задаци који чине основну оријентацију рада школе и свих њених сегмената: наставника, ученика, родитеља и свих учесника у раду у школској 2022/2023. год.

Економско - трговинска школа у Врању је средња стручна школа која образује кадрове са III и IV степеном стручне спреме. У њој се стиче општестручно, теоријско и практично образовање за непосредно укључивање у рад и могућност даљег образовања.

Школа је упућена на сарадњу са предузећима и установама посебно када је у питању извођење практичне и блок наставе.

У школи као организованом чиниоцу у ланцу друштвених утицаја на млађе, образовање и васпитање представљају јединствен неодвојив процес којим се остварују циљеви образовања:

- самостално обављање различитих послова (у зависности од образовног профила),

- темељно стицање и усвајање општих и стручних знања,

- развијање способности за коришћење нових метода и примену нових техника при обављању конкретних задатака,

- развијање смисла за тачност, уредност, одговорност, систематичност, самоиницијативу и самосталност при обављању свакодневних послова и задатака,

- стицање културе комуницирања,

- способност прилагођавања променама у окружењу

- развијање исправног односа према очувању и унапређењу радне и животне средине,

- развијање интересовања према стваралаштву,

- неговање моралних и естетских вредности.

Усвајајући овај план рада, школа и сви њени чиниоци залагаће се за доследно поштовање и реализацију свих ових задатака.

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА И ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм за период 2026/2027-2029/2030 Економско – трговинске школе у Врању, рађен је на основу следећих законских и подзаконских аката:

1. Закон о основама система образовања и васпитања (Сл. гл. РС бр. 88/2017, 27/2018-др. закон, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025)

2. Закон о средњем образовању и васпитању (Сл. гл. РС бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - други закон, 6/2020, 52/2021, 129/2021, 92/2023 и 19/2025)

3. Закон о социјалној заштити (Сл. гл. РС бр. 24/2011 и 117/2022)

4. Закон о раду (Сл. гласнику РС", бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - Одлука УС РС и 113/2017. 95/2018)

5. Породични закон (Сл. гл. РС", бр. 18/2005, 72/2011 - други закон и 6/2015)

6. Закон о заштити података личности (Сл. гл. РС бр. 87/2018)

7. Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика Сл. гл. РС", бр. 21/2015, 92/2020, 123/2022 и 13/2025)

8. Уредба о каталогу радних места у јавним службама и другим организацијама у јавном сектору (Сл. Гл. РС, бр. 81/2017, 6/2018 и 43/2018)

9. Уредба о изменама и допунама Уредбе о каталогу радних места у јавним службама и другим организацијама у јавном сектору (Сл. гл. РС 43/2018)

10. Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установа која обавља делатност средњег образовања (Сл.гл.РС бр. 72/2015, 84/2015, 73/2016, 45/2018, 106/2020,115/2020, 93/2022 и 71/2023)

11. Правилник о Школском календару образовно васпитног рада средњих школа за школску 2025/2026. годину (Сл. гл./Пр. гл. РС бр. 6/2025 и 7/2025)

12. Правилник о упису ученика у средњу школу (Сл.гл.РС бр. 23/2023,34/2023,34/2023,26/2024,77/2024,101/2024,41/2025 и 44/2025)

13. Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању (Сл.гл. РС бр.10/2024)

14. Правилник о реализацији практичне наставе и професионалне праксе (Сл. гл. РС бр. 112/20)

15. Правилник о организацији и остваривању екскурзије у средњој школи (Сл. гл. РС, бр. 30/2019)

16. Правилник о дипломама за изузетан успех ученика у средњим школама (Сл. гл. РС бр. 37/93, 43/15)

17. Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада економија, право и администрација (Сл. гл. РС – Просветни гласник, бр.10/2012 и 1/2013)

18. Правилник о измени Правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (Сл. гл. СРС – Просветни гласник”, број 6/90, „Просветни гласник”, бр. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10 и „Службени гласник РС, бр. 11/13, 14/13, 5/14, 3/15, 11/16, 13/18, 15/19, 30/19 – др. пропис, 15/20 и 5/22)

19. Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних и стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада економија, право и администрација (Сл. гл. РС, бр. 6/2019, 9/2019, 2/2022-др. правилник, 10/2022-др.правилник, 8/2023 и 7/2023 – др. правилник)

20. Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање наставних планова и програма образовања и васпитања за стручне предмете за образовне профиле у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручним школама у подручју рада економија, право и администрација (Сл. гл. РС, бр. 16/2015, 7/2016, 9/2019, 3/2022 и 14/2023)

21. Правилник о допуни Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних и стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Економија, право и администрација

(„Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр 7/2025)

22. Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања

у подручју рада Економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 10/12, 1/13, 15/15, 4/19, 2/20, 2/22, 7/23 и 8/23

23. Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања

у подручју рада Економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 10/12, 1/13, 15/15, 4/19, 2/20, 2/22, 10/22, 7/23 и 8/23)

24. ПРАВИЛНИК о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Трговина, угоститељство и туризам - “Службени гласник РС – Просветни гласник” број 11/2022.

(„Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/18 и 13/21), и додаје се овај 11/2022

25. ПРАВИЛНИК о изменама и допунама Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Трговина, угоститељство и туризам - - “Службени гласник РС – Просветни гласник” број 11/2022.

26. ПРАВИЛНИКо допуни Правилника о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање наставних планова и програма образовања и васпитања за стручне предмете за образовне профиле у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручним школама у подручју рада Трговина, угоститељство и туризам - туризам - “Службени гласник РС – Просветни гласник” број 11/2022.

27. Правилник о изменама правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада економија, право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 8/2023)

„Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/19, 9/19, 2/22 и 10/22), и додаје се овај 8/2023

28. Правилник о изменама правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада економија, право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 8/2023)

(„Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/19, 9/19, 2/22 и 3/23), и додаје се овај 8/2023

29. ПРАВИЛНИКо допунама Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Економија, право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 2/2022)

(„Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/19, 9/19, и додаје се овај 2/2022

30. ПРАВИЛНИК о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Економија, право и администрација("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 8/2022)

(„Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/19, 9/19, и додаје се овај 2/2022

31. Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 10/2020)

32. Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 10/2020)

33.Правилник о степену и врсти образовања наставника из општеобразовних предмета, стручних сарадника и васпитача у стручним школама (Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 8/2015, 11/2016, 13/2016-I, 13/2016-II, 2/2017-I, 2/2017-II, 13/2018,7/2019 и 2/2020,14/20,15/20,1/21,4/22)

34. Правилник о степену и врсти образовања наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у стручним школама у подручју рада Економија, право и администрација (Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 16/2015, 11/2016, 2/2017, 1/2019, 9/2019. и 2/2020,1/21,4/22.)

35. Правилник о степену и врсти образовања наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у стручним школама у подручју рада Трговина, угоститељство и туризам (Сл. гл. РС - Просветни гласник", бр. 5/2015, 16/2015,19/2015, 11/2016, 2/2017, 13/2018, 2/2017,13/2018,2/2020,14/2020 и 1/2021.)

36. Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника (Сл. гл. РС 109/21.)

37. Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника (Сл. гл. РС 2022/05, 51/2008, 88/2015, 105/2015, 48/2016 и 9/2022.)

38. Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника (Пр. гл. РС бр.5/2012 и 6/2021)

39. Правилник о евиденцији у средњој школи (Сл. гл. РС бр. 102/2022)

40. Правилник о јавним исправама које издаје средња школа (Сл. гл. РС 102/2022, 34/2023 и 49/2026)

41. Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање наставних планова и програма образовања и васпитања за стручне предмете за образовне профиле у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручним школама у подручју рада Економија, право и администрација (Сл. гл. РС – Пр. гл. бр. 16/2015)

42. Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за средње школе (Пр. гл. РС бр.6/2003,23/2004 и 9/2005)

43. Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику (Сл. гл.РС бр 80/2018.)

44. Правилник о критеријумима и стандардима пружања додатне подршке у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и инвалидитетом у васпитној групи,односно другој школи и породици (Сл.гл. РС", бр. 70/2018)

45. Правилник о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања (Сл.гл. РС 22/2016)

46. Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности (Сл. Гл.РС" број 65/2018)

47. Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно васпитним установма

48. Правилник о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (Сл.гл. РС 11/2024)

49. Правилник о обављању друштвено-корисног, односно хуманитарног рада (Сл. Гл. РС број 10/2024).

50. Правилник о вредновању квалитета рада установе (Сл. гл.РС 10/19 и 77/2024)

51. Правилник о стандардима квалитета рада установе (Просветни гласник 14/18 и 1/2024)

52. Правилник о стручно-педагошком надзору (Сл. гл. РС 87/19)

53. Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја (Сл. гл.РС бр.5/11)

54. Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање (Сл. гл. 74/18)

55. Правилник о стандардима компетенција директора установа образовања и васпитања (Сл. гл. РС 38/2013)

56. Правилник о стандардима квалитета рада установе (Сл. гл. РС бр. 14/2018 и 1/2024)

57. Правилник о стандардима квалитета уџбеника и упутство о њиховој употреби (Сл. Гл. РС", бр. 42/2016 и 45/2018)

58. Правилник о плану уџбеника за стручне предмете у стручним школама (Сл. гл.РС бр 6/16)

59. Правилник о плану уџбеника (Сл. Гл. РС - Пр. гл.РС бр. 9/2016, 10/2016-исп. 10/2017,11/2019 и 7/2021)

60. Закон о уџбеницима (Сл. гл. бр. 27/2018, 92/2023 и 109/2025)

61.Измене каталога уџбеника за први, други, трећи и четврти разред средње школе – гимназије и средње стручне школе (Сл. Гл. бр. 2/20, 3/20, 15/20, 2/21, 4/21, 11/21, 02/22, 10/22, 2/23 , 5/23, 3/24 и 3/25)

62. Правилник о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег и средњег стручног образовања за општеобразовне предмете (Сл. гл. бр. 117/2013)

I ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

У циљу праћења динамике развоја образовања и васпитања, наша школа кроз Школски програм поставља следеће циљеве:

- Пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- Стицање квалитетних знања и вештина и формирање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке, информатичке писмености, неопходних за живот и рад у савременом друштву;
- Стицање знања о основним елементима односа и процеса живота и рада у правној држави;
- Стицање знања о природним и физичко - хемијским реакцијама и процесима;
- Оспособљавање ученика за професионалну каријеру, брзо запошљавање и уклапање у свет рада као и наставак даљег школовања;
- Унапређивање самосталног рада ученика, кроз процес практичне наставе и неговање културе рада;
- Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење језичког личног изражавања и информационо -комуникационих технологија;
- Развој вештине комуникације на страним језицима;
- Стицање знања, вештина, ставова и вредности неопходних за складан психофизички развој и очување и унапређивање здравља ученика;
- Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
- Развијање свести о државној и националној припадности, неговање сопствене традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина, етничких заједница, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- Развој и поштовање расне, културне, језичке, полне, родне и узрасне равноправности и уопште остваривања права на различитост;
- Упознавање са природним ресурсима, економијом, културом, језицима, обичајима и историјом других држава и народа;
- Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства, као и подстицање индивидуалне одговорности, развој свести о себи и способности самовредновања;

- Формирање радних навика као и стицање навика за тачност, уредност, педантност, толерантност, стрпљивост, љубазност и културно опхођење са клијентима, гостима;
- Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу;
- Развој мотивације за учењем, оспособљавање за самостално учење, перманентно образовање и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе;
- Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву, оспособљавање за рад и занимање, стварањем стручних компетенција у складу са захтевима занимања, развојем савремене науке, економије, технике и технологије;
- Перманентно усавршавање учесника наставног процеса и осавремењивање програма, организације, метода и опреме.

II НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ

Школским програмом Економско - трговинске школе обухваћени су програми образовања за редовне ученике, преквалификације, доквалификације и различите врсте обука.

Број решења по образовним профилима:

Економски техничар- 022-05-523/94-03 од 16. 9. 2021.,

Комерцијалиста - 022-05-00523/94-03 од 21. 6. 2024.

Конобар 022-05-523/94-03 од 27. 7. 2017.

Кувар 022-05-523/94-03 од 27. 7. 2017.

Правно – пословни техничар 022-05-523/94-03 од16. 9. 2021.

Туристички техничар 022-05-523/94-03 од25. 1. 2021.

Финансијско – рачуноводствени техничар 022-05-523/94-03 од 17. 8. 2023.

Економско - трговинска школа је добила сагласност за образовање и васпитање ученика у два подручја рада:

I. У оквиру подручја рада Економија, право и аминистрација, Школским програмом су обухваћени следећи образовни профили:

Економски техничар - у четворогодишњем трајању

Комерцијалиста - у четворогодишњем трајању

Финансијско-рачуноводствени техничар - у четворогодишњем трајању

Правно - пословни техничар - у четворогодишњем трајању

II. У подручју рада Трговина, угоститељство и туризам, Школски програм обухвата следеће образовне профиле:

Туристички техничар – у четворогодишњем трајању

Хотелијерско-ресторатерски техничар – у четворогодишњем трајању

Кувар – у трогодишњем трајању

Конобар у дуалном образовању - у трогодишњем трајању

Кувар у дуалном образовању – у трогодишњем трајању

III. Доквалификацијом су обухваћени следећи образовни профили:

Економски техничар

Комерцијалиста

Финансијско - рачуноводствени техничар

Правно - пословни техничар

Туристички техничар

Хотелијерско - ресторатерски техничар

Кувар

Конобар

IV. Преквалификацијом су обухваћени следећи образовни профили:

Економски техничар

Комерцијалиста

Финансијско - рачуноводствени техничар

Правно - пословни техничар

Туристички техничар

Хотелијерско - ресторатерски техничар

Кувар

Конобар

ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА

Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од почетка школске 2026/2027. године до краја школске 2029/2030. године

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ РЕАЛИЗУЈЕ

Програм се реализује на српском језику и сви ученици похађају наставу на српском језику.

III ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ ПРЕДМЕТЕ И МОДУЛЕ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

IV НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОМ РАДУ

Подручје рада:

Економија, право и администрација

Економски техничар

Документ садржи:

- на 79. страни је: ТАБЕЛА – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ
- од 80. до 223. стране су: ПЛАНОВИ – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (програмски садржаји за српски, математику, стране језике итд., што представља најобимнији део правилника)
- од 224. до 315. стране су: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (принципи економије, пословна економија, рачуноводство, маркетинг...)
- од 316. до 330. стране су: КОРЕЛАЦИЈЕ СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА
- од 331. до 345. стране су: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (грађанско васпитање и верска настава)
- **ЛИНК КА ПРАВИЛНИКУ**

Комерцијалиста

Документ садржи:

- на 1. страни је: ТАБЕЛА – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ
- од 2. до 3. стране су: ПЛАНОВИ – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (програмски садржаји за српски, математику, стране језике итд., што представља најобимнији део правилника)
- од 4. до 84. стране су: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (принципи економије, пословна економија, рачуноводство, маркетинг...)
- од 85. до 90. стране су: КОРЕЛАЦИЈЕ СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА
- од 90. до 98. стране су: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (грађанско васпитање и верска настава)

- **HYPERLINK "https://pravno-informacioni-sistem.rs/slglrsViewPdf/8e7584b0-6bed-4654-a18b-41d130521141?fromLink=true" ЛИНК КА ПРАВИЛНИКУ**

Финансијско-рачуноводствени техничар

Документ садржи:

- на 78. страни је: ТАБЕЛА – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ
- од 79. до 203. стране су: ПЛАНОВИ – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (програмски садржаји за српски, математику, стране језике итд., што представља најобимнији део правилника)
- од 204. до 249. стране су: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (принципи економије, пословна економија, рачуноводство, маркетинг...)
- од 250. до 257. стране су: КОРЕЛАЦИЈЕ СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА
- од 258. до 272. стране су: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (грађанско васпитање и верска настава)
- **HYPERLINK "https://pravno-informacioni-sistem.rs/slglrsViewPdf/b16dfa45-45ce-4da0-afcd-67445ea5a3a3?fromLink=true" ЛИНК КА ПРАВИЛНИКУ**

Правно-пословни техничар

Документ садржи:

- на 77. страни је: ТАБЕЛА – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ
- од 78. до 253. стране су: ПЛАНОВИ – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (програмски садржаји за српски, математику, стране језике итд., што представља најобимнији део правилника)
- од 254. до 318. стране су: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (принципи економије, пословна економија, рачуноводство, маркетинг...)
- од 318. до 332. стране су: КОРЕЛАЦИЈЕ СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА
- од 332. до 347. стране су: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (грађанско васпитање и верска настава)
- **HYPERLINK "https://pravno-informacioni-sistem.rs/slglrsViewPdf/c02e529f-df84-46f9-b355-1bfcdbe5ed6f?fromLink=true" ЛИНК КА ПРАВИЛНИКУ**

Подручје рада:

Трговина, угоститељство и туризам

Хотелијерско-ресторатерски техничар

Документ садржи:

- на 78. страни је: ТАБЕЛА – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ
- од 79. до 207. стране су: ПЛАНОВИ – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (програмски садржаји за српски, математику, стране језике итд., што представља најобимнији део правилника)
- од 207. до 315. стране су: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (принципи економије, пословна економија, рачуноводство, маркетинг...)
- од 316. до 331. стране су: КОРЕЛАЦИЈЕ СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА
- од 332. до 349. стране су: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (грађанско васпитање и верска настава)
- **HYPERLINK "https://pravno-informacioni-sistem.rs/slglrsViewPdf/09a98704-f629-41f2-84f8-90e8d4b0effc?fromLink=true" ЛИНК КА ПРАВИЛНИКУ**

Туристички техничар

Документ садржи:

- на 376. страни је: ТАБЕЛА – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ
- од 376. до 403. стране су: ПЛАНОВИ – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (програмски садржаји за српски, математику, стране језике итд., што представља најобимнији део правилника)
- од 403. до 425. стране су: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (принципи економије, пословна економија, рачуноводство, маркетинг...)
- од 425. до 460. стране су: КОРЕЛАЦИЈЕ СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА
- од 460. до 485. стране су: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (грађанско васпитање и верска настава)
- **HYPERLINK "https://pravno-informacioni-sistem.rs/slglrsViewPdf/09a98704-f629-41f2-84f8-90e8d4b0effc?fromLink=true" ЛИНК КА ПРАВИЛНИКУ**

Кувар

Документ садржи:

- на 7. страни је: ТАБЕЛА – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

- од 7. до 133. стране су: ПЛАНОВИ – ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (програмски садржаји за српски, математику, стране језике итд., што представља најобимнији део правилника)
- од 134. до 215. стране су: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (принципи економије, пословна економија, рачуноводство, маркетинг...)
- од 216. до 382. стране су: КОРЕЛАЦИЈЕ СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА
- од 382. до 412. стране су: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ (грађанско васпитање и верска настава)
- **ЛИНК КА ПРАВИЛНИКУ - ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ**
- **HYPERLINK "https://pravno-informacioni-sistem.rs/slglrsViewPdf/38b870a8-28c7-4615-ad04-a79f95f23397?fromLink=true" ЛИНК КА ПРАВИЛНИКУ - СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ**

ЕТШ ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА

	ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР (Сл. Гласник РС 8/23)	ПРВИ разред					ДРУГИ разред				
		недељно		ГОДИШЊЕ			недељно		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б
А	**ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ**	**16**	**2**	**592**	**74**		**13**		**432**		
1.	Српски језик и књижевност	3		111			3		108		
1.1	_____језик и књижевност*	3		111			3		108		
2.	Српски језик као нематерњи језик*	2		74			2		72		
2.	Страни језик	2		74			2		72		
3.	Физичко васпитање	2		74			2		72		
4.	Математика	3		111			3		108		
5.	Рачунарство и информатика		2		74						
6.	Историја	2		74			2		72		
7.	Ликовна култура						1		36		
7.	Хемија	2		74							
8.	Биологија	2		74							
9.	Ликовна култура						1		36		
10.	Социологија са правима грађана										
Б	**СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ**	**9**	**4**	**333**	**148**		**10**	**8**	**360**	**288**	**30**
1	Принципи економије	2		74			2		72		
2	Пословна економија	2		74			2		72		
3	Рачуноводство	1	2	37	74		1	2	36	72	
4	Пословна кореспон. и комуникација		2		74			2		72	
5	Економска географија	2		74							
6	Пословни енглески језик						1		36		

ЕТШ Економско-трговинска школа

	ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР (Сл. Гласник РС 8/23)	ПРВИ разред					ДРУГИ разред				
		недељно		ГОДИШЊЕ			недељно		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б
7	Пословна информатика							2		72	
8	Електронско пословање										
9	Банкарство и осигурање										
10	Статиситка										
11	Право	2		74			2		72		
12	Маркетинг										
13	Економско пословање							2		72	30
14	Јавне финансије						2		72		
15	Предузетништво										
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		**1**		**37**			**1**		**36**		
1	Изборни програм према програму образовног профила										
2	Верска настава / Грађанско васпитање	1		37			1		36		
УКУПНО Б1 + Б2		9	4	333	148		10	8	360	288	30
УКУПНО Б1 + Б2		13		481			18		678		

ЕТШ ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕКОНОМСКИ

	ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР (Сл. Гласник РС 8/23)	ТРЕЋИ разред					ЧЕТВРТИ разред				
		недељно		ГОДИШЊЕ			недељн о		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б
А	**ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ**	**10**		**385**			**12**		**372**		
1.	Српски језик и књижевност	3		105			3		93		
1.1	_____језик и књижевност*	3		105			3		93		
2.	Српски језик као нематерњи језик*	2		70			2		62		
2.	Страни језик	2		70			2		62		
3.	Физичко васпитање	2		70			2		62		
4.	Математика	3		105			3		93		
5.	Рачунарство и информатика										
6.	Историја										
7.	Ликовна култура										
7.	Хемија										
8.	Биологија										
9.	Ликовна култура										
10.	Социологија са правима грађана	2		70							
Б	**СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ**	**10**	**7**	**350**	**245**	**60**	**8**	**11**	**248**	**341**	**90**
1	Принципи економије	2		70			2		62		
2	Пословна економија	2		70							
3	Рачуноводство	1	2	35	70		1	2	31	62	
4	Пословна кореспон. и комуникација										
5	Економска географија										
6	Пословни енглески језик	1		35			1		31		

ЕТШ ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕКОНОМСКО

	ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР (Сл. Гласник РС 8/23)	ТРЕЋИ разред					ЧЕТВРТИ разред				
		недељно		ГОДИШЊЕ			недељн о		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б
7	Пословна информатика										
8	Електронско пословање		2		70						
9	Банкарство и осигурање	2		70			2	2	62	62	30
10	Статиситка	2		70				2		62	
11	Право										
12	Маркетинг						2		62		
13	Економско пословање		3		105	60		3		93	60
14	Јавне финансије										
15	Предузетништво							2		62	
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		**3**		**105**			**3**		**96**		
1	Изборни програм према програму образовног профила	2		70			2		62		
2	Верска настава / Грађанско васпитање	1		35			1		31		
УКУПНО Б1 + Б2		10 **12	7	350 **420	245	60	8 *10	11	248 **310	341	90
УКУПНО Б1 + Б2		17 **19		655 *725			19 *21		679 **741		

	ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР (Сл. Гласник РС 8/23)	УКУПНО			
		годишње			
		Т	В	Б	∑
А	**ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ**	1790	**74**		
1.	Српски језик и књижевност	417			
1.1	_____језик и књижевност*	417			
2.	Српски језик као нематерњи језик*	278			
2.	Страни језик	278			
3.	Физичко васпитање	278			
4.	Математика	417			
5.	Рачунарство и информатика		74		
6.	Историја	146			
7.	Ликовна култура	36			
7.	Хемија	74			
8.	Биологија	74			
9.	Ликовна култура	36			
10.	Социологија са правима грађана	70			
Б	**СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ**	**1291**	**1022**	**180**	**2493**
1	Принципи економије	278			278
2	Пословна економија	216			216
3	Рачуноводство	139	278		417
4	Пословна кореспон. и комуникација		146		146

	ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР (Сл. Гласник РС 8/23)	УКУПНО			
		годишње			
		Т	В	Б	∑
5	Економска географија	74			74
6	Пословни енглески језик	102			102
7	Пословна информатика		72		72
8	Електронско пословање		70		70
9	Банкарство и осигурање	132	62	30	224
10	Статиситка	70	62		132
11	Право	146			146
12	Маркетинг	62			62
13	Економско пословање		270	150	420
14	Јавне финансије	72			72
15	Предузетништво		62		62
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		**8**	**0**	**271**	**0**
1	Изборни програм према програму образовног профила	132			
2	Верска настава / Грађанско васпитање	139			
УКУПНО Б1 + Б2		1291 *1423	1022	180	2493 *2625
УКУПНО Б1 + Б2		2493 **2625			

Б: Листа изборних програма (општеобразовни програми)

Листа изборних програма		РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни изборни програми					
1.	Музичка култура*			**2**	**2**
2.	Изабрана поглавља математике*			**2**	**2**
3.	Историја (одабране теме)*			**2**	**2**
4.	Логика са етиком*			**2**	**2**

Напомена: *Ученик изборни програм бира једном у току школовања

Б: Листа изборних програма (стручнни програми)

Листа изборних програма		РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни изборни програми					
1.	Национална економија			**2**	
2.	Комерцијално познавање робе			**2**	
3.	Рачуноводство банака				**2**
4.	Друштвено одговорно пословање				**2**

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО –ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	74	72	70	62	278
Додатна настава *	До 30	До 30	До 30	До 30	До 120

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО –ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Допунска настава *	До 30	До 30	До 30	До 30	До 120
Припремна настава *	До 30	До 30	До 30	До 30	До 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	До 3дана	До 5 дана	До 5 дана	До 5 дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

Остваривање плана и програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно – часовна настава	37	36	35	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		1	2	3
Ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Разред	Предмет	Годишњи фонд часова	

		I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
		Вежбе	**Практична настава**	**Настава у блоку**	**Број ученика у групи - до**
I	Рачунарство и информатика	74			15
	Рачуноводство	74			15
	Пословна кореспонденција и комуникација	74			15
II	Рачуноводство	72			15
	Пословна кореспонденција и комуникација	72			15
	Пословна информатика	72			15
	Економско пословање	72		30	15
III	Рачуноводство	70			15
	Електронско пословање	70			15
	Економско пословање	105		60	15
IV	Рачуноводство	62			15
	Економско пословање	93		60	15
	Банкарство и осигурање	62		30	15
	Статистика	62			15
	Предузетништво	62			15

ЕТШ Економска школа

План наставе и учења

за образовни профил Комерцијалиста

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД						
		недељно			Годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**17**	**2**		**629**	**74**			**10**			**350**			
1	Српски језик и књижевност	3			111				3			105			
2	_____језик и књижевност*	3			111				3			105			
1.1	Српски као нематерњи језик*	2			74				2			70			
3	Страни језик	2			74				2			70			
4	Физичко и здравствено васпитање	2			74				2			70			
5	Математика	3			111				3			105			
6	Рачунарство и информатика		2			74									
7	Историја	2			74										
8	Ликовна култура	1			37										
9	Географија	2			74										
10	Биологија	2			74										
11	Социологија са правима грађана														
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**1**			**37**				**1**			**35**			
1	Грађанско васпитање / Верска настава	1			37				1			35			
2	Изборни предмети по програму образовног профила														
Укупно А1+А2+Б		**18**	**2**		**666**	**74**			**11**			**385**			
Укупно		**20**			**740**				**11**			**385**			

		III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**10**			**340**				**12**			**384**			
1	Српски језик и књижевност	3			102				3			96			
2	_____језик и књижевност*	3			102				3			96			
1.1	Српски као нематерњи језик*	2			68				2			64			
3	Страни језик	2			68				2			64			
4	Физичко и здравствено васпитање	2			68				2			64			
5	Математика	3			102				3			96			
6	Рачунарство и информатика														
7	Историја														
8	Ликовна култура														
9	Географија														
10	Биологија														
11	Социологија са правима грађана								2			64			
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**3**			**102**				**3**			**96**			
1	Грађанско васпитање / Верска настава	1			34				1			32			
2	Изборни предмети по програму образовног профила	2			68				2			64			
Укупно А1+А2+Б		**13**			**442**				**15**			**480**			
Укупно		**13**			**442**				**15**			**480**			

ЕТШ ЕКОНОМСКО ТЕХНИЧКА ШКОЛА

		УКУПНО				
		годишње				
		Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**1703**	**74**			**1777**
1	Српски језик и књижевност	**414**				**414**
2	_____језик и књижевност*	**414**				**414**
1.1	Српски као нематерњи језик*	**276**				**276**
3	Страни језик	**276**				**276**
4	Физичко и здравствено васпитање	**276**				**276**
5	Математика	**414**				**414**
6	Рачунарство и информатика		**74**			**74**
7	Историја	**74**				**74**
8	Ликовна култура	**37**				**37**
9	Географија	**74**				**74**
10	Биологија	**74**				**74**
11	Социологија са правима грађана	**64**				**64**
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**270**				**270**
1	Грађанско васпитање / Верска настава	**138**				**138**
2	Изборни предмети по програму образовног профила	**132**				**132**
Укупно А1+А2+Б		**1973**	**74**			**2047**
Укупно		**2047**				

Напомена:* За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	I I	III	IV
Општеобразовни предмети					
1	Изабрана поглавља математика			2	2
2	Историја (одабране теме) *			2	2
3	Музичка култура*			2	2
4	Логика са етиком*			2	2
5	Физика*			2	2

*Ученик бира изборни предмет једном у току школовања

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	74	70	68	64	276
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Српски као страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су раније објављени.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно часовна настава	37	35	34	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		2	3	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Подела одељења у групе

разред	Предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи	помоћни наставник
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Рачунарство и информатика	74			15	

ЕТШ ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА

План наставе и учења

за образовни профил Комерцијалиста

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**10**	**2**		**370**	**74**			**11**	**10**		**385**	**350**		**60**
1	Други страни језик	2			74				2			70			
2	Принципи економије	2			74				2			70			
3	Право	2			74				2			70			
4	Унутрашња трговина	2			74				2			70			
5	Пословна кореспонденција и комуникација		2			74				2			70		
6	Познавање робе	2			74										
7	Комерцијално познавање производа								2			70			
8	Рачуноводство								1	2		35	70		
9	Пословна информатика									2			70		
10	Комерцијално пословање									4			140		60
11	Статистика														
12	Спољнотрговинско пословање														
13	Маркетинг														
14	Психологија са психологијом потрошача														
15	Предузетништво														
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ															

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
2	Изборни предмети по програму образовног профила														
Укупно А1+А2+Б		**10**	**2**		**370**	**74**			**11**	**10**		**385**	**350**		**60**
Укупно		**12**			**444**				**21**			**795**			

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

		III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**8**	**11**		**272**	**374**		**90**	**7**	**10**		**224**	**320**		**60**
1	Други страни језик	2			68				2			64			
2	Принципи економије														
3	Право														
4	Унутрашња трговина														
5	Пословна кореспонденција и комуникација														
6	Познавање робе														
7	Комерцијално познавање производа														
8	Рачуноводство		2			68				2			64		
9	Пословна информатика		2			68									
10	Комерцијално пословање		5			170		60		6			192		60
11	Статистика	2			68										
12	Спољнотрговинско пословање	2	2		68	68		30	2			64			
13	Маркетинг	2			68				1			32			
14	Психологија са психологијом потрошача								2			64			
15	Предузетништво									2			64		
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**2**			**68**				**2**			**64**			
2	Изборни предмети по програму образовног профила	2			68				2			64			
Укупно А1+А2+Б		**10**	**11**		**340**	**374**		**90**	**9**	**10**		**288**	**320**		**60**

ЕТШ Економско-трговинска школа

	III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД						
	недељно			годишње				недељно			годишње			
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
Укупно		19			736				17			604		
	(**21)				(**804)			(**19)				(**668)		

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

		УКУПНО				
		годишње				
		Т	В	ПН	Б	Σ
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**1251**	**1118**		**210**	**2579**
1	Други страни језик	**276**				**276**
2	Принципи економије	**144**				**144**
3	Право	**144**				**144**
4	Унутрашња трговина	**144**				**144**
5	Пословна кореспонденција и комуникација		**144**			**144**
6	Познавање робе	**74**				**74**
7	Комерцијално познавање производа	**70**				**70**
8	Рачуноводство	**35**	**202**			**237**
9	Пословна информатика		**138**			**138**
10	Комерцијално пословање		**502**		**180**	**682**
11	Статистика	**68**				**68**
12	Спољнотрговинско пословање	**132**	**68**		**30**	**230**
13	Маркетинг	**100**				**100**
14	Психологија са психологијом потрошача	**64**				**64**
15	Предузетништво		**64**			**64**
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**132**				**132**

		УКУПНО				
		годишње				
		Т	В	ПН	Б	Σ
2	Изборни предмети по програму образовног профила	132				**132**
Укупно А1+А2+Б		**1383**	**1118**		**210**	**2711**
Укупно			**2579**			
			(2711)**			

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу и практичне облике наставе

**Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1	Економска географија			2	
2	Друштвено одговорно пословање			2	
3	Јавне финансије			2	
4	Менаџмент				2
5	Пословни енглески				2

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	74	70	68	64	276
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Српски као страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су раније објављени.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно часовна настава	37	35	34	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		2	3	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи	помоћни наставник
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Пословна кореспонденција и комуникација	74			15	
II	Пословна кореспонденција и комуникација	70			15	
	Рачуноводство	70			15	
	Пословна информатика	70			15	
	Комерцијално пословање	140		60	15	
III	Рачуноводство	68			15	
	Пословна информатика	68			15	
	Комерцијално пословање	170		60	15	

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи	помоћни наставник
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
	Спољнотрговинско пословање	68		30	15	
IV	Рачуноводство	64			15	
	Комерцијално пословање	192		90	15	
	Предузетништво	64			15	

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

План наставе и учења за образовни профил ФИНАНСИЈСКО-РАЧУНОВОДСТВЕНИ ТЕХНИЧАР (Сл. Гласник РС 2/22)

Ред бр		ПРВИ разред					ДРУГИ разред				
		недељно		ГОДИШЊЕ			недељно		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б
А	**ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ**	**16**	**2**	**592**	**74**		**12**		**432**		
1.	Српски језик и књижевност	3		111			3		108		
2.	Страни језик 1	2		74			2		72		
3.	Физичко васпитање	2		74			2		72		
4.	Математика	3		111			3		108		
5.	Рачунарство и информатика		2		74						
6.	Историја	2		74			2		72		
7.	Географија	2		74							
8.	Биологија	2		74							
9.	Ликовна култура										
10.	Социологија са правима грађана										
Б	**СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ**	**8**	**5**	**296**	**185**	**0**	**10**	**9**	**360**	**324**	**30**
1.	Принципи економије	3		111			2		72		
2.	Пословна економија	2		74			2		72		
3.	Рачуноводство	2	2	74	74		2	2	72	72	
4.	Пословна кореспонденција		2		74						
5.	Пословна информатика							2	72		
6.	Право						2		72		
7.	Основи финансија	2		74			2		72		

Ред бр		ПРВИ разред					ДРУГИ разред				
		недељно		ГОДИШЊЕ			недељно		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б
8.	Јавне финансије						2		72		
9.	Пословне финансије										
10.	Статистика										
11.	Ревизија										
12.	Финансијско рачуноводствена об							3		108	
13.	Предузетништво										
В	**ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ**	**1**	**0**	**37**	**0**	**0**	**1**	**9**	**36**	**0**	**0**
	Грађанско васп. / Верска настава	1		37			1		36		
	И.П.према програму профила										
	УКУПНО А+Б+В	**25**	**7**	**925**	**259**		**23**	**9**	**828**	**324**	**30**

ЕКОНОМСКО-ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

Ред бр		ТРЕЋИ разред					ЧЕТВРТИ разред				
		недељно		ГОДИШЊЕ			недељно		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б
А	**ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ**	**11**		**385**			**12**		**372**		
1.	Српски језик и књижевност	3		105			3		93		
2.	Страни језик 1	2		70			2		62		
3.	Физичко васпитање	2		70			2		62		
4.	Математика	3		105			3		93		
5.	Рачунарство и информатика										
6.	Историја										
7.	Географија										
8.	Биологија										
9.	Ликовна култура	1		35							
10.	Социологија са правима грађана						2		62		
Б	**СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ**	**12**	**6**	**420**	**210**	**60**	**6**	**11**	**186**	**341**	**90**
1.	Принципи економије										
2.	Пословна економија	2		70							
3.	Рачуноводство	2	2	70	70		2	2	62	62	
4.	Пословна кореспонденција										
5.	Пословна информатика										
6.	Право	2		70							
7.	Основи финансија										
8.	Јавне финансије	2		70							
9.	Пословне финансије	2		70			2		62		

ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ ЕКОНОМСКА

Ред бр		ТРЕЋИ разред					ЧЕТВРТИ разред				
		недељно		ГОДИШЊЕ			недељно		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б
10.	Статистика		2		70			2		62	
11.	Ревизија						2		62		
12.	Финансијско рачуноводствена об		4		140	60		5		155	90
13.	Предузетништво						2		62		
В	**ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ**	**3**	**0**	**105**	**0**	**0**	**3**	**0**	**93**	**0**	**0**
	Грађанско васп. / Верска настава	1		35			1		31		
	И.П.према програму профила	2		70			2		62		
	УКУПНО А+Б+В	**26**	**6**	**910**	**210**	**60**	**21**	**11**	**651**	**341**	**90**

ЕТШ ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА

Ред бр		УКУПНО				
		недељно		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б
А	**ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ**	**51**	**2**	**1781**	**74**	
1.	Српски језик и књижевност	12		417		
2.	Страни језик 1	8		278		
3.	Физичко васпитање	8		278		
4.	Математика	12		417		
5.	Рачунарство и информатика		2		74	
6.	Историја	4		146		
7.	Географија	2		74		
8.	Биологија	2		74		
9.	Ликовна култура	1		35		
10.	Социологија са правима грађана	2		62		
Б	**СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ**	**42**	**31**	**1417**	**1060**	**180**
1.	Принципи економије	5		183		
2.	Пословна економија	6		216		
3.	Рачуноводство	8	8	278	278	
4.	Пословна кореспонденција		2		74	
5.	Пословна информатика		2	72		
6.	Право	4		142		
7.	Основи финансија	4		146		

Ред бр		УКУПНО				
		недељно		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В	Б
8.	Јавне финансије	4		142		
9.	Пословне финансије	4		132		
10.	Статистика		4		132	
11.	Ревизија	2		62		
12.	Финансијско рачуноводствена об		12		403	180
13.	Предузетништво	2		62		
В	**ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ**	**8**	**0**	**271**	**0**	**0**
	Грађанско васп. / Верска настава	4		139		
	И.П.према програму профила	4		132		
	УКУПНО А+Б+В	**101**	**33**	**3469**	**1134**	**180**

В: Листа изборних програма

(према програму образовног профила)

Листа изборних програма			РАЗРЕД			
			I	II	III	IV
	Општеобразовни изборни програми					
1.	Музичка култура*				2	2
2.	Физика*				2	2
3.	Хемија*				2	2
4.	Изабрана поглавља математике*				2	2

Листа изборних програма			РАЗРЕД			
			I	II	III	IV
5.	Историја (одабране теме)*				2	2
6.	Логика са етиком*				2	2
		Стручни предмети – ОБАВЕЗНО СЕ БИРА БАР У ЈЕДНОМ РАЗРЕДУ				
1.	Пословни енглески језик				2	
2.	Електронско пословање				2	
3.	Национална економија					2
4.	Маркетинг					2

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО –ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	74	72	70	62	278
Додатни рад *	До 30	До 30	До 30	До 30	До 120
Допунски рад *	До 30	До 30	До 30	До 30	До 120
Припремни рад *	До 30	До 30	До 30	До 30	До 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	До 3дана	До 5 дана	До 5 дана	До 5 дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмим а који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно – часовна настава	37	36	35	32
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		1	2	2
Ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Подела одељења у групе

Разред	Предмет	Годишњи фонд часова			Број ученика у групи - до
		Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	74			15
	Рачуноводство	74			15
	Пословна кореспонденција	74			15
II	Рачуноводство	72			15
	Пословна информатика	72			15
	Финансијско рачуноводствена обука	105		30	15
III	Рачуноводство	70			15
	Статистика	70			15
	Финансијско рачуноводствена обука	136		60	15
IV	Рачуноводство	62			15
	Статистика	62			15
	Финансијско рачуноводствена обука	150		90	15
	Предузетништво	62			15

План наставе и учења за образовни профил ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР											
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**ПРВИ РАЗРЕД**					**ДРУГИ РАЗРЕД**				
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**нед.**		**год.**			**нед.**		**год.**		
		т	**в**	**т**	**в**	**б**	**т**	**в**	**т**	**в**	
		15	2	540	72		12		420		
1.	Српски језик и књижевност	3		108			3		105		
2.	_____језик и књижевност*	3		108			3		105		
1.1	Српски као нематерњи језик*	2		72			2		70		
3.	Страни језик	2		72			2		70		
4.	Физичко васпитање	2		72			2		70		
5.	Математика	2		72			2		70		
6.	Рачунарство и информатика		2		72						
7.	Историја	2		72			2		70		
8.	Географија	2		72							
9.	Екологија и заштита животне средине	2		72							
10.	Ликовна култура						1		35		
11.	Логика са етиком										
12.	Социологија са правима грађана										
13.	Филозофија										
А2:ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		1		36			1		35		

План наставе и учења за образовни профил ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР											
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**ПРВИ РАЗРЕД**					**ДРУГИ РАЗРЕД**				
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**нед.**		**год.**			**нед.**		**год.**		
		т	**в**	**т**	**в**	**б**	**т**	**в**	**т**	**в**	
		15	2	540	72		12		420		
1.	Грађанско васпитање/Верска настава	1		36			1		35		
2.	Изборни програми према програму образовног профила**										
Укупно А1+А2		**16**	**2**	**576**	**72**		**13**		**455**		
Укупно		**18**		**648**			**13**		**455**		

ЕТШ ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕКОНОМСКО

План наставе и учења за образовни профил ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР											
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**ТРЕЋИ РАЗРЕД**					**ЧЕТВРТИ РАЗРЕД**				
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**нед.**		**год.**			**нед.**		**год.**		
		т	**В**	**т**	**в**	**б**	**т**	**в**	**Т**	**в**	**б**
		11		385			13		416		
1.	Српски језик и књижевност	3		105			3		96		
2.	_____језик и књижевност*	3		105			3		96		
1.1	Српски као нематерњи језик*	2		70			2		64		
3.	Страни језик	2		70			2		64		
4.	Физичко васпитање	2		70			2		64		
5.	Математика	2		70			2		64		
6.	Рачунарство и информатика										
7.	Историја										
8.	Географија										
9.	Екологија и заштита животне средине										
10.	Ликовна култура										
11.	Логика са етиком	2		70							
12.	Социологија са правима грађана						2		64		
13.	Филозофија						2		64		
А2:ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		3		105			3		96		

План наставе и учења за образовни профил ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР											
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**ТРЕЋИ РАЗРЕД**					**ЧЕТВРТИ РАЗРЕД**				
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**нед.**		**год.**			**нед.**		**год.**		
		т	**В**	**т**	**в**	**б**	**т**	**в**	**Т**	**в**	**б**
		11		385			13		416		
1.	Грађанско васпитање/Верска настава	1		35			1		32		
2.	Изборни програми према програму образовног профила**	2		70			2		64		
Укупно А1+А2		**12** **14****		**420** **490****			**14** **16****		**448** **512****		
Укупно		**12 (14**)**		**420 (490**)**			**14 (16**)**		**448 (512**)**		

План наставе и учења за образовни профил ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР					
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**УКУПНО**			
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**Годишње**			
		т	**в**	**б**	∑
		1761	72		1833
1.	Српски језик и књижевност	414			414
2.	_____језик и књижевност*	414			414
1.1	Српски као нематерњи језик*	276			276
3.	Страни језик	276			276
4.	Физичко васпитање	276			276
5.	Математика	276			276
6.	Рачунарство и информатика		72		72
7.	Историја	142			142
8.	Географија	72			72
9.	Екологија и заштита животне средине	72			72
10.	Ликовна култура	35			35
11.	Логика са етиком	70			70
12.	Социологија са правима грађана	64			64

План наставе и учења за образовни профил ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР					
13.	Филозофија	64			64
А2:ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		272			272
1.	Грађанско васпитање/Верска настава	138			138
2.	Изборни програми према програму образовног профила**	134			134
Укупно А1+А2		**1899 2052****	**72**		**1971 (2105**)**
Укупно		**1971 (2105**)**			

Р.б.	**Листа изборних програма**	**Разред**			
		I	**II**	**III**	**IV**
Општеобразовни изборни програми					
1.	Музичка култура*			2	2
2.	Изабрана поглавља математике			2	2
3.	Историја(одабране теме)*			2	2
4.	Хемија*			2	2
5.	Физика*			2	2

ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР											
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**ПРВИ РАЗРЕД**					**ДРУГИ РАЗРЕД**				
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**нед.**		**год.**			**нед.**		**год.**		
		т	**в**	**т**	**в**	**б**	**т**	**в**	**Т**	**в**	
		8	6	288	216	30	10	7	350	245	60
1.	Увод у право	2		72			2		70		
2.	Организација државе	2		72							
3.	Увод у јавну управу	1	2	36	72	30					
4.	Вештине комуникације		2		72						
5.	Латински језик						2		70		
6.	Правни поступци						2	1	70	35	30
7.	Матична евиденција						2	1	70	35	30
8.	Култура језичког изражавања	2		72							
9.	Радно право						2		70		
10.	Послови правног промета										
11.	Принципи економије										
12.	Статистика										
13.	Увод у привредно право										
14.	Савремена пословна кореспонденција	1	2	36	72						
15.	Реторика и беседништво										
16.	Предузетништво										
17.	Правна обука							3		105	
18.	Пословна информатика							2		70	
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ**											

ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР											
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**ПРВИ РАЗРЕД**					**ДРУГИ РАЗРЕД**				
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**нед.**		**год.**			**нед.**		**год.**		
		т	**в**	**т**	**в**	**б**	**т**	**в**	**Т**	**в**	
		8	6	288	216	30	10	7	350	245	60
2.	Изборни програм образовног профила*										
Укупно Б1+Б2		**8**	**6**	**288**	**216**	**30**	**10**	**7**	**350**	**245**	**60**
Укупно		**14**		**534**			**17**		**655**		

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР											
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		ТРЕЋИ РАЗРЕД					ЧЕТВРТИ РАЗРЕД				
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		нед.		год.			нед.		год.		
		т	в	т	в	б	т	в	Т	В	б
		12	6	420	210	60	10	6	320	192	60
1.	Увод у право										
2.	Организација државе										
3.	Увод у јавну управу										
4.	Вештине комуникације										
5.	Латински језик										
6.	Правни поступци	2	1	70	35	30	2	1	64	32	30
7.	Матична евиденција										
8.	Култура језичког изражавања										
9.	Радно право	2	1	70	35	30	2		64		30
10.	Послови правног промета	3		105			2		64		
11.	Принципи економије	3		105							
12.	Статистика						2		64		
13.	Увод у привредно право	2		70							
14.	Савремена пословна кореспонденција										
15.	Реторика и беседништво						2		64		
16.	Предузетништво							2		64	
17.	Правна обука		4		140			3		96	
18.	Пословна информатика										
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ**		2		70			2		64		

ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР											
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**ТРЕЋИ РАЗРЕД**					**ЧЕТВРТИ РАЗРЕД**				
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**нед.**		**год.**			**нед.**		**год.**		
		т	**в**	**т**	**в**	**б**	**т**	**в**	**Т**	**В**	**б**
		12	6	420	210	60	10	6	320	192	60
2.	Изборни програм образовног профила*	2		70			2		64		
Укупно Б1+Б2		**12 14****	**6**	**420 490****	**210**	**60**	**10 12****	**6**	**320 384****	**192**	**60**
Укупно		**18 (20**)**		**690 (760**)**			**16 (18**)**		**572 (636**)**		

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР					
ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА		**УКУПНО**			
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**Годишње**			
		Т	**в**	**б**	∑
		1378	863	210	2451
1.	Увод у право	142			142
2.	Организација државе	72			72
3.	Увод у јавну управу	36	72	30	138
4.	Вештине комуникације		72		72
5.	Латински језик	70			70
6.	Правни поступци	204	102	90	396
7.	Матична евиденција	70	35	30	135
8.	Култура језичког изражавања	72			72
9.	Радно право	204	35	60	299
10.	Послови правног промета	169			169
11.	Принципи економије	105			105
12.	Статистика	64			64
13.	Увод у привредно право	70			70
14.	Савремена пословна коресподенција	36	72		108
15.	Реторика и беседништво	64			64
16.	Предузетништво		64		64

ПРАВНО-ПОСЛОВНИ ТЕХНИЧАР					
17.	Правна обука		341		341
18.	Пословна информатика		70		70
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ**		134			134
2.	Изборни програм образовног профила*	134			134
Укупно Б1+Б2		**1278 1512****	**863**	**210**	**2451 (2485****
Укупно		**2451 (2485**)**			

Р.б.	**Листа изборних програма**	**Разред**			
		I	**II**	**III**	**IV**
Стручни програми					
1.	Право интелектуалне својине*			2	2
2.	Пословна психологија*			2	2
3.	Електронска управа			2	
4.	Друштвено одговорно пословање				2
5.	Пословни енглески језик			2	2

План наставе и учења за образовни профил Туристички техничар (Сл. Гласник РС 11/22)

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**17**	**2**		**561**	**66**			**15**			**480**			
1.	Српски језик и књижевност	3			99				3			96			
1.1	језик и књижевност*	3			99				3			96			
2.	Српски као нематерњи језик	2			66				2			64			
3.	Страни језик	2			66				2			64			
4.	Физичко васпитање	2			66				2			64			
5.	Математика	2			66				2			64			
6.	Рачунарство и информатика		2			66									
7.	Историја	2			66				2			64			
8.	Географија	1			33				2			64			
9.	Хемија	2			66										
10.	Екологија и заштита животне средине	2			66										
11.	Ликовна култура	1			33										
12.	Физика								2			64			
13.	Социологија са правима грађана														
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**1**			**33**				**1**			**32**			
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			33				1			32			
2.	Изборни предмет према програму об. профила														
Укупно А1+Б		**18**	**2**		**594**	**66**			**16**			**512**			
Укупно А1+Б		**20**			**660**				**16**			**512**			

		III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**9**			**279**				**11**			**330**			
1.	Српски језик и књижевност	3			93				3			90			
1.1	језик и књижевност*	3			93				3			90			
2.	Српски као нематерњи језик	2			62				2			60			
3.	Страни језик	2			62				2			60			
4.	Физичко васпитање	2			62				2			60			
5.	Математика	2			62				2			60			
6.	Рачунарство и информатика														
7.	Историја														
8.	Географија														
9.	Хемија														
10.	Екологија и заштита животне средине														
11.	Ликовна култура														
12.	Физика														
13.	Социологија са правима грађана								2			60			
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**3**			**93**				**3**			**90**			
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			31				1			30			
2.	Изборни предмет према програму об. профила	2			62				2			60			
Укупно А1+Б		**10 (12***)**			**310 (372***)**				**12 (14***)**			**360 (420***)**			
Укупно А1+Б		**10 (12**)**			**310 (372**)**				**12 (14**)**			**360 (420**)**			

		УКУПНО				
		годишње				
		Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**1650**	**66**			**1716**
1.	Српски језик и књижевност	**378**				**378**
1.1	језик и књижевност*	**378**				**378**
2.	Српски као нематерњи језик	**252**				**252**
3.	Страни језик	**252**				**252**
4.	Физичко васпитање	**252**				**252**
5.	Математика	**252**				**252**
6.	Рачунарство и информатика		**66**			**66**
7.	Историја	**130**				**130**
8.	Географија	**97**				**97**
9.	Хемија	**66**				**66**
10.	Екологија и заштита животне средине	**66**				**66**
11.	Ликовна култура	**33**				**33**
12.	Физика	**64**				**64**
13.	Социологија са правима грађана	**60**				**60**
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**248**				**248**
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	**126**				**126**
2.	Изборни предмет према програму об. профила	**122**				**122**

	УКУПНО				
	годишње				
	Т	В	ПН	Б	Σ
Укупно А1+Б	**1776 (1908 **)**	**66**			**1842 (1964 **)**
Укупно А1+Б	**1842 (1964**)**				

Напомена: *За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

**Ученик бира програм са листе изабраних општеобразовних или стручних предмет

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

План наставе и учења за образовни профил Туристички техничар

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**6**	**6**		**198**	**198**		**120**	**6**	**4**	**6**	**192**	**128**	**192**	**150**
1.	Страни језик II	2			66				2			64			
2.	Основе туризма и угоститељства	2			66										
3.	Пословна кореспонденција		2			62									
4.	Агенцијско и хотелијерско пословање	2	4		66	132		90		2	6		64	192	120
5.	Економика и организација предузећа								2			64			
6.	Пословна информатика									2			64		
7.	Психологија у туризму и угоститељству								2			64			
8.	Туристичка географија														
9.	Историја уметности														
10.	Маркетинг у туризму и угоститељству														
11.	Статистика														
12.	Предузетништво														
13.	Професионална пракса							30							30
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ															
1.	Изборни предмет према програму образовног профила														
Укупно А2+Б2		**6**	**6**		**198**	**198**		**120**	**6**	**4**	**6**	**192**	**128**	**192**	**150**
Укупно А2+Б2		**12**			**516**				**16**			**662**			

		III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**8**	**6**	**6**	**248**	**186**	**186**	**180**	**6**	**6**	**6**	**180**	**180**	**180**	**120**
1.	Страни језик II	2			62				2			60			
2.	Основе туризма и угоститељства														
3.	Пословна кореспонденција														
4.	Агенцијско и хотелијерско пословање		4	6		124	186	120		4	6		120	180	120
5.	Економика и организација предузећа														
6.	Пословна информатика														
7.	Психологија у туризму и угоститељству														
8.	Туристичка географија	2			62				2			60			
9.	Историја уметности	2			62				2			60			
10.	Маркетинг у туризму и угоститељству	2			62										
11.	Статистика		2			62									
12.	Предузетништво									2			60		
13.	Професионална пракса							60							
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**2**			**62**				**2**			**60**			
1.	Изборни предмет према програму образовног профила	2			62				2			60			
Укупно А2+Б2		**8 (** 10)**	**6**	**6**	**248 (** 310)**	**186**	**186**	**180**	**6 (** 8)**	**6**	**6**	**180 (** 240)**	**180**	**180**	**120**
Укупно А2+Б2		**20 (**22)**			**800 (**862)**				**18 (**20)**			**660 (**720)**			

		УКУПНО				
		годишње				
		Т	В	ПН	Б	Σ
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**818**	**692**	**558**	**570**	2638
1.	Страни језик II	**252**				**252**
2.	Основе туризма и угоститељства	**66**				**66**
3.	Пословна кореспонденција		**66**			**66**
4.	Агенцијско и хотелијерско пословање	**66**	**440**	**558**	**450**	**1514**
5.	Економика и организација предузећа	**64**				**64**
6.	Пословна информатика		**64**			**64**
7.	Психологија у туризму и угоститељству	**64**				**64**
8.	Туристичка географија	**122**				**122**
9.	Историја уметности	**122**				**122**
10.	Маркетинг у туризму и угоститељству	**62**				**62**
11.	Статистика		**62**			**62**
12.	Предузетништво		**60**			**60**
13.	Професионална пракса				**120**	**120**
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**122**				122
1.	Изборни предмет према програму образовног профила	**122**				**122**
Укупно А2+Б2		**818 (** 940)**	**692**	**558**	**570**	**2638 (**2 760)**
Укупно А2+Б2		**2638 (**2760)**				

Напомена:*Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блок

**Уколико се изаберу само стручни изборни предме

Б: Листа изборних предмета (према програму образовног профила)

Рбр	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
	Општеобразовни предмети				
1.	Музичка култура*			2	2
2.	Биологија*			2	2
3.	Историја (одабране теме) *			2	2
4.	Психологија*			2	2
5.	Логика са етиком			2	2

НАПОМЕНА: *Ученик изборни предмет бира једном у току школовања

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	33	32	31	30	126
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Б: Листа изборних предмета (према програму образовног профила)

Рбр	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1.	Основе економије			2	
2.	Финансијско пословање			2	
3.	Туристичке дестинације света			2	
4.	Економика туризма				2
5.	Право у туризму				2
6.	Спољнотрговинско и девизно пословање				2

Остали облици образовно-васпитног рада

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	До 3дана	До 5 дана	До 5 наставних дана	До 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	33	32	31	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	4	5	6	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Подела одељења у групе

Разред	Предмет	Годишњи фонд часова			Број ученика у групи - до
		Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	66	/	/	15

Подела одељења у групе за реализацију у школском систему

Разред	Предмет	Годишњи фонд часова			Број ученика у групи - до
		Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I	Агенцијско и хотелијерско пословање	132		90	15
	Пословна кореспонденција	66			15

Разред	Предмет	Годишњи фонд часова			Број ученика у групи - до
		Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
	Професионална пракса			30	15
II	Агенцијско и хотелијерско пословање	64	192	120	15
	Пословна информатика	64			15
	Професионална пракса			30	15
III	Агенцијско и хотелијерско пословање	124	186	120	15
	Статистика	62			15
	Професионална пракса			60	15
IV	Агенцијско и хотелијерско пословање	120	180	120	15
	Предузетништво	60			15

ЕКОНОМСКА ШКОЛА ЕТШ

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА: Хотелијерско - ресторатерски техничар

		I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					УКУПНО			
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			годишње			
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**17**	**2**	**561**	**66**		**15**		**480**			**9**		**279**			**11**		**330**			**1650**	**66**		**1716**
1.	Српски језик и књижевност	3		99			3		96			3		93			3		90			**378**			**378**
1.1	_____језик и књижевност*	3		99			3		96			3		93			3		90			**378**			**378**
2.	Српски као нематерњи језик*	2		66			2		64			2		62			2		60			**252**			**252**
3.	Страни језик	2		66			2		64			2		62			2		60			**252**			**252**
4.	Физичко васпитање	2		66			2		64			2		62			2		60			**252**			**252**
5.	Математика	2		66			2		64			2		62			2		60			**252**			**252**
6.	Рачунарство и информатика		2		66																		**66**		**66**
7.	Историја	2		66			2		64													**130**			**130**
8.	Географија	1		33			2		64													**97**			**97**
9.	Хемија	2		66																		**66**			**66**
10.	Екологија и заштита животне средине	2		66																		**66**			**66**
11.	Ликовна култура	1		33																		**33**			**33**
12.	Физика						2		64													**64**			**64**
13.	Социологија са правима грађана																2		60			**60**			**60**
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**1**		**33**			**1**		**32**			**3**		**93**			**3**		**90**			**248**			**248**
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1		33			1		32			1		31			1		30			**126**			**126**
2.	Изборни предмет према програму образовног профила											2		62			2		60			**122**			**122**
Укупно А1+ Б		**18**	**2**	**594**	**66**		**16**		**512**			**10 (12**)**		**310 (372**)**			**12 (14**)**		**360 (420**)**			**1776 (1908**)**	**66**		**1842 (1964**)**
Укупно		**20**		**660**			**16**		**512**			**10 (12**)**		**310 (372**)**			**12 (14**)**		**360 (420**)**			**1842 (1964**)**			

Напомена: * За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма

Б: Листа изоорних програма					
Ро	Листа изоорних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1.	Музичка култура*			2	2
2.	Биологија*			2	2
3.				2	2
4.	Психологија*			2	2
5.	Логика са етиком			2	2

Напомена:***Ученик изборни програм бира једном у току школовања***

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

Час одељенског старешине	33	32	31	30	126
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик националне мањине са елементима националне културе				
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *				
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, наставу из предмета који су утврђени планом наставе и учења других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у плановима наставе и учења гимназије.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	33	32	31	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	4	5	6	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Подела одељења у групе

Разред	Предмет		годишњи фонд часова		број ученика у групи до
I	Рачунарство и информатика	вежбе			15
		66			

ЕКОНО

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**6**	**6**		**198**	**198**		**120**	**4**	**6**	**6**	**128**	**192**	**192**	**150**	**4**	**10**	**6**	**124**	**310**	**186**	**180**	**4**	**8**	**6**	**120**	**240**	**180**	**120**	**570**	**940**	**558**	**570**	**2638**
1	Хигијена	2			66																									66				66
2	Основе туризма и угоститељства	2			66																									66				66
3	Страни језик II	2			66				2			64				2			62				2			60				252				252
4	Услуживање		6			198		90		4	6		128	192	120		6	3		186	93	90		3	3		90	90	60		**602**	**375**	**360**	1337
5	Економика и организација предузећа								2			64																		64				64
6	Пословна информатика									2			64																		64			64
7	Хотелијерско пословање																2	3		62	93	30		3	3		90	90	60		**152**	**183**	**90**	425
8	Пословна комуникација																2			62											62			62
9	Маркетинг у туризму и угоститељству															2			62											62				62
10	Основе кувареа и посластичарства																						2			60				60				60
11	Предузетништво																							2			60				60			60
12	Професионална пракса							30							30							60											**120**	120
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМА																**2**			62				**2**			60				122				122
2	Изборни програм према програму образовног профила															2			62				2			60				122				122
Укупно А2+Б2		**6**	**6**		**198**	**198**		**120**	**4**	**6**	**6**	**128**	**192**	**192**	**150**	**4 (**6)**	**10**	**6**	**124 (**186)**	**310**	**186**	**180**	**4 (**6)**	**8**	**6**	**120 (**180)**	**240**	**180**	**120**	**570 (**692)**	**940**	**558**	**570**	**2638 (**2760)**
Укупно А2+Б2		**12**			**516**				**16**			**662**				**20 (**22)**			**800 (**862)**				**18 (**20)**			**660 (**720)**				**2638 (**2760)**				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних програма према програму образовног профила					
Рб	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
	Психологија у туризму и угоститељству			2	
				2	
					2
					2

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	66	64	62	60	252
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остварење плана и програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	33	32	31	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	4	5	6	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до	Потребно ангажовање помоћног наставника
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Услуживање	198	/	90	15	/
	Професионална пракса	/	/	30	15	/
	Услуживање	128	192	120	15	/
	Пословна информатика	64	/	/	15	/
	Професионална пракса	/	/	30	15	/
	Услуживање	186	93	60	15	/
	Хотелијерско пословање	62	93	60	15	/
	Пословна комуникација	62	/	/	15	/
	Барско пословање	62	/	/	15	/
	Професионална пракса	/	/	60	15	/
	Услуживање	90	90	60	15	/
	Хотелијерско пословање	90	90	60	15	/
	Предузетноштво	60	/	/	15	/

Подела одељења у групе за реализацију по Закону о дуалном образовању						
разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до	Потребно ангажовање помоћног наставника
		вежбе	УКР	настава у блоку		
I	Услуживање	198	/	90	15	/
	Професионална пракса	/	/	30	15	/
II	Услуживање	128	192	120	15	/
	Пословна информатика	64	/	/	15	/
	Професионална пракса	/	/	30	15	/
III	Услуживање		279	60	15	/
	Хотелијерско пословање	62	93	60	15	/
	Пословна комуникација	62	/	/	15	/
	Барско пословање	62	/	/	15	/
	Професионална пракса	/	/	60	15	/
IV	Услуживање	90	90	60	15	/
	Хотелијерско пословање	90	90	60	15	/
	Предузетноштво	60	/	/	15	/

Образовни профил: Конобар

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**11**	**2**		**374**	**68**			**9**			**288**			
1.	Српскијезик и књижевност	3			102				2			64			
1.1	_____језик и књижевност*	3			102				2			64			
2.	Српски језик као нематерњи језик*	2			68				2			64			
3.	Страни језик	2			68				2			64			
4.	Физичковаспитање	2			68				2			64			
5.	Математика	2			68				2			64			
6.	Рачунарство и информатика		2			68									
7.	Историја														
8.	Хемија	1			34										
9.	Екологија и заштита животне средине								1			32			
10.	Географија	1			34										
11.	Социологија са правимаграђана														
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**1**			**34**				**3**			**96**			
1.	Грађансковаспитање / Версканастава	1			34				1			32			
2.	Изборни предмети према програму образовног профила								2			64			

		III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**8**			**240**				**902**	**68**			**970**
1.	Српскијезик и књижевност	2			60				**226**				**226**
1.1	_____језик и књижевност*	2			60				**226**				**226**
2.	Српски језик као нематерњи језик*	2			60				**192**				**192**
3.	Страни језик								**132**				**132**
4.	Физичковаспитање	2			60				**192**				**192**
5.	Математика	1			30				**162**				**162**
6.	Рачунарство и информатика									**68**			**68**
7.	Историја	2			60				**60**				**60**
8.	Хемија								**34**				**34**
9.	Екологија и заштита животне средине								**32**				**32**
10.	Географија								**34**				**34**
11.	Социологија са правимаграђана	1			30				**30**				**30**
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**3**			**90**				**220**				**220**
1.	Грађансковаспитање / Версканастава	1			30				**96**				**96**
2.	Изборни предмети према програму образовног профила	2			60				**192**				**124**

ЕТШ ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила-општеобразовни предмети

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Општеобразовни предмети				
1.	Страни језик I			2
2.	Изабраниспорт		1	1
3.	Историја (одабранетеме)			1
4.	Ликовнакултура		1	
5.	Музичкакултура		1	

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

за образовни профил Конобар*

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**7**	**5**	**6**	**238**	**170**	**204**	**90**	**8**	**6**	**6**	**256**	**192**	**192**	**150**	**2**	**8**	**11**	**60**	**240**	**330**	**120**	**554**	**602**	**726**	**360**	**2242**
1	Страни језик	2			**68**				2			**64**				2			**60**				**192**				**192**
2	Здравствена култура	1			**34**																		**34**				**34**
3	Основе туризма и угоститељства	2			**68**																		**68**				**68**
4	Услуживање		5	6		170	204	60		6	6		192	192	90		6	11		180	330	120		542	726	270	1538
5	Исхрана	2			**68**																		**68**				**68**
6	Основе кувареша и посластичарства								2			**64**											**64**				**64**
7	Психологија у туризму и угоститељству								2			**64**											**64**				**64**
8	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			**32**											**32**				**32**
9	Туристичка географија								1			**32**											**32**				**32**
10	Предузетништво																2			60				60			**60**
11	Професионална пракса							30							60											90	**90**
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									2			64				2			60				124				124
1	Изборни предмет према програму образовног профила								2			64				2			60				124				124
Укупно А2+Б2		7	5	6	238	170	204	90	8 (**10)	6	6	256 (**320)	192	192	150	2 (**4)	8	11	60 (**120)	240	330	120	554 (**678)	602	726	360	2366
Укупно А2+Б2		18			702				20 (*22)			790 (**854)				21 (**23)			750 (**810)				2242 (**2366)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Уколико се изаберу само стручни изборни предмети

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Конобар
која се реализује по дуалном моделу*

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД								УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Б	
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		7	5	6	238	170	204	90	8	6	6	256	192	192	150	2	7	12	60	210	360	120	554	572	756	360	2242
1	Страни језик	2			68				2			64				2			60				192				192
2	Здравствена култура	1			34																		34				34
3	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
4	Услуживање		5	6		170	204	60		6	6		192	192	90		5	12		150	360	120		512	756	270	1538
5	Исхрана	2			68																		68				68
6	Основе куварства и посластичарства								2			64											64				64
7	Психологија у туризму и угоститељству								2			64											64				64
8	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
9	Туристичка географија								1			32											32				32
10	Предузетништво																2			60				60			60
11	Професионална пракса							30							60											90	90
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									2			64				2			60				124				124
1	Изборни предмет према програму образовног профила								2			64				2			60				124				124
Укупно А2+Б2		7	5	6	238	170	204	90	8 (**10)	6	6	256 (**320)	192	192	150	2 (**4)	7	12	60 (**120)	210	360	120	554 (**678)	572	756	360	2366
Укупно А2+Б2		18			702				20 (**22)			790 (**854)				21 (**23)			750 (**810)				2242 (**2366)				

Напомена: * Дуални модел подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, учење кроз рад код послодавца, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку
** Уколико се изаберу само стручни изборни предмети

Б2: Листа изборних предмета према програму образовног профила

РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1.	Пословна информатика у туризму и угоститељству*		2	
2	Банкарско пословање*		2	
3.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2
4.	Општа туристичка географија			2

Напомена: * Програм изборног предмета реализује се кроз вежбе

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	68	64	60	192
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Други предмети *	1-2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње		
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	34	32	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	3	5	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Матурски испит			3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**

Образовни профил: Кувар

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД						
		недељно			годишње				недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**11**	**2**		**374**	**68**			**9**			**288**			
1.	Српскијезик и књижевност	3			102				2			64			
1.1	_____језик и књижевност*	3			102				2			64			
2.	Српски језик као нематерњи језик*	2			68				2			64			
3.	Страни језик	2			68				2			64			
4.	Физичковаспитање	2			68				2			64			
5.	Математика	2			68				2			64			
6.	Рачунарство и информатика		2			68									
7.	Историја														
8.	Хемија	1			34										
9.	Екологија и заштита животне средине								1			32			
10.	Географија	1			34										
11.	Социологија са правимаграђана														
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**1**			**34**				**3**			**96**			
1.	Грађансковаспитање / Версканастава	1			34				1			32			
2.	Изборни предмети према програму образовног профила								2			64			

		III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**8**			**240**				**902**	**68**			**970**
1.	Српскијезик и књижевност	2			60				**226**				**226**
1.1	_____језик и књижевност*	2			60				**226**				**226**
2.	Српски језик као нематерњи језик*	2			60				**192**				**192**
3.	Страни језик								**132**				**132**
4.	Физичковаспитање	2			60				**192**				**192**
5.	Математика	1			30				**162**				**162**
6.	Рачунарство и информатика									**68**			**68**
7.	Историја	2			60				**60**				**60**
8.	Хемија								**34**				**34**
9.	Екологија и заштита животне средине								**32**				**32**
10.	Географија								**34**				**34**
11.	Социологија са правимаграђана	1			30				**30**				**30**
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**3**			**90**				**220**				**220**
1.	Грађансковаспитање / Версканастава	1			30				**96**				**96**
2.	Изборни предмети према програму образовног профила	2			60				**192**				**124**

ЕТШ ЕКОНОМСКО-ТРГОВИНСКА ШКОЛА

Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
	Општеобразовнипредмети			
1.	Страни језик I			2
2.	Изабраниспорт		1	1
3.	Историја (одабранетеме)			1
4.	Ликовнакултура		1	
5.	Музичкакултура		1	

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Кувар*

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	12		204	408		90	2	12	6	64	384	192	150	1	14	6	30	420	180	120	298	1212	372	360	2242
1	Здравствена култура	2			68																		68				68
2	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
3	Куварство		12			408		60		12	6		384	192	90		12	6		360	180	120		1152	372	270	1794
4	Исхрана	2			68																		68				68
5	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
6	Туристичка географија								1			32											32				32
7	Основе услуживања															1			30				30				30
8	Предузетништво																2			60				60			60
9	Професионална пракса							30							60											90	90
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									2			64				2			60				124				124
1	Изборни предмет према програму образовног профила								2			64				2			60				124				124
Укупно А2+Б2		6	12	0	204	408	0	90	2 (**4)	12	6	64 (**128)	384	192	150	1 (**3)	14	6	30 (**90)	420	180	120	298 (**422)	1212	372	360	2242 (**2366)
Укупно А2+Б2		18			702				20 (**22)			790 (**854)				21 (**23)			750 (**810)				2242 (**2366)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Уколико се изаберу само стручни изборни предмети

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Кувар
када се реализује по дуалном моделу*

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Б	
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	6	6	204	204	204	90	2	6	12	64	192	384	150	1	8	12	30	240	360	120	298	636	948	360	2242
1	Здравствена култура	2			68																		68				68
2	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
3	Куварство		6	6		204	204	60		6	12		192	384	90		6	12		180	360	120		576	948	270	1794
4	Исхрана	2			68																		68				68
5	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
6	Туристичка географија								1			32											32				32
7	Основе услуживања															1			30				30				30
8	Предузетништво																2			60				60			60
9	Професионална пракса							30							60											90	90
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									2			64				2			60				124				124
1	Изборни предмет према програму образовног профила								2			64				2			60				124				124
Укупно А2+Б2		6	6	6	204	204	204	90	2 (**4)	6	12	64 (**128)	192	384	150	1 (**3)	8	12	30 (**90)	240	360	120	298 (**422)	636	948	360	2242 (**2366)
Укупно А2+Б2		18			702				20 (**22)			790 (**854)				21 (**23)			750 (**810)				2242 (**2366)				

Напомена: * Дуални модел подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, учење кроз рад код послодаваца, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку
** Уколико се изаберу само стручни изборни предмети

Листа изборних предмета- стручни предме

Рб	Б2: Листа изборних предмета	I	II	III
1.	Пословни страни језик		2	2
2.	Познавање животних намирница		2	
3	Пословна информатика у туризму и угоститељству*		2	
4.	Психологија у туризму и угоститељству			2
5.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2

Напомена: * Програм изборног предмета реализује се кроз вежбе

.

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	68	64	60	192
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

IV ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОМ РАДУ

Инструменти праћења	Време	Извршиоци
-непосреда увид: присуство часовима, присуство седницама стручних органа	током године	директор, пом. директора, педагог, раз. стрешине
- извештаји раз. старешина о реализацији програма и успеха ученика	тромесечно	раз. старешине
- извештај тима за самовредновање рада школе	јун	тим
- извештаји руководиоца стручних већа о реализацији програма	полугодишње	руководиоци већа
- извештаји наставника о реализацији програма	јун	наставници
- извештаји руководећих и стручних органа	полугодишње	директор, пом. директора, педагог, руководиоци већа
- квантитативна и квалитативна анализа реализације Годишњег плана рада школе	полугодишње	директор

V ПРОГРАМ РЕДОВНЕ, ДОПУНСКЕ ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

1. РЕДОВНА НАСТАВА

И ове школске године смо планирању посветили посебну пажњу. Сваки наставник је сачинио свој план рада на посебном обрасцу. Образац за глобално планирање садржи следеће елементе**:** редни број наставне теме,назив наставне теме,број планираних часова за обраду новог градива и број часова за понављање и проверавање. На крају је колона за укупан број часова предвиђених за одређену наставну тему.Образац за оперативно планирање садржи следеће елементе**:** месец, недеља у месецу, наставна тема, редни број часа, назив наставне јединице, тип часа, наставна метода, наставна средства и место извођења наставе. Наставни планови и програми код огледних образовних профила се разликују, тако што немају одређену форму, већ дозвољавају наставницима креативност да сами саставе наставне планове и програме са модулима и наставним темама.

Уз обавезу даураде своје планове рада наставници имају и обавезу писања припрема за сваки час. Припрема мора да садржи неке основне податке као сто су**:** предмет, одељење, наставна јединица, метода, наставна средства, образовни и васпитни циљ и део који се односи на артикулацију часа.

Глобални планови рада наставника сачињени су током августа и септембра 2026. год. и представљају саставни део овог програма који се налазе на гугл диску и ес дневнику.

2. ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ извођења овог вида наставе је пружање помоћи ученицима који заостају у савлађивању образовно-васпитног садржаја и постизању бољих резултата у редовној настави. Избор и обим обраде на часовима допунске наставе зависе од индивидуалних карактеристика ученика укључених у допунски рад.

Часовима допунске наставе могу бити обухваћени и ученици са позитивним оценама па и цело одељење у случају да материја није добро схваћена на редовним часовима.

Трајање допунског рада зависи од пропуста у знању, нивоу усвојености градива, психофизичким могућностима ученика, као и оптерећености у току дана.

Годишњи фонд часова допунске наставе

Назив предмета	Број планираних часова у току године				
	I раз.	II раз.	IIIраз.	IV раз.	свега
Српски језик					
Страни језици					
-француски језик					60
-енглески језик	15				5
-руски језик	5				60
Биологија-екологија	20	15			10
Хемија	5	15	15		20
Историја	10	10	20		10
Географија	8	2	5	15	15
Математика	15	10	10	5	10
Пословна информатика	10	5	5	5	35
Рачунарство и	10	50	50		5
информатика	10	10	10		10
Логика	60	5			5
Психологија	10				160
Економ.група предмета	5				30
Правна група предмета					10
Угоститељска група предмета					

3. ДОДАТНА НАСТАВА

Школа организује додатни рад да би омогућила обдареним ученицима да прошире и продубе своја знања и вештине у складу са својим склоностима и интересовањем из одређених предмета и области.

Овај облик рада нарочито подстиче ученике за самосталан рад, развој стваралачког и критичког мишљења.

Садржај додатног рада полази од редовног плана и програма али се проширује и допуњује новим садржајима у зависности од интересовања ученика и ти садржаји су само за ученике обухваћене овим обликом рада. Програм рада додатне наставе треба да превазидје обим редовне наставе.

Годишњи фонд часова додатне наставе по наставним предметима

Назив предмета	Број планираних часова у току године				
	I раз.	II раз.	IIIраз.	IV раз.	свега
Српски језик		15			75
Страни језик		10			45
Рачунар. и информатика	20	10	20	20	25
Математика	15	10	10	10	45
Пословна информатика	15	10	10	10	30
Историја	15	10	50	80	10
Економска група предмета	50	50	10	50	230
Правна група предмета		10			50
Угоститељска група предмета					20

Годишњи фонд часова обавезних ваннаставних активности по разредима и укупно

Обавезне ваннаставне активности	I раз.	II раз.	III раз.	IV раз.	Свега
допунска настава	183	122	115	25	445
додатна настава	115	125	100	170	510
припремна настава	на основу законских обавеза				

4. ПРИПРЕМНА НАСТАВА

Припремна настава се организује за ученике који полажу поправни испит, а са ванредним ученицима и ученицима упућеним на ванредни испит организује се консултативна настава.

Припремни рад за ученике који полажу поправни испит организује се у августовском року сем за ученике завршних разреда за које се припремна настава обавља у јунском року.

VI ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ/ТЕМЕ, САДРЖАЈИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Према плану ОС и ОЗ, током године	Предавања и дискусије на темукомуникације, решавања проблема	Час одељењског старешине, час одељењске заједнице	одељењске старешине, ППслужба
По потреби, током године	Разговори појединих ученика са члановима Тима за борбу против насиља	Индивидуални разговори	Тим за борбу против насиља
У плану психолога/педагога	Предвања педагаога и психолога у одељењима где се укаже потреба, на теме решавања проблема,комуникације, тимског рада	Излагање	ПП служба
У плану пп службе	Радионице о тимском раду - за ученике	Радионице	Психолог
У плану стручних сарадника	Радионице о комуникацији, тимском раду – за наставнике	Радионице, на састанцима тимова	Психолог, педагог
У плану УП	Вршњачка едукација – превенција насиља, комуникација	Вршњачки едукатори УП	Ученички парламент

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ/ТЕМЕ, САДРЖАЈИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
По потреби, током године Према акционом плану Тима	Индивидуални разговори ученика и наставника који имају тешкоће у комуникацији са психологом или педагогом Активности Тима за прилагођавање ученика и наставника школском животу	ПП служба, индивидулани разговори У акционом плану Тима	ПП служба Тим за прилагођавање ученика и наставника школском животу
Према акционом плану Тима	Активности Тима за каријерно вођење	У акционом плану Тима	Тим за каријерно вођење
Према акционом плану Тима	Сарадња УП са другим парламентима на нивоу града	У акционом плану Тима за координацију УП	Ученички парламент
Према Годишњем плану школе	Реализација пројеката на нивоу школе	У Годишњем плану школе	УП, координатори
Према Годишњем плану школе	Промоција школе	Активности дате у годишњем планушколе	Стручна већа, Стручни актив заразвојно планирање, УП
Према акционом плану Тима	Учешће у хуманитарним акцијама	У акционом плану Тима за координацију УП	УП
У акционом плану Тима за практичну наставу	Сарадња са социјалним партенрима, предавања социјалних партнера на темесамоиницијативе ипредузетичног духа	У акционом плану Тима за практичну наставу, као и програму сарадње са родитељима	Тим за практичну наставу

Задаци овог васпитања су:

- формирање схватања да се човек као свесно стваралачко биће самопотврђује у извршавању својих права, дужности и одговорности, а не на основу расне, националне, верске, полне припадности, већ на основу способности и резултата рада

- развијање другарских и пријатељских односа, међусобног уважавања и поштовања достојанства личности других

- изграђивање свести да се односи мушкарца према жени и жене према мушкарцу јавља као природни однос човека према човеку.

У жељи да остваримо све важне циљеве организујемо више облика рада. О разним животним темема се говори на часовима разредног старешине. О неким темама (учење, адолесценција, системи вредности идр.) припрема предавања педагог школе, организују се трибине са темама (трудноћа, контрацепција, сида, наркоманија, верске секте) говориће стручна лица ангажована из Дома здравља или Диспанзера за болести зависности.

МЕРЕ УНАПРЕЂИВАЊА РЕЗУЛТАТА РАДА И УСПЕХА

Унапређивање рада током школске године обухватиће:

1. Перманентно стручно усавршавање свих запослених у Школи, као неопходност и обавеза;

2. Интензивна и квалитетна корелација између стручних предмета - носиоци посла сва стручна већа;

3. Обогаћивање библиотеке новим насловима из области економије, рачунарства и информатике - носиоци библиотекар Школе и руководиоци Већа;

4. Продубљивање практично - стручне сарадње са банкама и финансијским тржиштем у циљу осавремењивања знања ученика и припреме програма за занимања у поменутим институцијама;

5. Активно - оријентисана настава као парадигма квалитетнијег начина рада са ученицима, квалитетније комуникације, веће мотивисаности ученика да на највишем нивоу овладају предвиђеним поргамом;

6. Организација бар једног огледног часа у сваком предмету - носиоци посла руководиоци већа и помоћник директора;

7. Обавеза свих професора, а нарочито приправника и млађих професора, да присуствују на стручним семинарима, који се организују у Школи и другим одговарајућим институцијама - носиоци посла помоћник директора, ментори и руководиоци већа

8. На крају свих класификационих периода извршити анализу успеха ученика и предвидети мере за његово побољшање - носиоци посла помоћник директора и професори одговарајућих предмета;

9. Праћење реализације свих облика ваннаставног рада са ученицима - носиоци посла помоћник директора и руководиоци група;

10. Анализа изостајања ученика и предвиђање мера за њихово смањење - носиоци посла одељењске старешине, психолог и педагог школе и помоћник директора

11. Праћење социо - психолошког стања ученика и њихов одраз на успех ученика и изостајање са наставе - носилац посла психолог школе;

12. Развијање код ученика моралне вредности, посебно дружељубља, хуманости и целовите здраве личности - носиоци посла одељењске старешине;

13. Укључивање ученичких родитеља у поједине послове рада Школе, у обезбеђивању материјалних и других услова рада - носилац посла психолог и одељењске старешине

14. Појачана контрола вођења педагошке документације - носилац посла помоћник директора и секретар школе.

15. Унапређивање развоја сарадничке и ненасилне комуникације;

16. Активно, пажљиво слушање другог у комуникацији и тумачењу критике;

17. Изражавање својих опажања, осећања и потреба;

18. Представљање јасних захтева без оптуживања и критиковања и пребацивања одговорности за њих на другу особу;

19. Конструктивно одговарање на критику - настава грађанског васпитања, активности психолога Школе, одељењских старешина, организатора групног рада (професора, руководилаца секција) и одељењских група;

20. Познавање невербалне комуникације и њених особености - активности психолога Школе кроз психолошку радионицу

21. Разговори и предавања на часу одељењског старешине;

22. Динамика сукоба, стратегија и стилови понашања у сукобу и конструктивно решавање сукоба - активности психолога Школе, одељењских старешина и група ученика;

23. Неговање активности за решавање индивидуалних проблема;

24. Прихватање личних проблема као кризе која представља шансу за развој;

25. Изграђивање и коришћење ефикасних начина за решавање проблема - активности психолога Школе (психолошко саветовање у решавању индивидуалних проблема) - разговори и предавања на часу одељењског старешине;

26. Стрес: извори, утицаји, стилови суочавања и механизми превазилажења; изграђивање контроле и социјалне подршке - активности психолога Школе, одељењских старешина и ученика;

27. Превенција агресивног понашања - учење по моделу, кроз наставу и ваннаставне активности, активности едукованих ученика, активности психолога Школе, помоћника директора, одељењских старешина;

28. Ризична понашања: зависности (пушење, алкохолизам, наркоманија) – превентивна активност - активности едукованих ученика, активности психолога Школе, одељењских старешина, одељењских заједница, друштвено - користан рад (израда паноа);

29. Формирање аутономне моралности и изграђивање моралних и других вредности;

30. Упознавање сазнајних и практичних вредности моралних норми и вредности, неговање моралних односа и активности: сви субјекти у Школи, редовна и факултативна настава, активности одељењских старешина и одељењских заједница;

31. Критички однос према вредностима израженим у мас - медијима и непосредном окружењу;

32. Афирмација позитивних примера у неговању моралности: активности ученика, одељењских старешина, школског психолога.

VII ФАКУЛТАТИВНИ И ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ, ЊИХОВИ ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ

Сагласно уредби Министарства просвете у I, II, III и IV разреду биће реализована Верска настава и Грађанско васпитање.

Планирање васпитно - образовног рада како на нивоу школе тако и на нивоу наставног предмета или часа мора бити систематично. Први корак је одређивање циља оног што се жели добити као крајњи резултат. Операционализација циља је посебно значајна на нивоу планирања часа или других активности јер је ту могућа конкретизација.

У условима савременог начина образовања наставник има пре свега задатак да планира, припрема, усмерава, контролише, вреднује и помаже ученика у раду. Да конципира наставу сходно развојним и индивидуалним потребама ученика.

Изборна настава

Разред	I	II	III	IV	Свега:
Грађанско васпитање	65	46	58	47	216
Верска настава	124	139	124	86	473
Укупно:	189	185	182	133	689

Годишњи фонд часова факултативних ваннаставних активности на нивоу школе

Стваралачке и слободне активности	**620**
Друштвене активности	**360**
Екскурзије	**3+4+4+5**
Културна и јавна делатност школе	**Два дана**

VIII НАЧИН ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИКА СА ИЗУЗЕТНИМ ОДНОСНО ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА

План рада са талентованим и надареним ученицима

Даровитост је високо развијена способност, било општа, било нека специфична, која омогућава натпросечна постигнућа у одређеном конкретном подручју. Таленат је даровитост у једном ужем подручју (математички таленат, музички таленат…)

Рад са даровитим ученицима се одвија кроз следеће етапе:

Идентификација

У нашој школи релативно је мали број ученика који су показивали изразит таленат за одређене области, зато је прво потребно да наставници препознају такве ученике и сигнализирају одељењском старешини, родитељу, ПП служби, Стручном тиму за инклузивно образовање.

- Могуће кроз чек листе – укључују се наставници, одељењске старешине, родитељи, ученици, стручни сарадници

- Селекција – кроз психолошке тестове, тестове знања

Образовна решења

Обогаћивање програма и диференцијација курикулума - било кроз индивидуализацију, било кроз ИОП 3 (процедура се изводи у скалду са законским документима и налази се у документацији Стручног тима за инклузивно образовање). Када се изврши идентификација надарених/талентованих ученика и одреди се степен/ниво на коме ће се радити са њима, планиране активности могу бити следеће, зависно од конкретног случаја:

Ван редовне наставе

- слободне активности (секције)

- додатна настава из појединих предмета

- истраживачке станице, семинари, летњи кампови и слично

У редовној настави

- коришћење напреднијих уџбеника

- прилика да брже прође кроз базично градиво

- самосталан истраживачки рад

- рад са ментором

- сложенији задаци, виши нивои знања, висока индивидуализација

- задаци који су блиски ономе што заиста раде стручњаци из датог домена

- дивергентни задаци, они који омогућавају различите приступе и различита решења

- коришћење аудио-визуелних и других стимулативних материјала у настави

- флексибилни временско-просторни услови за рад

- едукативни излети и посете различитим институцијама

- гостујући предавачи

При свему томе, потребно је на нивоу школе, а свакако код сваког наставника подстицати ауторитет који се гради на експертизи, а не напозицији моћи; као и развијати код ученика доживљај да се његове способности виде, цене и подржавају, као и прилику да комуницира са својим интелектуалним вршњацима.

Мотивисање напредних и талентованих ученика

- добијање одређених повластица (кроз оцену или други облик награде) за резултате на такмичењима, као и иновације или изузетне резултате у неком другом облику активности

- јавно похваљивање, кроз књигу обавештења, сајт или школски часопис, друге медије

- укључивање у презентацију школе

- вршњачка едукација – постављање талентованих у улогу оних који и сами едукују друге ученике

- вођење часа

- учешће на Сајму образовања

Активност	Носиоци активности	Начин реализације
Идентификовање даровитих ученика	Стручни сарадници, Одељенски старешина, предметни наставници	Тестирање ученика, прикупљање података
Обогаћивање програма и прилагођавање метода рада		Израда прилагођених планова рада, постављање максималних циљева и задатака, учествовање на такмичењима, додатна настава, усавршавање техника учења
Самосталан истраживачки рад	Стручни сарадници, Одељенски старешина, предметни наставници	Развијати код ученика мотивацију да самостално истражи и проучи тему која га посебно занима

Активност	Носиоци активности	Начин реализације
Подстицање мотивације ученика		Јавно похваљивање на сајту школе и на школској огласној табли, добијање одређених повластица за постигнуте резултате на такмичењима, постављање у улогу вршњачких едукатора
Индивидуални разговори са напредним и талентованим ученицима у Педагошко – психолошкој служби	Стручни сарадници	Саветодавни рад, јачање унутрашње мотивације, професионална оријентација, континуирано праћење ангажовања и постигнућа ученика

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

IX ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

Програм културних активности школе

Програм културних активности школе обухвата: прославе дана школе, почетка и завршетка школске године, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, спортска такмичења, научно-истраживачке активности, и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, као и заједничке културне активности са релевантним појединцима, установама и организацијама ради обогаћивања културног живота. Културне активности реализују се и кроз рад у секцијама за које се ученици определе према својим интересовањима.

Основни циљ ових активности је организовано деловање школе на средину и обратно.

Посебни задаци културне активности су:

- оспособљавање ученика да користе вредности које им пружа средина за њихов свестрани развој и богатији лични живот

- афирмисање школе као културног центра у граду.

Циљ и задаци остварују се преко:

- програма сарадње са институцијама културе, као што су: музеји, галерије, позоришта, спортска друштва и др.

- преко програма сарадње са родитељима.

У школи је организован рад на маркетингу, односно даљем развоју и унапређивању угледа и имица школе и њеној промоцији не само у локалној заједници него и шире у Србији и целом региону. Посебна пажња ће се посветити сарадњи са родитељима, са акцентом на унапређењу односа наставник – ученик – родитељ и успостављању што квалитетније сарадње са друштвеном средином.

1. ИНТЕРНИ МАРКЕТИНГ

Активност	Извршиоци
- Прослава Дана просветних радника	сви наставници
- Прослава Дана Светог Саве	одбор за прославу
- Прослава Дана жена	руководиоци школе
- Дан отворених врата	руководиоци школе
-Интерни сајам виртуелних предузећа, осигуравајућих друштва и туристичких агенција	Предметни професори и тим за маркетинг
- Презентација школе	тим за маркетинг
-сајт школе – презентација активности школе и реализацију пројекта укључивању ученика избеглица/мигранта у школу	Тим за подршку Администратор сајта

Иако смо у досадашњем раду постигли завидан углед и постали препознатљиви у многим областима образовног система овог региона и ове школске године планирамо да посебну пажњу посветимо промоцији школе, успеха и достигнућа како њених ученика тако и професора.

Највеће учешће у свим тим активностима очекујемо од наших успешних ученика и Школског парламента који ће и даље организовати културне, спортске и хуманитарне акције. Наставићемо и побољшати неговање и развијање љубави и талента наших ученика у дисциплинама за које су заинересовани.

Школски сајт планирамо да проширимо, уносећи нове информације које ће помоћи и нашим ученицима, али и промовисати школска дешавања и успехе наших ученика и наставника. Од ове школске године постоји и секција за израду сајта и рад на сајту где ће велики допринос дати заинересовани ученици.

Кроз активности Тима за маркетинг биће настављена реализација екстерног маркетинга.

2. ЕКСТЕРНИ МАРКЕТИНГ

Активност	Извршиоци
- извештавање МП о резултатима рада школе	директор
- учешће на такмичењима из свих наставних области	предметни наставници
- учешће у културним манифестацијама	предметни наставници
- комуницирање са јавношћу	директор
-гостовање у медијима; тв емисије о реализацији пројекта подршке ученицима	тим за подршку
- сарадња са родитељима	директор, раз. сатрешине, наставници и стручни сарадници

Кроз заједничке акције наших ученика и ученика партнерских школа настојаћемо да остваримо нове резултате и разменимо искуства у многим областима везаним за образовни систем, савремене тенденције и интересовања данашњих средњошколаца.

Програм рада

Време реализације	Активности / теме	Начин реализације	Носиоци реализације
Септембар	Осмишљавање активности за текућу школску годину Организовање пријема дочека ученика првог разреда Конкурс за избор мотоа и логоа школе	Анализа, дискусија, сугестија	Чланови тима

Време реализације	Активности / теме	Начин реализације	Носиоци реализације
Октобар	Редовно ажурирање сајта школе Праћење активности ученика у оквиру дечје недеље Укључивање ученика у све облике такмичења	Анализа, дискусија извештај	Чланови тима
Новембар Децембар	Организација активности поводом Дана толеранције Обележавање Дана борбе против сиде Договор око новогодишњих активности Избор мотоа и логоа школе	Анализа, дискусија извештај	Чланови тима
Јануар Фебруар Март	Обележавање новогодишњих и Божићних празника Обележавање Светог Саве Обележавање Међународног Дана матерњег језика Обележавање 8. Март	Анализа, дискусија, сугестија	Чланови тима
Април	Припрему и реализацију прославе Дана школе Организација и учешће у прослави Дана школе.	Анализа, дискусија, сугестија	Чланови тима
Мај	Промоција школе, организовање разних , посета и пријем осмака.	Анализа, дискусија извештај	Чланови тима
Током године	Праћење разних активности ученика	Анализа, дискусија извештај	Чланови тима
Фебруар Јун Август	Вредновање рада тима Подношењеизвештаја о раду тима НВ, Пед.колегијуму, ШО	Анализа, дискусија извештај	Чланови тима

X ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања и правилног коришћења слободног времена, школа је дужна да реализује слободне активности, које се спроводе кроз рад у секцијама и ваннаставним активностима. Активности су усмерене на с организацију предавања, организацију тематских вечери, радионице, посете институцијама, излети, организоване посете Сајмовима, пријатељска спортска такмичења, међуодељењска и са школама из града, уређење школе и дворишта, хуманитарне акције, рад на школском часопису .

Непосредан васпитно-образовни циљ ученичких слободних активности јесте да допринесе развоју личности на образовном, социјалном, креативном, друштвеном и личном плану. Слободне активности окупљају ученике различитих разреда на принципу добровољности и слободе у избору садржаја рада. До краја септембра ученици бирају у којој секцији желе да раде, док се почетак рада свих секција организује у октобру.

У школи се организују следеће секције:

Назив секције	бр.план.часова у току године	Задужени наставник
Литерарна секција	15	Стризе Наташа
Лингвистичка секција	15	Лазаревић Анти Сунчица
Рецитат.секција	15	Станковић Александра Чукић Душица Лукић Милена
Млади предузетник	15	Трајковић Бригита
Рачуноводствена секција	15	Стојановић Биљана Спасић Стамена
Секција стран.јез. -енглески језик	10	Јанцић Татјана
-француски језик	10	Новковић Марија Величковић Биљана Симоновић Марина Павловић Весна Славица Станковић
-Руски језик	10	Илић Тања Симић Снежана
Библиотекарска секција	10	Павловић Весна Картаљевић Данијела
Спортске секције (кошарка, баскет, одбојка, рукомет, фудбал, стони тенис,)	100	Јањић Данаил Цветковић Дејан Анђелковић Ненад Трајковић Предраг Величковић Владимир
Млади еколози	15	Јањић Јасмина Алар Сузана
Хор	10	Тасић Светозар
Ликовна секција	10	Спирић Марија
Секција за рач. и информатику	10	Андрејевић Слађана Андрејевић Урош
Секција за web site и друштвене Мреже	15	Денчић Милан Павловић Андреја

Сваки руководилац секције дужан је да достави план рада секције, који је саставни део Анекса Годишњег плана рада.

ДРУШТВЕНО – КОРИСТАН РАД

Друштвено-користан, односно хуманитаран рад (у даљем тексту: друштвено-користан рад), обухвата активности чијим се остваривањем развија друштвено одговорно понашање ученика.

Друштвено-користан рад односи се на друштвено-користан и хуманитарни рад који школа планира годишњим планом рада у оквиру плана заштите од насиља и остварује се ради укључивања свих ученика у планирање и реализацију тог рада, као и друштвено-корисни и хуманитарни рад који се реализује у оквиру појачаног васпитног рада.

Учествовањем ученика у планирању и реализацији активности друштвено-корисног рада које запослени у школама организују, стварају се услови за утврђивање оцене из владања и по том основу, у свим разредима средње школе.

Друштвено-користан рад има превентивну функцију и доприноси развијању емпатије, солидарности и сарадње, активизма, као и основних моралних вредности и уз унапређивање међупредметне компетенције одговорно учешће у демократском друштву, а у складу са референтним оквиром компетенција за демократску културу Савета Европе (РОДК).

Сврха друштвено-корисног рада је, поред осталог, да ученици унапреде компетенције потребне за одговорно учешће у друштву, као и да буду оснажени да поштују и промовишу људска права.

Друштвено-користан рад мора бити тако организован да не сме да угрози психички и физички интегритет учесника, безбедност и здравље.

У ситуацији када се друштвено-корисни рад планира за ученика који наставу похађа по индивидуалном образовном плану узима се у обзир и мишљење тима за инклузивно образовање.

Када се друштвено-користан рад користи као једна од активности појачаног васпитног рада представља облик ресторативне дисциплине.

Ресторативна дисциплина јесте приступ којим се омогућава умањивање или отклањање начињене штете, односно последица те штете, развија свест о одговорности и последицама сопственог и понашања других и поправљају односи укључених страна.

Када се користи у оквиру појачаног васпитног рада циљ одређивања друштвено-корисног рада у школама, јесте превенција непожељног и друштвено неприхватљивог понашања ученика кроз развој пожељних и позитивних облика понашања.

Наставник, односно стручни сарадник у школи, за развијање пожељних/позитивних облика понашања ученика и конструктивно решавање конфликата примењује саветодавни рад, технику дијалога, радионичарски рад, поступак школске медијације, укључује вршњачку медијацију и друго.

Друштвено-користан рад се планира и реализује у оквиру појачаног васпитног рада ученика за учињену лакшу и тежу повреду обавеза ученика, као и повреда забране

уређене законом којим се уређују основе система образовања и васпитања, а водећи рачуна о психофизичкој и здравственој способности, узрасту и достојанству ученика.

Установа планира активности у складу са својим потребама, специфичностима, могућностима, условима и циљевима, самостално или у сарадњи са релевантним институцијама, организацијама, локалном заједницом и сл.

Запослени у школама планирају и реализују активности друштвено-корисног рада заједно са ученицима, уз укључивање родитеља. Неопходно је да се у планирање активности укључују и родитељи ученика.

Друштвено-користан рад остварује се у просторијама школе под надзором наставника, у складу са проценом уз учешће родитеља, директора, односно стручног сарадника или ван просторија школе у сарадњи са надлежним центром за социјални рад и другим релевантним установама/институцијама.

Активности друштвено-корисног рада се могу организовати и остваривати у групи, одељењу, разреду, односно класи у оквиру школе, као и у другој установи, самостално или уз подршку вршњака, запослених у установи, директора, родитеља и др.

За друштвено-користан рад прописује се временски период/динамика, начин остваривања, праћења и извештавања о остваривању и ефектима активности у оквиру плана појачаног васпитног рада.

Приликом одређивања активности друштвено-корисног рада у оквиру појачаног васпитног рада одређује се трајање те активности, учесталост и временски период/динамика, узимајући у обзир карактеристике ученика, његов узраст и оптимално време за квалитетно и делотворно остваривање активности.

Препоручено трајање активности је од 30 до 60 минута и диманика остваривања одређује се у складу са карактеристикама активности и планом појачаног васпитног рада (препоручено је да активности буду организоване до четири пута недељно током четири недеље).

Активности друштвено-корисног рада представљају следеће активности: хуманитарне акције; еколошке акције уређења школе, учионица, других просторија, као и школског окружења; акције прикупљања материјала за рециклажу; припрема, односно уређење школског простора за одржавање школских манифестација, изложби, гостовања, спортских и других такмичења; посете установама социјалне заштите за смештај деце и омладине, домовима старих и Црвеном крсту; и друге активности које доприносе развоју емпатије, толеранције и унапређивању односа заснованих на међусобном уважавању и сарадњи.

Евидентирање и евалуација ефеката друштвено-корисног рада се врши приликом утврђивања оцена ученика из владања од другог разреда основне школе, у току и на крају полугодишта, као и у оквиру извештаја о појачаном васпитном раду ученика и извештаја о реализацији годишњег плана рада у оквиру плана заштите од насиља.

Друштвено – користан рад се примењује на основу Правилника о обављању друштвено корисног, односно хуманитарног рада, (сл.гл.РС бр. 10/24) и Правилника о евидентирању

и праћењу друштвено корисног, односно хуманитарног рада ученика и извештавања о његовим ефектима у Економско-трговинској школи (бр.562/12 од 23.04.2024.).

задаци	време реализације	разред	радни сати
-стицање навика и одговорности за чување и естетски изглед средине у којој ученик учи,ради и живи; -развијање осећања одговорности за преузете обавезе и радне задатке уз неговање радне културе ученика и спремности за сарадњу - добровољно давање крви - дежурство у учионици и ходницима	током године током године новембар, април током године	I II III IV	96 96 96 72
с в е г а			360

ХОР

Циљ хорског певања је постизање уметничког доживљаја, развијање естетског доживљаја, као и формирање колективног рада. Оквирни садржаји ове активности су:

-одабирање и разврставање гласова

-вежбање дисања, дикције и интонације

-хорско распевавање итд.

КЛУБ ЗА УЧЕЊЕ

Општи циљ клуба за учење је повећање квалитета образовања кроз иновативног облика подршке за учење и целовити развој ученика.

Специфични циљеви:

- обезбеђивање подршке за ученике, а нарочито за оне из осетљивих група, у сигурном инклузивном окружењу користећи и ресурсе као што је вршњачка подршка, дигиталне технологије.
- јачање вештина самосталног учења
- социјално прихватање, мотивација за образовање
- јачање компентенција наставника за подржавање свих ученика, нарочито ученика из осетљивих група.

Активности клуба за учење

Активност	*Време реализације*	*Циљна група*	*Исходи*
Креирање клуба за учење	Септембар	Ученици којима је потребна подршка у учењу; ученици који желе да пружају подршку	Повећање квалитета образовања
Идентификација ученика и израда планова подршке	Септембар-октобар	Ученици којима је потребна подршка у учењу; ученици који желе да пружају подршку	Идентификовати ученике којима је потребна подршка у учењу
Промовисање активности клуба за учење	Током школске године	Ученици којима је потребна подршка у учењу; ученици који желе да пружају подршку	Информисани ученици о постојању клуба за учење
Спровођење активности у клубу за учење	Током школске године	Ученици којима је потребна подршка у учењу; ученици који желе да пружају подршку	Обезбеђивање подршке за ученике, а нарочито за оне из осетљивих група, у сигурном инклузивном окружењу користећи и ресурсе као што је вршњачка подршка, дигиталне технологије... јачање вештина самосталног учења социјално прихватање, мотивација за образовање јачање компентенција наставника за подржавање свих ученика, нарочито ученика из осетљивих група.
Праћење и вредновање рада клуба	Током школске године	Ученици којима је потребна подршка у учењу; ученици који желе да пружају подршку	

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

XI ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Програм каријерног вођења и саветовања има за циљ да подржи ученике у развоју њихових интересовања, способности и планова, као и

да омогући успешан прелазак у свет рада или наставак образовања.

Због специфичности дуалног модела, посебан нагласак ставља се на

сарадњу са послодавцима, развој радних навика и разумевање реалног радног окружења.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљеви

- Подршка ученицима у развоју свесности о својим способностима, интересовањима и вредностима.

- Оспособљавање ученика за планирање будуће каријере и доношење одлука.

- Јачање сарадње школе, родитеља и привредних субјеката у каријерном развоју младих.

Специфични циљеви за дуални систем

- Припрема ученика за рад у реалном окружењу.

- Развој професионалних компетенција, радних навика и одговорности.

- Упознавање ученика са могућностима напредовања.

- Јачање комуникације школа–послодавац–ученик.

ЦИЉНА ГРУПА

- Сви ученици школе (I–IV разред).

- Посебне активности за ученике у дуалном систему.

- Родитељи/старатељи.

- Наставници и одељењске старешине.

Каријерно вођење и саветовање представљају организован систем друштвене делатности на пружању континуиране помоћи појединцу током његовог целокупног каријерног развоја у слободном избору усмерења и опредељења, у образовању и професионалној активности са циљем постизања професионалног идентитета у складу са личним особинама и потребама тржишта радаза појединим занимањима. Они подразумевају скуп активности који доприноседа појединац да формира реалну слику освојим сопственим постигнућима, квалитетима и способностима, да процени сопствене могућности за учење и запошљавање и да планира и управља сопственом каријером.

Школа формира Тим за каријерно вођење и саветовање, у складу са чланом 15. Закона о средњем образовању и васпитању, који има за циљ да прати развој ученика и информише их о занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама тржишта рада.

Школа омогућава формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело.

Тим у сарадњи са наставницима реализује праћење индивидуалних склоности ученика. Саветодавни рад обавља се током школовања, и школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем.

Школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе.

Активности програма каријерног вођења и саветовања

Активности	Начин реализације	Носиоци
ИСПИТИВАЊЕ СПОСОБНОСТИ, СКЛОНОСТИ И ПРОФЕСИОНАЛНИХ ИНТЕРЕСОВАЊА УЧЕНИКА	– Праћење успеха из појединих предмета – Сарадња са наставницима. – Структурисани разговор са учеником. – Посматрање ученика у настави и ваннаставним активностима. – Пројектне активности (школски пројекти, пројекти локалне заједнице...) – Вођене радионице „Моје јаке стране“, „У чему могу да будем најбољи?“ , „Моја три идеална занимања“ – Саморефлексија (ученик промишља о својим способностима и схвата чиме би могао да се бави у будућности)	Одељењске старешине Предметни наставници Стручни сарадници
ИДЕНТИФИКОВАЊЕ И УСМЕРАВАЊЕ ТАЛЕНТОВАНИХ/ДАРОВИТИХ УЧЕНИКА	– У току наставног процеса. – Информисање родитеља о могућностима развоја – Додатна настава и секције. – Пројектна настава. – Упућивање ученика у институције које раде са талентима.	Предметни наставници Одељењске старешине Културно образовни центар – КОЦ
I РАЗРЕД – САМОПОЗНАВАЊЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА	– Упознавање различитих занимања и сектора. – Посете послодаваца из области образовних профила. – Упознавање ученика са организацијом дуалног образовања и очекивањима. (за смер кувар и конобар)	Одељењске старешине Предметни наставници Представници компанија

Активности	Начин реализације	Носиоци
II РАЗРЕД – ИСТРАЖИВАЊЕ СВЕТА РАДА	– Посете послодаваца из области образовних профила. – Разговори са ученицима старијих разреда. – Учење о безбедности и здрављу на раду.	Одељењске старешине Предметни наставници
III РАЗРЕД – РАЗВОЈ КАРИЈЕРНИХ ВЕШТИНА	– Радионице: израда CV-a, мотивационог писма и припрема за интервју. Симулирани разговор код послодавца – Праћење ученичког напретка на практичној настави. – Упознавање са могућностима запошљавања након дуалног програма. – Каријерни дан школе – презентације факултета и високих школа.	Одељењске старешине Предметни наставници Стручни сарадници Инструктори и координатори
IV РАЗРЕД – ПРЕЛАЗАК У СВЕТ РАДА ИЛИ НАСТАВАК ШКОЛОВАЊА	- Симулирани интервјуи за посао. - Информације о конкурсима за факултете, пријемне припреме. - Повезивање ученика са секторима за људске ресурсе у компанијама. - Подршка у запошљавању најбољих ученика код партнера школе.	Одељењске старешине Предметни наставници Стручни сарадници Представници компанија
САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА	– Саветодавне радионице – Тематски родитељски састанци – Информисање о потребама привреде као и значају дуалног образовања за одређене профиле који раде по дуалном образовању – Индивидуални разговори по потреби	Директор школе Одељењске старешине Стручни сарадици
САРАДЊА СА КОМПАНИЈАМА ЗА СВЕ ПРОФИЛЕ И ДУАЛНИ МОДЕЛ	– Заједничко планирање практичне наставе. – Праћење и вредновање напредовања ученика. – Редовне посете координатора школе компанијама. – Повратне информације о напретку ученика. – Могућности за стипендије и запошљавање након школовања. – Уговори о учењу кроз рад.	Директор школе Директори компанија/предузећа Координатор практичне наставе

Активности	Начин реализације	Носиоци
САРАДЊА СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ	– Установе културе/ предавања – НВО/ трибине,радионице – Удружења грађана /пројекти,предавања – Канцеларија за младе КЗМ/радионице,предавања – Факултети и високе школе / Дан отворених врата	Наставници Одељенске старешине Стручни сарадници Представници институција,удружења
ФОРМИРАЊЕ ПРАВИЛНИХ СТАВОВА ПРЕМА РАДУ	– У редовном наставном процесу,на часовима практичне наставе, часовима грађанског васпитања и часовима одељенског старешине – Развијањем ученичког предузетништва. - Упознавањем са успешним методама учења и рада, развијањем мотивације за рад и запошљавање, стварањем позитивне професионалне етике.	Наставници Одељенске старешине Стручни сарадници Наставници грађанског васпитања Наставници предузетништва
ИНФОРМИСАЊЕ УЧЕНИКА О КАРИЈЕРИ И СВЕТУ РАДА	- Посете Сајму образовања - Посете Сајму запошљавања. - Посете стручним сајмовима. - Посете и заједничке акције са компанијама. – Родитељи као саветници за информисање о каријери. – Гостовања успешних бивших ђака. – Организовање радионица са темама везаним за каријерно вођење и саветовање. – Предавања о новим трендовима, траженим занимањима...	Наставници Одељенске старешине Стручни сарадници Родитељи Ученици Наставници грађанског васпитања Школски тим за каријерно вођење и саветовање
УПОЗНАВАЊЕ УЧЕНИКА СА СТУДИЈСКИМ ПРОГРАМИМА ФАКУЛТЕТА	– Презентације високих школа и факултета у Школи. - Посете факултетима / Отворена врата.	Помоћници директора Председници стручних већа и подручја рада Школски тим за каријерно вођење и саветовање
УПОЗНАВАЊЕ УЧЕНИКА СА МОГУЋНОСТИМА ЗАПОШЉАВАЊА У НАШОЈ СРЕДИНИ	– Ангажовање ученика кроз практичну наставу. – Предавање о дефицитарним занимањима. – Презентације послодаваца. – Сајмови запошљавања.	Компаније у којима се обавља практична настава. Национална служба за запошљавање –НСЗ.

XII ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програм заштите животне средине обухвата активности усмерене на јачање и развој свести о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса. Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине, заједничким истраживањем и акцијама локалне самоуправе и школе.

Циљеви образовања и васпитања у области заштите животне средине су: заштита и унапређење природе, развој свести о значају очувања животне средине, усвајање еколошке етике, оспособљавање за активно учешће у очувању животне средине.

Ови циљеви и задаци реализују се преко редовне наставе, културне и јавне делатности школе, слободних активностиученика и друштвено-користан рад.

Васпитни задаци су: развијање позитивног односа према природи, оплемењивање уже и шире животне средине, формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова, уређење школског дворишта и одржавање спомен обележја. Овај програм обухвата активности усмерене на јачање или развој еколошке свести, као и очување природних ресурса.

Садржај/активност	Специфични циљеви	Носиоци активности	Време
Теме у оквиру наставних предмета екологија, географија, социологија и грађанско васпитање Обележавање значајних датума (Светског дана заштите животне средине, Дана планете земље...)	- развијање позитивног односа према природи и осећања дужности да се чува и заштити природа - разумевање потребе очувања, унапређења и заштите Земљиних сфера и комплексне географске средине у којој егзистира човек; - развијање свести о важности одговорног и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу; - схватање повезаности физичких појава и - екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине.	- предметни наставници	- током школске године
Акције уређења школског простора (учионица, ходника, кабинета)	- подстицање ученика на организовање и реализацију акција - развој еколошке свести - развој осећаја заједништва развој креативности и естетских вредности	- руководство школе, задужени наставници, задужени ученици	- током школске године, у зависности од активности предвиђених Планом рада школе

Садржај/активност	Специфични циљеви	Носиоци активности	Време
Акције уређења школског дворишта	- подстицање ученика на организовање и реализацију акција - развој еколошке свести - развој осећаја заједништва развој креативности и естетских вредности	- задужени наставници и ученици	- октобар, април, мај
Учествовање у различитим акцијама и пројектима	- подизање свести о значају очувања околине - актуелизација програмских садржаја учествовање у пројекту	- задужени наставници и ученици	- јун
Обележавање значајних датума еколошког календара	- повезивање и примена наученог на конкретним задацима - промовисање еколошких вредности актуализација програмских садржаја	- задужени ученици и предметни наставници	-према предвиђеном календару

Посвећује се посебна пажња на уређењу и одржавању школског објекта и његовог окружења. Како је норматив школског простора испуњен, предстоји нам следећи радови:

- континуирано одржавање зеленила у школском објекту (холови),

- редовно одржавање хигијене у објекту, дезинфекција санитарних чворова, као и недељна дезинфекција учионица,

- одржавање реда и радне дисциплине, редовно проветравање учионица и кабинета као и редовно прање руку,

- коришћење корпи за отпатке како у учионицама тако и у дворишту школе (носиоци послова: дежурни ученици, одељенске старешине и помоћно-техничко особље),

- у школском дворишту: одржавање простора за боравак ученика (платои, стазе и зелене површине), одржавање спортских терена-обратити нарочиту пажњу на очувању истих, рефлекторе, трибине као и тампон зоне око спортских терена,

- у циљу што боље реализације успеха у погледу еколошког, хигијенског и естетског уредјења школе биће одржана предавања и трибине на ту тему (носиоци послова: педагог школе, здравствени радници и одељенске старешине).

Све ове активности одвијаће се током године а према плановима одељенских старешина, одељенских заједница и осталих чинилаца.

У циљу што већег ангажовања ученика на естетском уређењу својих учионица два пута годишње проглашаваће се најбоље уређена учионица у школи.

XIII ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА И ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Значење појмова дискриминација, насиље, злостављање и занемаривање

ОБЛИЦИ НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Насиље и злостављање сматра се насиље запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно другом законском заступнику (у даљем тексту: родитељ); ученика према другом детету, ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.

Насиље и злостављање може да јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и дигитално.

Физичко насиље је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дигитално насиље је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу угрожавање достојанства личности и остварује се слањем порука, видео записа, електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и објављивањем садржаја или поверљивих личних података без сагласности (информација, слика, видео снимака и сл.).

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика, породично насиље и др.

Злоупотреба детета и ученика је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба

у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

Сексуално насиље је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превожење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

– Природна смрт детета/ученика;

– Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);

– Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);

– Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;

– Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;

– Нестанак детета/ученика;

– Масовно тровање у простору установе;

– Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;

– Талачка криза;

– Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);

– Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);

– Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);

– Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;

– Други кризни догађаји, у смислу овог правилника.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују

ПРЕВЕНЦИЈА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

1) подиже ниво свести и осетљивости детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;

2) негује атмосфера сарадње и толеранције, поверења, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;

3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;

4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;

5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије;

6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом;

7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Деца и ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

Превентивне активности са ученицима, родитељима и запосленима треба да обухватају различите и континуиране интерактивне методе рада (трибине, радионице, фокус групе, коришћење дигиталне платформе за едукацију и др.).

Савет родитеља и ученички парламент се укључују у планирање и реализацију превентивних активности које могу бити предвиђене на нивоу одељења за ученике, васпитну групу и родитеље у форми организације предавања, трибина, радионица и сл.

У оквиру превенције, препоручено је стручно усавршавање свих запослених из области заштите од насиља и дискриминације током сваке школске.

У оквиру превенције насиља и злостављања установа остварује васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примерен потребама специфичностима установе и најбољем интересу детета, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, организацијама и службама.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У установи се предузимају мере у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; ученика и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Установа је дужна да предузме мере у оквиру својих надлежности увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Уколико се насилно понашање догоди у простору установе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности установе, предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа, води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

Заштита запослених

Установа је дужна да поступа увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.

Процењивање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима не односи се на запослене, већ само на вршњачко насиље.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом за ученике старости до 14 година, а за ученике изнад 14 година, осим наведених активности и да обавести надлежно јавно јавно тужилаштво и полицију.

У случају повреде части, угледа и достојанства запосленог од стране ученика примењују се мере и активности прописане за трећи ниво вршњачког насиља.

Када је ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом починилац насиља према запосленом, неопходно је да директор у сарадњи са тимом за заштиту и тимом за инклузивно образовање утврди да ли је испољено (агресивно) понашање ученика последица здравственог стања, односно развојне сметње и у складу са тим се предузимају даље мере и активности, односно процењују кога је потребно укључити од спољашње мреже заштите (стручњаци из здравственог система, социјалне заштите и др.).

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом или запослени према запосленом, директор је дужан да таква сазнања пријави полицији и надлежном јавном тужилаштву, а када је родитељ починилац насиља да обавести и надлежни центар за социјални рад, у року прописаним Законом.

Уколико установа има сазнање да родитељ или треће лице на друштвеним мрежама омаловажава, вређа, прети или позива на насиље према запосленом, а у вези са професионалном улогом запосленог, установа је дужна да о томе обавести надлежно јавно тужилаштво, у року прописаном Законом.

Када су ученици сведоци насиља из става 3. ове тачке, тим за заштиту израђује план заштите за ученике.

Када запослени изврши насиље над запосленим директор поступа у складу са законом.

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања по нивоима односи се само на вршњачко насиље.

Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања искључиво када су актери деца, односно ученици (ученик–ученик, ученик–дете). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више

нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима, односно критеријумима за процену нивоа.

Критеријуми за процену нивоа насиља су интензитет, степен ризика, трајање и учесталост насилног понашања, последице, број учесника, узраст и карактеристика развојног периода детета, односно ученика.

Процену нивоа насиља врши тим за заштиту, а на основу прикупљених информација и чињеница. Тим за заштиту може да редефинише процењени ниво уколико дође до нових сазнања и информација. Процену другог и трећег нивоа вршњачког насиља врши тим за заштиту, а првог нивоа одељењски старешина, односно васпитач у дому ученика, изузев у средњој школи основаној за потребе унутрашњих послова где процену за сва три нивоа вршњачког насиља врши тим за заштиту.

На предшколском узрасту у складу са развојним карактеристикама узраста говоримо о сукобима међу децом и агресивном понашању. Тим за заштиту у предшколској установи не процењује ниво насиља већ након анализе ситуације доноси план активности у раду са дететом и породицом узимајући у обзир социјални контекст, учесталост понашања, трајање, интензитет, последице, степен ризика по учеснике ситуације, карактеристике развојног периода и индивидуалне карактеристике детета.У реализацију плана активности укључује се родитељ детета. Уколико укључивање породице није у најбољем интересу детета, установа на основу стручног мишљења тима за заштиту укључује надлежни центар за социјали рад. У складу са проценом ризика и потребама детета укључују се и други системи из спољашње мреже заштите у складу са својом надлежностима (систем социјалне заштите, систем здравствене заштите).

Планом се дефинишу и васпитне активности родитеља са дететом, динамика и начин сарадње родитеља са установом као и активности установе усмерене на јачање родитељских вештина.

Примери разврставања различитих облика насиља према нивоима вршњачког насиља:

За први ниво вршњачког насиља:

– облици физичког насиља су: ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари и сл.

– облици психичког насиља су: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање” и сл.

– облици социјалног насиља су: добацивање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина и сл.

– облици сексуалног насиља са сексуалном поруком су: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација и сл.

– облици насиља злоупотребом информационих технологија, друштвених мрежа и других дигиталних канала комуникације су: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука смс-ом, ммс-ом или путем аудиовизуелних снимака и сл.

Понављање поступака класификованих као први ниво насиља, сматрају се другим нивоом.

За други ниво вршњачког насиља:

– облици физичког насиља су: шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке", затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу и сл.

– облици психичког насиља су: уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање и сл.

– облици социјалног насиља су: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање и сл.

– облици сексуалног насиља су: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење и сл.

– облици насиља злоупотребом информационих технологија, друштвених мрежа и других дигиталних канала комуникације су: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба друштвених мрежа, блогова, форума и четовања у циљу вређања, исмевања и подстицање угрожавања достојанства личности снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и сл.

За трећи ниво вршњачког насиља:

– облици физичког насиља су: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем и сл.

– облици психичког насиља су: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације и сл.

– облици социјалног насиља су: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других и сл.

– облици сексуалног насиља: завођење ученика од стране запослених, злоупотреба ауторитета, поверења, или утицаја над дететом/учеником подвођење, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест и сл.

– облици насиља злоупотребом информационих технологија, друштвених мрежа и других дигиталних канала комуникације су: злоупотреба друштвених мрежа, блогова, форума и четовања у циљу слања претњи и угрожавања сигурности, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија и сл.

Насилно понашање са трећег нивоа може да буде третирано као тежа повреда обавеза и као повреда забране утврђене законом, у зависности од околности (последице,

интензитет, учесталост, учесници, време, место, начин и др.), што процењују тим за заштиту и директор.

У дому ученика понављање лакших повреда обавеза третира се као тежа повреда обавеза у складу са законом којим је уређен ученички и студентски стандард.

У дому ученика васпитно-дисциплински поступак се води у складу са законом којим је уређен ученички и студентски стандард.

Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу, који по правилу процењује одељењски старешина, односно васпитач у дому ученика, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално. одељењски старешина може консултовати и психолога/педагога школе за подршку по потреби.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако појачани васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање одељенски старешина укључује тим за заштиту. Тим за заштиту у складу са информацијама процењује ниво и предузима даље активности.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељењски старешина, односно васпитач у дому ученика, у сарадњи са тимом за заштиту и обавезно учешће родитеља ученика, у смислу појачаног васпитног рада, као и могућност предлагања покретања васпитно-дисциплинског поступка.

На трећем нивоу, по правилу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно укључивање родитеља и надлежних органа и организација (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција, јавно тужилаштво и друге надлежне организације). На трећем нивоу обавезно се покреће васпитно-дисциплински поступак.

Тим за заштиту процењује да ли је неопходно да се током трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик удаљује из процеса непосредног образовно-васпитног рада и осталих облика образовно-васпитног рада најкраће пет радних дана, а најдуже до окончања васпитно-дисциплинског поступка, уважавајући ризике, досадашње понашање ученика и изречене мере, последице и околности ситуације, безбедност, узраст и развојне карактеристике детета и сл.

Осим наведеног, тим за заштиту процењује да ли је неопходно да ученик буде удаљен из процеса непосредног и осталих облика образовно васпитног рада и приликом покретања васпитно-дисциплинског поступка за учињене теже повреде обавезе ученика које се односе на поседовање, подстрекавање, помагање, давање другом ученику и употребу психоактивних супстанци, односно алкохола, дрога и никотинских производа,

као и уношење у школу оружја, пиротехничког средства или другог предмета којим може да угрози или повреди друго лице.

Улога тима за заштиту је да прикупи чињенице од значаја за поступање и квалификовање теже повреде обавеза ученика.

Процена тима за заштиту чини саставни део решења којим се ученик удаљује из процеса непосредног образовно-васпитног рада.

О удаљењу ученика, школа, поред родитеља, обавештава и надлежни центар за социјални рад у циљу заједничког деловања и израде плана појачаног васпитног рада за ученика, током трајања васпитно-дисциплинског поступка, односно мере непосредног удаљавања.

У случају удаљавања из процеса непосредног образовно-васпитног рада и осталих облика образовно-васпитног рада установа, заједно са родитељима и центром за социјални рад, реализује појачан васпитни рад. Током удаљења ученика, школа је у обавези да на иницијативу ученика, родитеља, достави потребне наставне материјале како би се обезбедио континуитет у праћењу наставног процеса ученика.

У случају неукључивања, односно непоступања по поновном обраћању надлежном центру за социјални рад, установа обавештава министарство надлежно за надзор над радом центара.

Приликом реализације активности, у оквиру плана појачаног васпитног рада, родитељ је одговоран за редовно учешће детета у планираним активностима плана појачаног васпитног рада.

Након повратка у школу, са учеником се наставља појачан васпитни рад и праћење, у складу са планом.

Ученици старости до 14 година нису кривично и прекршајно одговорни, те се према њима не може покренути кривични, нити прекршајни поступак за извршено насиље, већ се према њима искључиво примењују активности из надлежности образовно-васпитног система, здравственог и система социјалне заштите. У ситуацијама када је реч о ученицима изнад 14 година обавештава се јавни тужилац за малолетнике и полиција, а предузимају се и активности из надлежности образовно-васпитног система, здравственог и система социјалне заштите.

Уколико присуство родитеља у току вођења васпитно-дисциплинског поступка и реализације појачаног васпитног рада није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезан је појачан васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са законом. Ако су у пружању подршке ученику укључени представници из спољашње мреже заштите, установа остварује сарадњу са њима у циљу усклађивања активности у пружању адекватне подршке.

Када се насиље између ученика догоди ван простора установе, односно другог простора у коме установа остварује образовно-васпитни рад, односно васпитни рад по добијању сазнања од представника спољашње мреже заштите, тим за заштиту се састаје, анализира ситуацију у складу са доступним информацијама, уз могућност процене нивоа насиља. Сходно утврђеним чињеницама тим за заштиту предлаже одељењском старешини, односно васпитачу у дому ученика израду плана појачаног васпитног за ученика узимајући у обзир следеће: последице догађаја по учеснике, претходно понашање ученика у установи и континуитет ризичног понашања ученика.

За ученика који је претрпео насиље ван просторија школа, односно другог простора у коме школа остварује образовно-васпитно рад, тим за заштиту предлаже одељењском старешини израду плана заштите од насиља, а према процени и укључивање представника спољашње мреже заштите.

У план појачаног васпитног рада установа обавезно укључује родитеље ученика и представнике спољашње мреже заштите ради који су укључени у пружање подршке ученику и породици.

У ситуацији када родитељ не сарађује са установом, а долази до поновљеног насиља ученика установа обавештава надлежни центар за социјални рад и примењује мере у складу са законом у односу на одговорност родитеља.

Установа документује недостатак сарадње са родитељима и то кроз: евиденцију о позивима на састанак, евиденцију о реализацији и учешћу родитеља у плановима заштите и плановима појачаног васпитног рада за ученике и др.

Када дете предшколског узраста испољава агресивно понашање које је део развојне фазе или последица сметње у развоју детета васпитач у сарадњи са тимом за заштиту планира мере подршке уз обавезно укључивање родитеља. Тим за заштиту процењује да ли је потребно укључивање других институција за подршку детету и породици (центра за социјални рад, здравствене службе и др.).

Када је ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом учесник ситуације насиља неопходна је сарадња тима за заштиту и тима за инклузивно образовање у циљу израде плана појачаног васпитног рада. Имајући у виду здравствено стање ученика, односно развојну сметњу, предузимају се даље мере и активности у сарадњи са родитељима и представницима из здравствене и социјалне заштите, у складу са проценом потреба за подршком.

Када родитељ чини насиље, злостављање или занемаривање детета и када његово укључивање у поступак није у најбољем интересу детета установа обавезно укључује надлежни центар за социјални рад.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава надлежно јавно тужилаштво, полицију и центар за социјални рад који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор

школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању унутар школе и обавештава родитеља и надлежно јавно тужилаштво.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, након примене листе индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртаве трговине, директор у складу са датим смерницама у листи индикатора, обавештава центар за заштиту жртава трговине људима, надлежни центар за социјални рад и надлежну организациону јединицу полиције.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите од насиља) на основу Правилника о протоколу. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће лице према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад полицију и надлежно јавно тужилаштво.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени – запослени; запослени – родитељ; запослени, родитељ – треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

У свим ситуацијама када се непосредно дешава насиље или постоји оправдан разлог да се сумња да ће доћи до насиља услед непредузимања хитних мера заштите, без обзира на узраст учесника ситуације насиља, установа одмах обавештава полицију ради спречавања даљег вршења насиља и обезбеђивања помоћи и заштите.

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да дете, односно ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

Редослед поступања у интервенцији:

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице – дете и ученик.

Прикупљање информација о насиљу, злостављању и занемаривању обавља, по правилу, одељењски старешна, стручни сарадник, односно друго задужено лице у установи наставник, васпитач или члан тима за заштиту, од свих учесника, непосредно по сазнању или сумњи о догађају. Начин прикупљања информација одређује се у складу са

специфичностима ситуације и проценом установе (непосредан разговор/усменим путем, писаним путем, анонимна анкета и сл). Прикупљене информације немају значај изјаве која се даје у току васпитно-дисциплинског поступка.

Установа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању и врши преглед видео записа уколико установа има електронски надзор над простором.

Изјава од малолетних ученика која се узима у току васпитно-дисциплинског поступка, узима се у присуству родитеља, а у складу са одредбама закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак у установи.

У случају сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, односно васпитача да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство) – надлежну школску управу, центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.

5) Мере и активности предузимају се за све облике и нивое насиља и злостављања.

План заштите од насиља за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за ученике који су претрпели насиље или били сведоци насиља и злостављања.

План појачаног васпитног рада за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа насиља за ученике који су извршили насиље, подстрекивали на насиље или пасивно подржавали насилну ситуацију.

План заштите од насиља и план појачаног васпитног рада може да се сачине и за цело одељење, односно васпитну групу.

Активности у оквиру плана заштите од насиља ученика, као и плана појачаног васпитног рада, треба да буду конкретне и специфичне и да се кроз активности препознаје какву промену желимо да постигнемо кроз њихову реализацију.

План заштите од насиља, односно план појачаног васпитног рада зависе од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основу сагледавања карактеристика детета/ученика, потреба за подршком и уз учешће детета/ученика и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

План заштите од насиља за ученика, односно план појачаног васпитног рада за ученика садржи: активности којима се даје подршка учесницима насилне ситуације, активности усмерене на промену понашања – појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељењском заједницом, укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности, временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама детета, односно ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима израду индивидуалног образовног плана.

План заштите од насиља, као и план појачаног васпитног рада за ученика сачињава тим за заштиту заједно са одељенским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом, секретаром, директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76. став 6. тач. 1) и 2) Закона о основама система образовања и васпитања у израду плана заштите се укључује Тим за инклузивно образовање. У припрему плана заштите од насиља, односно/плана појачаног васпитног рада и реализације, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и децу, односно ученике – учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите од насиља, као и план појачаног васпитног рада за ученика садрже и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе из спољашње мреже заштите, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

Установа је у обавези да у изради плана заштите од насиља ученика, као и плана појчаног васпитног рада укључи родитеља и да прецизира активности које родитељ предузима у васпитном раду са учеником, као и активности које спроводи установа у пружању подршке оснаживању родитељских компетенција. Уколико родитељ одбија да учествује у планирању и реализацији активности из плана заштите од насиља ученика, односно плана појачаног васпитног рада установа обавештава надлежни центар за социјални рад, а установа наставља да реализује предвиђене активности.

План заштите од насиља, односно план појачаног васпитног рада за ученика треба да садржи и евалуацију тог плана.

Препорука је да се план евалуира на две недеље и да се по потреби ревидирају активности.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установеподноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама иобавештава Министарство, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата од момента сазнања, путем дигиталне националне платформе „Чувам те" (у даљем тексту: Национална платформа) са првим информацијама о догађају и предузетим активностима, а у року од 48 сати од момента сазнања са допуном информацијама и закључцима са састанка тима за заштиту. Такође, установа путем Националне платформе ажурира информације о поступању до затварања предмета, односно предузимања свих потребних мера и њихове евалуације.

Путем Националне платформе, установе обавештавају друге надлежне институције из спољашње мреже заштите (систем социјалне и здравствене заштите, полиција и јавно тужилаштво), у складу са прописаним процедурама.

Поред наведеног, установе су у обавези да поступају по добијању пријава насиља које су им упућене путем националне платформе, а у складу са прописаним процедурама поступања у ситуацијама сумње или сазнања о ситуацијама насиља.

Уколико ученици бораве у дому, обавештава се и организациона јединица Министарства која је надлежна за послове ученичког и студентског стандарда, изузев за ученике средње школе основане за потребе унутрашњих послова, када је о свим облицима и нивоима насиља директор дужан да обавести Министарство унутрашњих послова – организациону јединицу надлежну за послове обуке. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту процени да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика, о чему обавештава полицију или надлежног јавног тужиоца и надлежни центар за социјални рад.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања.

Установа је дужна да обавести надлежну школску управу, односно министартсво пре давања изјаве медијима о конкретној ситуацији насиља која се догодила.

Ако се утврди одговорност директора за непредузимање или неблаговремено предузимање одговарајућих мера, прописаних овим правилником, у случајевима повреде

забране насиља, злостављања и занемаривања у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања стичу се услови за престанак дужности директора.

6) Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци).

Установа прати и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА

време реализације	активности	носиоци	облик рада	место извођења
Септембар	1. Упознавање Наставничког већа са посебним са изменама и допунама правилника о **Посебном протоколу и Програм заштите деце / ученика од насиља** 2. Формирање Тима и дефинисање улога и одговорности 3. Усклађивање подзаконских аката установе 4. Упознавање ученика са правилима понашања у установи; правилима и одговорностима ученика 5. Конституисање Ученичког парламента 6.Упознавање савета родитеља са извештајем о раду тима за заштиту из предходне шк.године и са планом превенције за текућу годину	секретар директор секретар одељењске старешине педагог	информисање информисање, дискусија информисање разговор информисање	Наставничко веће Наставничко веће Наставничко веће час одељ. старешине наставничка канцеларија

време реализације	активности	носиоци	облик рада	место извођења
Октобар	1. Упознавање чланова Тима са посебним Протоколом 2. Радионице на тему превенција насиља 3.Упознавање тима и одељ.старешина са листом индикатора за процену жртве трговине људима 4. Упознавање ученика са Протоколом и програмом заштите од насиља 5. Континуирано евидентирање случајева насиља 6. Обука помоћних радника који раде на обезбеђењу објеката и заштити деце 7. Радионице у оквиру пројекта или вршњачког тима за заштиту ученика на основу извештаја од претходне шк.године	секретар педагог педагог педагог тим за заштиту деце директор тим, разредне старешине	информисање предавање информисање информисање чланова тима и разредне старешине евидентирање информисање и консултације	Ученички парламент Ученички парламент стручна служба канцеларија директора чос, грђ.в. и здравст. вас
Новембар	1. Упознавање Органа управљања са Посебним протоколом 2. Упознавање родитеља са посебним Протоколом 3. Едукативне радионице за ученике 4. Спортом против насиља 5. Обележавање Међународног дана толеранције 6. Едукативне радионице за родитеље	секретар, педагог одељ. старешине тим, разредне старешине проф. физ. васпи. Стручни сарадници, ученички парламент Стручни сарадници,	информисање информисање радионице турнир и такмичења радионице филм	канцеларија директора родитељски састанци чос, грђ.в. и здравст. вас. спортска сала амфитеатар амфитеатар

време реализације	активности	носиоци	облик рада	место извођења
Децембар	1. Улога и значај школског полицајца у заштити и безбедности ученика 2. Израда и постављање упадљивих, атрактивних паноа са правилима понашања у холу школе 3.Трибина за ученике – шта је трговина људима, како се заштити? 4. Обележавање Међународног дана људских права	школски полицајац одељ. старешине, педагог, психолог тим, разредне старешине, вршњачки тим	трибина радионице	амфитеатар час одељ. старешине чос, грђ.в. и здравст. вас.
Јануар	1. Праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања, проверавања 2. Организовање радионица, анкета за праћење безбедности	тим за заштиту деце, педагог, психолог	анкетирање, евидентирање, видео надзор	педагошка служба
Фебруар	1. Радионице на тему - конфликти 2. Рад са децом која трпе насиље 3. Рад са децом која врше насиље 4. Недеља посвећена активностима против насиља - Радионице Обележавање „Дана розих мајица“ 5. Сарадња са релевантним службама (СУП., Центар за социјални рад, НВО)	тим за заштиту деце, педагог, психолог педагог, психолог стручна служба, тим за заштиту	анкетирање, евидентирање, саветодавни рад сарадња	педагошка служба педаг. служба школа и институције

време реализације	активности	носиоци	облик рада	место извођења
Март	1. Саветодавни рад са родитељима 2. Радионице на ЧОС-у (вршњачки тим) 3. Сарадња са релевантним службама (СУП., Центар за социјални рад, НВО) 4. Меморијални турнир посвећен нашем ученику Стевану Арсићу	педагог,психолог, раз. старешине руководиоци секција стручна служба, тим за заштиту	саветодавни рад радионице, трибина сарадња	педагошка служба школа школа и институције
Април	1. Обележавање пригодних датума „Дан школе“ 2. Изложбе 3. Умрежавање свих кључних носиоца превенција насиља (Савет родитеља, ОУ, Ученички парламент, Наставничко веће)	директор ликовна секција тим за заштиту деце	академија сарадња	школа школа
Мај	1. Маркирање ризичних догађаја, датума и дефинисање превентивних мера 2. Обележавање „Недеље сећања и заједништва“ 3. Спортска такмичења и фер плеј турнири	тим за заштиту деце проф. физичког васпитања	анкетирање, праћење такмичења и турнири	школа школско двориште
Јун	1. Праћење ефеката предузетих мера у заштити ученика од насиља 2. Извештавање стручних тела и органа управљања о реализацији плана Програма превенције и интервенције	тим за заштиту ученика директор	анализа извештај	школа школа

Превенција насиља у нашој школи има троструки циљ: унапређивање безбедности ученика, повећање квалитета рада у установи, и, дугорочно, стицање вештина наопходних за конструктиван и ненасилан начин решавања будућих животних проблема. Повећавањем сарадње међу ученицима, наставницима и родитељима доприноси се квалитетнијем васпитању и образовању ученика.

У васпитно-образовном раду неопходна је сарадња породице и школе. То је један од услова за испољавање позитивних ефеката васпитно-образовног процеса.

Реализација васпитно-образовног рада, поред константне сарадње, подразумева и :

*саму заинтересованост родитеља за неки од облика сарадње. Од тога зависи и сам исход сарадње између породице и школе.

*потреба да се повећају и усаврше знања родитеља о самом процесу развоја деце, о томе како деца уче и шта сваки родитељ очекује од детета. Наравно, очекивања нису иста и сваки родитељ за своје дете жели најбоље и труди се да му то и пружи, а све то у складу са својим могућностима, а и могућностима самог детета.

Као школа можемо се похвалити успешном сарадњом са родитељима. Радо се одазивају позивима из школе, учествују у реализацији неких идеја и активности, мада има и родитеља који избегавају сваки вид сарадње и комуникације са надлежнима из школе.

У процесу учења није битно само постићи циљ, много битнија су искуства која се у самом процесу стичу и која нас у великој мери мењају и чине нас бољим особама, као и успешнијим у области коју учимо. Како би искуство учења имало овакав ефекат неопходно је подстицати колаборацију међу ученицима. Кроз интеракцију са другима најлакше и најбрже учимо, постајемо свеснији бројних могућности, различитих приступа и решења, али и својих ставова и квалитета. Дакле, боље упознајемо друге, али и себе.

У школи се посебан акценат ставља на примерним односима не само међу запосленима, већ и међу ученицима, као и између ђака и професора. Запослени у директном контакту са ученицима имају задатак да својим понашањем покажу поштовање, уважавање, толеранцију, стрпљење, разумевање, подстицање, дискрецију и многе друге облике понашања којима ми као школа учимо наше ученике.

Наравно да такве облике понашања очекујемо и од ђака, с тим што имамо понекад и одступања на која реагујемо у складу са Правилником о понашању.

Свакодневно се у школи ради на превенцији и охрабривању неких облика понашања, доста се полаже на узајамној сарадњи и на том пољу смо увек инспирисани и отворени за нове идеје, могућности, предлоге и врло радо прихватамо сугестије.

ПОСТУПАЊЕ УСТАНОВЕ У ОДГОВОРУ НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

Сврха овог правилника је уређивање и начина поступања у реаговању на кризни догађај, јачање отпорности установа, обезбеђивање ефикасне реакције у пружању заштите деци, односно ученицима и запосленима који су били изложени кризном догађају на

индиректан или директан начин, као и начина и активности установе за повратак у редован начин рада.

Јачање отпорности установа за ефикасно реаговање на кризне догађаје

Установа је у обавези да континуирано унапређује процедуре поступања ради ефикасног деловања у сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао по организацију рада и функционисање установе, као и по физичко и ментално здравље појединца.

Јачање отпорности установе заснива се на следећим принципима:

1) Континуитет

Подстицање приправности и обезбеђивање континуираног пружања квалитетног образовања и васпитања, подизање свести, планирање и припрема за реаговање у кризним догађајима.

2) Сарадња

Интерсекторска повезаност и заједничко деловање у ванредним ситуацијама, с обзиром на врсту кризе.

3) Доступност

Омогућавање брзог приступа доступним ресурсима како би установа обезбедила континуитет и право на квалитетно образовање и васпитање у време кризног догађаја.

4) Ефикасност

Обезбеђивање да установа активно предузима правовремене и адекватне кораке у реаговању на кризни догађај.

Кризни догађаји у школи

Тим за кризне ситуације чине **:** директор, помоћник директора, педагог,социјални радник, психолог и наставници који су директно повезани са самим догађајем. Особа задужена за комуникацију са медијима је директор школе.

Интервенција:

Обзиром да је школа ученицима познато и сигурно место, потребно је деци обезбедити адекватне видове подршке, коју ће пружати стручна служба школе, наставници и сви запослени у школи.

Интервенција у случају психолошких кризних ситуација :

- Показати осећања и дозволити ученицима да искажу своја,
- Разговор о догађају ,
- Подстицање ученика да искажу своје страхове, тугу, жалост кроз писање, цртање, разговор и сл.

- Уважавање оправдања да у првим данима након догађаја нису спремни и не могу да одговарају и извршавају школске задатке,
- Охрабрење ученика да говоре о својим осећањима са пријатељима, родитељима, да постављају питања и разреше сопствене недоумице
- Дати ученицима времена да овладају догађајима. Прихватити њихову потребу да о свему томе разговарају, питају и то колико они сами желе.

Организација живота у школи

Улога директора

- Ангажовање око подршке и оснаживања запослених у њиховим задацима који се односе на активности у кризи.
- Проверавање тачности информација везаних за догађај.
- Доношење одлука о изменама плана и програма редовних школских активности као што су: одлагање писмене и усмене провере знања, планираних екскурзија, спортских и културних догађаја, на нивоу школе, појединих одељења или разреда.
- Уколико се ради о кризном догађају који је погодио више школа, улога директора је успостављање комуникације и сарадња са управама тих школа.
- Контакт са институцијама система кључним за помоћ школи у кризи као и локалном заједницом,
- Контакт са породицама учесника кризних ситуација ,
- Комуникација са медијима

Улога Тима

- Руковођење кризном ситуацијом.
- Иницира почетак интервенције у кризи.
- Процењује ниво кризне ситуације.
- Деци, запосленима и родитељима обезбеђује тачне информације (писмене и усмене).
- Иницира састанак (са наставницима и свим запосленима) у циљу информисања ученика и родитеља о догађају.
- Одређује замену разредног старешине у случају саопштавања информација о догађају ученицима.
- Иницира састанке за запослене у циљу разговора о кризном догађају.
- Сарађује са Диспанзером за ментално здравље..
- Процењује услове за измену уобичајених школских активности.
- Процењује да ли су услови за нормализацију наставе успостављени.

- Комуницира са службама на терену које се брину о уклањању последица природне катастрофе.
- Подржава наставнике у њиховим напорима да разговарају са децом и адолесцентима.

Улога педагога, психолога и социјалног радника

- Прекидају своје редовне активности, посебно у случају кризних догађаја великих размера.
- Усмеравају активности у циљу помоћи деци и одраслима у савладавању кризног догађаја.
- Раде на индивидуалној подршци и саветовању.
- Раде са групама ученика по потреби.
- Саветодавно раде са родитељима.
- Сарађују са наставницима ради пружања адекватне подршке и помоћи деци.
- Прате спремност ученика да учествују у различитим церемонијама попут сахрана или комеморација.
- Прате понашање рањиве групе деце или појединца.
- Воде евиденцију о ученицима којима је потребна помоћ.
- Контактирају родитеље ученика и пружају им потребна обавештења.

Улога наставника

- Преношење тачних информација ученицима.
- Остваривање подржавајућег, отвореног и искреног односа са ученицима.
- Активности у учионици: вођење разговора, организовање активности које ће помоћи ученику да се изборе са губитком (сађење цвећа, учествовање у хуманирарним акцијама и сл.).
- Давање одговора на питања деце без пружања непотребних детаља..
- Препознавање различитих културних и верских обичаја средине из које ученик долази.
- Омогућавање деци да изразе своја осећања..
- Препознавање ученика који имају потребу за додатном подршком.
- Припремање ученика за ритуале опраштања у случају смрти у школи (сахране, комеморације и сл.)
- Заједно са директором школе контактирање породице преминулог ученика.

Улоге свих запослених:

- Осетљиво реаговање на било који проблем који може бити подстакнут кризним догађајем.
- Поштовање одлука Тима.
- Подржавање јасне и кооперативне међусобне комуникације.

Сарадња са медијима

- Држати се принципа сигурне комуникације са медијима..
- Одредити простор намењен за обраћање медијима.
- Инсистирање да новинари поштују приватност и право ученика и запослених на жалост.

Први дан- организовање активности и поступака

- Састанак у школи за све запослене.
- Кризни Тим припрема информацију о догађају:

- Припремити прецизну и тачну информацију у писменој форми запослене,
- Писмено саопштење за ученике,
- Прочитати писмено саопштење за сва одељења у школи,

- Саопштити каква ће бити даља организација рада у школи

- Сагледавање евентуалних тешкоћа у раду школе или одељења,
- Информисање о могућим реакцијама деце
- Информисање и саопштење о евентуалним тешкоћама у раду школе или одељења
- Упућивање на ресурсе из локалне заједнице и здравствених институција у пружању стручне помоћи.

У случају да школа добије информације о догађају

- Информација за ученике, наставнике, родитеље, медије и сл.
- Провера информација о догађају контактирањем : полиције, одговарајуће институције, породице ученика.

Други дан- организовање поступака и активности:

Састанак запослених у обе смене у циљу даље информисаности ради:

- Усклађивања школских активности (замена часа, скраћење часова,измена распореда, одлагање неких активности као што су планиране спортске активности, екскурзије, представе и сл.)

- Уколико је кризни догађај смрт наставника/ запосленог у школи обавестити запослене и ученике о термину сахране, припремама за одлазак и сл.
- Уколико је у питању смрт ученика, такође, обавестити запослене и ученике, а са ученицима из одељења преминулог ученика договорити време одласка на сахрану или посету родитељима.
- Разговор о реакцијама ученика у циљу идентификовања оних који су највише погођени догађајем и којима је потребна додатна подршка и помоћ.
- Разговор са наставницима о њиховим осећањима и емотивном стању ради процене и евентуалног упућивања на пружање додатне психолошке подршке.

Обавештење од школе породицама

- *Породици или породицама које су изложене кризном догађају о информацијама које могу бити доступне школи, ученицима и запосленима.*
- *Медијима о томе која особа у школи је задужена за комуникацију и у којој форми (писмена или електронска комуникација)*
- О самом догађају могу се информисати и институције којима је потребно доставити информације (Школска управа, Полицијска управа, Центар за социјални рад и сл.)

Састанци:

- Сви запослени – информације пружа Тим за кризне ситуације
- По потреби састанак са породицом ученика или наставника,
- По потреби састанак са другим институцијама.

Тим за кризне ситуације евидентира све предузете активности.

Трећи дан – организовање поступака и активности

- Праћење информација о догађају као и о школским активностима и реакцијама деце и запослених.
- Пружање нових информација о даљим корацима који се предузимају: текуће активности у школи, реакције ученика и запослених, организовање скупа или комеморације и сл, контактирање са породицом.
- Прочитати писмено саопштење о догађају за сва одељења у школи.
- Саопштење о даљој о даљој организацији рада у школи и одељењу.

Даљи кораци....

Састанак Тима за кризне ситуације по потреби.

Састанак Тима у случају природне несреће или катастрофе

Тим се састаје свакодневно како би :

- Пратио ситуацију око безбедности ученика,

- Пратио нормализацију рада у школи,
- Вођење евиденције о ученицима који нису у могућности да похађају наставу и разматрање мера подршке,
- Сарадња са институцијама у циљу помоћи и заштите деце, уколико је то потребно.
- Контактирање са медијима.

У зависности од самог догађаја Тим за кризне ситуације се састаје према плану и потребама што зависи од конкретне кризне ситуације.

Период после кризе

Усмеравање шкоских активности у циљу подстицања емпатије, толеранције, бриге о другима и сл, као и праћење понашања ученика погођених кризном ситуацијом и адекватно реаговање и подршка. У конкретном планирању наведених активности неопходно је одржавати контак са родитељима и планирати заједничке активности.

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у установи тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај**.** Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај. На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, установа даље унапређује план поступања установе у кризним ситуацијама.

Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима, тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада. Израђени план реализације усваја наставничко веће, док школски одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна школска управа.

Извештај о реализацији посебног плана део је годишњег извештаја о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце/ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

Поступање установе:

Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа	Тим прикупља информације о догађају (опис догађаја, место и време када се десио догађај), ко је све погођен кризним догађајем и каква му је помоћ потребна, где се налази и у каквом је стању, као и о томе шта је већ урађено поводом тога у установи. У зависности од врсте/облика кризног догађаја, наредни корак подразумева хитно обавештавање полиције, хитне помоћи, ватрогасне службе, као и других евентуално потребних органа/служби. Неопходно је да запослени у установи поступају у складу са планом поступања у ситуацијама кризе и у зависности од врсте кризног догађаја, и у складу са планом евакуације. Тим за кризне догађаје благовремено информише Министарство просвете, односно надлежну школску управу о догађају, као и предузетим активностима.
Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединица локалне самоуправе, мобилни тим).	На основу прикупљених података, уз обавезу хитног обавештавања спољашње мреже заштите, установа врши процену да ли може да поступа самостално или јој је потребна помоћ и подршка представника спољашње мреже заштите, са којом израђује јединствен план деловања, начин рада и извештавања. У зависности од облика/врсте и степена интензитета кризног догађаја установа процењује кога укључује од спољашње мреже заштите.
Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције	Уколико кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавестити Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације, који је формиран у складу са Протоколом о поступању приликом суочавања друштва са кризним ситуацијама у оквиру Радне групе Владе Републике Србије ради пружања неопходне подршке. У ситуацијама када поступа мобилни тим, тим за кризне догађаје установе постаје саставни део мобилног тима. Тим за кризне догађаје установе пружа потребне информације мобилном тиму, учествује у заједничком планирању, организацији и реализацији психосоцијалне подршке. У сарадњи са мобилним тимомом, тим установе врши праћење и идентификовање деце/ученика и запослених којима је потребна помоћ, пружа прву психолошку помоћ као и друге видове подршке.

Благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају	Директор установе именује особе задужене за припрему званичних информација за родитеље, ученике, запослене и за медије. Обавештења имају сврху континуираног информисања запослених, родитеља и деце/ученика и медија о најновијим, провереним и тачним информацијама до којих је установа дошла, ради планирања одговарајуће подршке и предузимања других потребних мера (сузбијање гласина и ширења панике); упознавање са могућим тешкоћама, ризицима, изазовима и начинима за њихово превазилажење; упознавање са начинима подршке. Саопштење за медије сачињава се у сарадњи са надлежним службама Министарства
Психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима	Тим за кризне догађаје прати реаговања ученика, родитеља и запослених, идентификује коме је помоћ потребна и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. Приликом пружања психосоцијалне подршке као основна интервенција користи се психолошка прва помоћ. У зависности од врсте, интензитета и последица кризног догађаја, тим процењује потребу за укључивањем представника из система здравствене заштите у циљу пружања психосоцијалне подршке и/или укључивање интерсекторског мобилног тима за кризне ситуације.

Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи	Тим за кризне догађаје у сарадњи са релевантним тимовима установе израђује план рада по измењеном, прилагођеном плану. Неопходно је да начин рада установе буде прилагођен последицама кризног догађаја, могућностима и потребама деце/ученика и запослених у погледу реализације свих школских активности непосредно након кризног догађаја. План рада треба да садржи конкретне активности/мере које установа планира да предузме, носиоце (извршиоце) планираних активности, временску динамику, начин извршења, начини праћења и извештавања. Приликом прављења плана важно је узети у обзир врсту кризног догађаја, број погођених особа, процену даљих ризика, реакцију локалне заједнице и одговарајуће правне аспекте. Након кризног догађаја, непходно је да установа предузима активности које ће водити стабилизацији стања у установи - постепени повратак установе на редован начин рада који је био успостављен пре кризног догађаја уз континуирано праћење понашања деце/ученика и запослених у циљу процене ефеката подршке и предузимања даљих мера. Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, надопуњује га и коригује.
Организација евентуалних комеморативних активности	У случају кризних догађаја са смртним исходом, тим учествује у организацији и планирању адекватних комеморативних активности.
Праћење реализације плана и евалуација	Неопходно је праћење реализације плана рада (у оквиру плана рада тима за заштиту) у измењеним условима, евентуалне корекције и допуне плана у зависности од процене степена, броја и последица изазваних кризним догађајем и предузетим корацима.
Вођење документације и извештавање	Тим је дужан и да води документацију о спроведеним активностима у вези поступањем у кризној ситуацијом. Извештај о поступању установе доставља се надлежној школској управи, а када су у питању домови ученика, извештај о поступању се доставља и сектору Министарства надлежном за ученички и студентски стандард, у року од 15 дана од наступања периода стабилизације рада у установи.

ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

ДИСКРИМИНАЦИЈА и дискриминаторско поступање у образовању и васпитању (у даљем тексту: дискриминација) у смислу овог правилника, је свако неоправданоављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима (у даљем тексту: лична својства) у установи којом се неоправдано прави разлика или даје првенство, а нарочито она којом се:

1) ограничава или ускраћује право на предшколско, основно и средње образовање и васпитање под једнаким условима,

2) отежава или онемогућава упис лица или групе лица у установу, услед њиховог личног својства,

3) искључује лице или група лица из образовног система услед њиховог личног својства,

4) отежава или ускраћује могућност праћења наставе и учешћа у другим образовним односно васпитним, активностима услед личног својства лица или групе лица,

5) деца, односно ученици, запослени или трећа лица разврставају по њиховом личном својству,

6) ускраћују или не предузимају мере подршке које су законом прописане, а по основу личног својства,

7) на други начин неоправдано прави разлика или неједнако поступа са децом, ученицима или другим лицима која учествују у образовном и васпитном процесу.

Непосредна дискриминација

Непосредна дискриминација постоји ако се лице или група лица због његовог односно њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији у процесу образовања и васпитања или у ситуацијама које су непосредно или посредно повезане са процесом образовања и васпитања било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или би могли бити стављени у неповољан положај, нарочито ако се:

1) врши дискриминација деце и ученика од стране запослених у установи у процесу образовања и васпитања,

2) врши дискриминација запослених, деце и ученика од стране трећих лица у вези са процесом образовања и васпитања,

3) спроводи дискриминација према родитељима, односно старатељима деце и ученика од стране запослених и трећих лица када се она односи на процес образовања и васпитања,

4) на друге начине непосредно врши дискриминација.

Посредна дискриминација

Посредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, у процесу образовања и васпитања или у вези са процесом образовања и васпитања, због његовог односно њиховог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна.

Програм превенције дискриминаторног понашања има за циљ превазилажење стереотипа и предрасуда, препознавање сваког дискриминаторног понашања, усвајање става нулте толеранције за све облике и врсте дисакриминације и промовисање разумевања и сарадње без обзира на етнички,културни, језички или верски идентитет. Циљеви Програма реализоваће се унапређивањем система заштите и развијањем компетенција за делотворно смањивање дискриминације кроз мере и активности у току школске године.

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда Програма и Акционог плана у превенцији дискриминаторног понашања	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	август, септембар
У школским просторијама и на сајту школе истицање информације о саставу Тима и коракцима/редоследу поступања школе у случају дискриминације	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	септембар

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Упознавање ученика и родитеља првог разреда са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности; подсећање запослених, родитеља и ученика осталих разреда на поступање установе у случајриминаторног понашања	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања одељенске старешине	септембар
Хоризонтално стручно усавршавање: представљање наученог са обуке на стручним већима	Председници стручних већа	јануар
Обука за чланове Ученичког парламената и Вршњачког тима: Интеркултуралност Асертивност	Чланови Ученичког парламента уз подршку Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Током школске године
Чланови УП и ВТ на ЧОС-у преносе знања и информације са обуке кроз коју су прошли	Чланови Ученичког парламента и Вршњачког тима	Током школске године
Теме за час одељењског старешине: -„Другачији, а исти“ - „Прихватање различитости“ „Толеранција“	Одељењске старешине	Током школске године
Подршка ученицима из осетљивих друштвених група	Одељењске заједнице, одељењске старешине	током школске године
Организовање вршњачке подршке на нивоу одељења у учењу за ученике којима је подршка потребна	Одељењске старешине ученици	током школске године
Обележавање Дана толеранције	Вршњачки тим	16.11.

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Обележавање Међународног Дана људских права	Одељенске старешине	10.12.
Обележавање Међународног дана Жена темом родна равноправност	Одељенске старешине 7. и 8.разреда	8.03.
Промовисање активности на сајту школе и ФБ страници	Администратори сајта и ФБ странице	током школске године
Извештавање о случајевима дискриминације и предузетим мерама (Наставничко веће, Савет родитеља)	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	током школске године
Извештавање о реализацији и ефектима АП	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	фебруар јун

ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Основни циљ је да се за сву децу, ученике наше школе осигурају безбедни и оптимални услови за несметан боравак и рад у школи, као и заштита од свих облика насиља, злостављања и занемаривања.

Као саставни део рада, школа мора омогућити деци обавештења о свим питањима у вези с пушењем, алкохолом и дрогом као и обука деце у вези са ризицима везаним за игре на срећу (спортске кладионице, коцкањс...) и компјутерске игре. Посебна пажња треба да се поклони последицама узимања дрога и других психоактивних супстанци. Децу треба упућивати на све штетне последице и ризике које могу имати на здравственом, психолошком, социјалном и економском плану. Едукација деце треба да има за циљ утицај на обликовање пожељних ставова и усвајање позитивних облика понашања.

РЕД.БРОЈ	САДРЖАЈ РАДА/АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОРИ/ САРАДНИЦИ	ИСХОДИ
1.	Сарадња са установама: -Успостављање сарадње са МУП Сремски Карловци- укључивање у спољашњу заштитну мрежу -Сарадња са Домом здравља - Сарадња са Саветовалиштем за младе	Међусобна комуникација, размена информација	Током године	Тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, директорка школе, чланови Тимова из других институција	- Остварена сарадња са другим установама организоване су радионице и трибине од стране Тимова из тих организација о ризицима разних облика ризичног понашања
2.	Стручно усавршавање наставника у школи	Семинар Размена искуства	Током године	психолог,педагог, наставници ГВ, одељењске старешине	-унапређују се вештине комуникације -унапређују се вештине решавања сукоба

РЕД.БРОЈ	САДРЖАЈ РАДА/АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОРИ/ САРАДНИЦИ	ИСХОДИ
3.	Превенције, идентификација и пријављивање: -Превентивне активности на нивоу одељењске заједнице, разговори, радионице, предавања на теме: алкохол, дуван, дрога, организовање спортских и слободних активности у школи -Идентификација ученика са проблемима у понашању и пријављивање облика ризичног понашањародитељима/старатељима	Анкетирање - Разговори - Радионице -Сарадња са МУП-ом -Сарадња са Центром за социјални рад -Сарадња са организациј ама	Током године	Тим, одељењске старешине, педагог, психолог, наставници биологије	-дефинисане су улоге и одговорности у примени процедура и поступака -благовремено се откривају и реагује се на ризична понашања ученика, остварена је сарадња са родитељима/старат ељима -реализују се активности у оквиру наставних предмета на превенцији ризичних понашања

ЕКОНОМСКА ШКОЛА ЕТШ

РЕД.БРОЈ	САДРЖАЈ РАДА/АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОРИ/ САРАДНИЦИ	ИСХОДИ
4.	Разговор са учеником и његовим родитељима/ старатељима. Повезивање са другим установама и институцијама (МУП, Центар за социјални рад, Дом здравља...).	Анкетирање - Разговори - Радионице -Сарадња са МУП-ом -Сарадња са Центром за социјални рад -Сарадња са организациј ама	Током године	Тим, одељењске старешине, педагог, психолог	-развијање родитељских компетенција , -разговори са мањим групама родитеља и саветодавни разговори са родитељима, - саветодавни разговори са представницима других установа
5.	Планови заштите и ефекти: -Израда индивидуалног плана заштите за ученика са ризичним понашањем и његово спровођење -Појачани васпитни рад са учеником ризичног понашања- укључивање у едукативне програме; укључивање ученика са уоченим ризичним понашањем у спортске или друге активности у оквиру школе -Сарадња са установама које се баве преступничким понашањем /Центар за социјални рад, Одсек за превенцију наркоманије.../ -Праћење ефеката појачаног васпитног рада и вредновање плана заштите -Вођење педагошке документације о ученику	Анкетирање - Разговори - Радионице -Сарадња са МУП-ом -Сарадња са Центром за социјални рад -Сарадња са организациј ама	Током године	Тим, одељењске старешине, педагог, психолог	- укључивање ученика у рад ваннаставних активности,спортск и сусрети и турнири. -промовисање здравих стилова живота

РЕД.БРОЈ	САДРЖАЈ РАДА/АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОРИ/ САРАДНИЦИ	ИСХОДИ
6.	Евалуација рада током године (Извештавање о броју уочених случајева, мерама заштите и њиховим ефектима)	Сачињавање извештаја о реализованом у току школске године	Током године	Координатор Тима за заштиту деце од насиља,злостављања и занемаривања	-упознавање са активностима предузетим од стране Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања - писани извештај о раду Тима за заштиту

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

ПРЕВЕНЦИЈА МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА

Ментално здравље је интегрална и суштински важна компонента здравља. Може се дефинисати као континуум, јер између неког менталног поремећаја и идеалног менталног здравља постоји читав спектар стања која особа у неком тренутку може да искуси.

Светска здравствена организација наглашава да је здравље стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања, а не само одсуство болести. Ментално благостање је стање у коме појединац схвата своје способности, може да се суочи са нормалним стресорима живота, може продуктивно да ради и способан је да допринесе својој заједници.

Тема менталног благостања је од нарочитог значаја за младе особе. Деца и млади чине једну трећину светске популације, и посебно су осетљива група за настанак менталних поремећаја - половина свих менталних поремећаја јавља се пре 14. године, а три четвртине до 24. године живота. Ефекти менталних поремећаја у раном детињству и адолесценцији виде се и у породици, школи и заједници, а последице нелечених и непрепознатих проблема су и повећани трошкови здравствене заштите, као и угрожавање благостања будућих генерација.

Кроз развојну трајекторију, млада особа пролази кроз значајне физичке, социјалне и психосоцијалне промене, а ум који сазрева нарочито је подложан утицајима околине. Стога развојни период нуди велики потенцијал за унапређење здравља и превентивне интервенције, којима се може деловати на здравствене и развојне исходе. Са друге стране, утицај негативних искустава такође може бити веома значајан, тако да ова искуства могу имати дугорочне последице и у одраслом добу. Много младих особа изложено је сложеним породичним, културним, друштвеним, економским и срединским факторима, који могу неповољно утицати на њихов когнитивни, друштвени и емоционални развој. Неповољни средински фактори обухватају насиље, сиромаштво, конфликте, присилне миграције, родну неједнакост и хуманитарне катастрофе.

Циљ 1: Развијање знања и компетенција везаних за очување и унапређење психо-физичког здравља са нагласком на ментално здравље уз подстицање развоја позитивних ставова према здравим животним стиловима уз јачање вештина суочавања са стресним ситуацијама, критичног односа према ризичном понашању и техникама пружања отпора негативним притисцима околине.

Циљ 2: Превенција и рана интервенција

Задаци:

- Образовање о важности очувања и унапређења менталног здравља (информисање свих циљни група о значају менталног здравља, развијање вештина и стратегија за одржавање оптималне психичке равнотеже, јачање социјалних и комуникацијских вештина кроз социјално-емоционално учење, повећавање осетљивости о теми и смањивање стигме

везане за исказивање потешкоћа у области менталног здравља, подучавање како, када и где тражити психолошку подршку);

- Умрежавање ученика и њихових породица са школским особљем у активностима које повећавају осетљивост школске и локалне заједнице о важности теме менталног здравља;

- Подршка менталном здрављу ученика, њихових породица и запослених;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОМОВИСАЊЕ/УНАПРЕЂИВАЊЕ МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА У ШКОЛИ

Активности	Циљна група	Циљ	Носиоци активности	Време реализације
Дисеминација програма стручног усавршавања „Унапређивање компетенција запослених у систему образовања у области заштите менталног здравља младих“- презентовање, обука, материјал	Наставници /запослен и	Подизање нивоа свести о значају превенције у области менталног здравља	Стручни сарадници	Август
Отварање електронске адресе „Желим да ти кажем“	ученици	Унапређење и проширивање могућности ученика за подршком у области менталног здравља	педагошко-психолошка служба	Септембар
Формирање Вршњачког тима за заштиту од насиља	Ученици	Оспособљивање ученика за пружање вршњачке подршке и промоцију здравих стилова живота	педагошко-психолошка служба	Септембар

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

Активности	Циљна група	Циљ	Носиоци активности	Време реализације
Обележавање Светског дана менталног здрављаедукативни материјал/смернице за родитеље, смернице за ученике- сајт школе и родтељске и ученичке гугл групе	Ученици, родитељи	Подизање нивоа свести и осетљивости за проблематику менталног здравља -унапређена знања и вештине ученика и родитеља из области заштите менталног здравља	Стручни сарадници, одељењске старешине	
Спортско такмичење ученици наставници	Ученици	промоција здравих стилова живота, сарадње и ненасиља у спорту	Ученички парламент, наставници физичког васпитања, наставници биологије, стручни сарадници	Током године

ЕТШ ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА

Активности	Циљна група	Циљ	Носиоци активности	Време реализације
Радионице за ученике на ЧОСу стереотипи, предрасуде, дискриминација, толеранција	Ученици	Унапређивање односа заснованих на међусобномпоштовању, сарадњи и солидарности уз уважавање различитости	Одељењске старешине, стручни сарадници	Септембар Октобар Новембар Децембар
Анкетирање ученика првог разреда - процењивање адаптације ученика првог разреда	ученици I разреда. Одељења старијих разреда где је уочена потреба за додатном специфичном подршком	Уочавање проблема у адаптацији ученика и дефинисање плана подршке за ученике	Стручни сарадници	Децембар
Тематски родитељски састанци на тему: Ментално здравље младих	Родитељи	Унапређена знања и вештине родитеља из области заштите менталног здравља.	Стручни сарадници, одељењске старешине првог разреда	Током године

XIV ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Спортске активности у школи јављају се ***у виду редовне наставе, такмичарских активности и ваннаставних активности***. Настава Физичког васпитања представља ***обавезан наставни предмет*** за све редовне ученике средњошколског нивоа образовања. Наставни програм овог предмета обухвата 2 школска часа недељно, на којима ученици стичу одређена знања из физичког васпитања и на основу активности и показаног знања, буду награђени одговарајућим оценама.

На овим часовима ученици се сусрећу са разним ***спортским дисциплинама***: атлетиком, гимнастиком, кошарком, одбојком, итд, а пред њима су и провере физичких способности. Бригу о ученицима и настави води професорски тим састављен од врсних стручњака, који су и сами били успешни у спорту.

Њихов задатак је да ученике што боље упознају са основним корацима, односно ***елементима разних спортских дисциплина***, али далеко већи значај има њихово учешће на ***развој спортског духа*** код њих. Ученици од професора увек могу очекивати помоћ, сарадњу и разумевање, а они од ученика добијају поштовање и умногоме другачији однос од класичног односа професор -ученик. Због тога, настава Физичког васпитања, поред високо професионалног карактера, поприма један опште друштвени карактер. Треба напоменути још и систем оцењивања. Он се огледа у оцењивању спортских и физичких способности, али и дисциплинованости.

Осим редовне наставе, ученици и професори имају прилику да користе фискултурну салу и у ***рекреативне*** и ***забавне*** сврхе, па ученици често долазе да одиграју партију стоног тениса или кошарке, а са њима некад одмеравају снаге и професори. Фискултурну салу користе и спортски клубови за своје активности.

Такмичарске активности се односе на учествовања школских екипа и појединаца на редовним годишњим такмичењима, као и њихов пропремни рад. У оквиру тога професори окупљају заинтересоване и талентоване ученике и са њима раде на што квалитетнијој припреми за такмичења. Због тога се после редовне наставе организују тренинзи, на којима се играчи увежбавају и организују, како би остварили успехе на такмичењима. Поред такмичења, представници школе организују и бројна друга надметања, у оквиру разних школских манифестација.

XV ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Програм сарадње са локалном самоуправом

Школа сарађује са локалном самоуправом, која укључује и сарадњу са канцеларијама за младе у јединицама локалне самоуправе. Школа прати, укључује се у дешавања у локалној самоуправи, и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе.

Циљ сарадње са локалном самоуправом је проширивање ваннаставних и ваншколских активности ученика и радника школе.

Ради остваривања датих циљева сарадња се одвија на програмским активностима Града Врања , Канцеларије за младе града Врања, Регионалног иновационог стартап центра. Релизација сарадње са поменутим удружењима и установама одвија се кроз разна спортска такмичења, радионице, изложбе и трибине.

Ради остваривања васпитних циљева неопходна је свестрана , континуирана и активна сарадња школе, друштвене средине и локалне самоуправе.

У реализацији спортских активности ученици могу да се укључују у клубове у којима у оквиру свог слободног времена тренирају спортске дисциплине за које су посебно заинтересовани. Сарадња школе и ових клубова мора бити континуирана и програмирана. Бављење спортским активностима неможе да се реализује на штету школског успеха. Посебно треба водити рачуна о чињеници да спорт мотивише однос према позитивним личним вредностима младих и да ове активности представљају усмеравање енергије на спортске активности. Значајно је да спорт у школи пружа велике могућности за организовање бављење младих различитим спортским дисциплинама које остварују спорстки морал и позитивне особине младих.

Ученици који желе да се баве програмима културе и истраживањима изван школе укључују се у разне активности клубова, удружења, сликарских колонија, музичких удружења, интересних група и других организационих форми које код младих талентованих личности помажу да се оствари посебна склоност ка уметности или уметничком стваралаштву.

Код непожељних понашања ученика које се огледа у бежању са наставе, смањеним ефектима васпитно-образовног рада, употреби психоактивних супстанци, школа непосредно остварује сарадњу са родитељима.

Са службом социјалне заштите школа успоставља посебну сарадњу када су у питању ученици из различитих средина, када се ради о деци из непотпуних породица, разведених бракова, породица алкохоличара или болесних родитеља. Социјална заштита омогућава не само социјални третман ученика већ и материјално помаже породици да превазиђе финансијске тешкоће.

У реализацији програма рада школе користиће се поменути школски простор као и предузећа и установе у граду. Блок и практична настава обавља се у Привредним

друштвима, Угоститељским објектима, Туристичким организацијама, Јавним предузећима и Јавним установама на територији града Врања.

Наша школа остварује сарадњу са локалном средином и социо партнерима у виду редовних прилива, помоћи и донације финансијских средстава за одвијање наставног процеса и ваннаставних активности.

У будућем периоду треба развијати још бољу сарадњу са локалном заједницом, интезивирањем заједничких иницијатива и заинтерсованости локалне заједнице за рад школе, а не да се та сарадња огледа само кроз достављање средстава за хигијену и канцеларијског материјала. Локална заједница би требало да пружи већу подршку активностима и пројектима које школа реализује и да финансијску потпору у реализацији разних облика стручног усавршавања наставника ради одвијања квалитетније наставе. Локална заједница би требало да обезбеди новчана средства за све врсте такмичења, како би смо подстицали ученике да се афирмишу.

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

Институција са којом се сарађује	Садржај сарадње	Облик сарадње	Време	Реализатори
Културни центар	Позоришне и биоскопке представе, концерти и друге културне манифестације	Посете, трибине, заједничко организовање	Током школске године	Ученици, руководиоци секција, наставници
Дом здравља	Систематски прегледи, предавања, саветовања, хуманитарне акције	Посете Дому здравља, посете лекара школи, саветовања, трибине	Током школске године	Ученици, лекари, специјалисти, наставници
Црвени крст	Акције добровољног давалаштва, превенција болести зависности и полно преносивих болести, трговина људима	Посете, заједничке акције, трибине, предавања, пројекције фи лмова	Током школске године	Ученици, вршњачки едукатори, активисти ЦК, наставници
Центар за социјални рада	Социјални статус ученика, проблеми ученика	Информисање, посете, заједничке акције Према потреби	Током школске године	Одељењске старешине, стручни сарадници радници ЦЗСР
Тржиште рада	Могућности Запошљавања, професионална оријентација	Анализе, посете, информисање	Током школске године	Стручни сарадници, Наставници, ученици, радници Тржишта рада
Министарство Просвете Школска управа Лесковац	Законска регулатива, у васпитнообразовном раду	Разговори, посете, саветовања	Током школске године	Саветници, наставници, управа Школе
МУП	Превенција деликвенције и друштвено неприхватљивог понашања, превенција трговине људима	саветовања, предавања	Током школске године	Ученици, школски полицајац, инспектори

Институција са којом се сарађује	Садржај сарадње	Облик сарадње	Време	Реализатори
Основне школе	Праћење успеха ученика, промоција, културне манифестације	Посете, анализе, заједничке активности	Током школске године	Ученици, руководиоци секција, директор
Високе и више школе	Могућности уписа Промоције факултета, консултације		Током школске године	Матуранти, представници високих школа
Социјални партнери	Бољи квалитет практичне наставе и боља сарадња са социјалним партнерима	Реализација практичне наставе, округли столови	Током школске године	Директори професори практичне наставе за све профиле

ЕКОНОМСКО ТУРИСТИЧКА ШКОЛА ЕТШ

XVI ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Сарадња са породицом огледа се у пружању помоћи родитељима/старатељима за што успешније остваривање васпитне улоге породице као и у ангажовању породице у реализацији васпитног рада школе.

1. Међусобна сарадња родитеља/старатеља и наставника ради бољег упознавања ученика и једноставнијег васпитног деловања састојаће се у међусобном информисању о психофизичком и социјалном напредовању ученика, о резултатима њиховог рада и понашања, о условима живота у породици и сл., а ради побољшања општих резултата васпитно-образовног рада са ученицима. Ова сарадња одвијаће се путем индивидуалних разговора. „Дани отворених врата“ су у мају месецу. Родитељски састанци одржаће се у септембру, новембру, јануару и априлу.
2. Систематско образовање родитеља/старатеља за васпитни рад реализоваће се путем предавања и разговора. Овај вид рада са породицом обухватиће педагошко и психолошко образовање и здравствено васпитање. У оквиру педагошког и психолошког образовања биће речи о психофизичким особинама појединих узраста, проблема учења и рада и социјализације детета у односу родитељ-наставник-ученик, хуманизацији односа међу половима, о утицају и коришћењу средстава информисања. У оквиру здравствено-васпитног рада биће речи о здравственој заштити и превентиви, најчешћим оболењима код деце, менталној хигијени, хигијенским навикама. Реализатор овог програма је одељенски старешина у свом одељењу, а осим њега разговор са родитељима/старатељима о појединим темама водиће директор школе, помоћник директора и педагог.
3. Учешће породице у реализацији задатака школе остваривање се преко Савета родитеља одељења, разреда и школе а према потреби и организовањем повремених комисија, затим ангажовањем породице у раду секција и у реализацији програма професионалне оријентације ученика.

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно другим законским заступницима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно другим законским заступницима ученика, који обухватају детаљно информисање и саветовање родитеља, укључивање родитеља у активности школе, консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, ваннаставних, организационих и финансијских питања и то ради унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности образовно-васпитних утицаја.

Мишљење родитеља, односно другог законског заступника, добијено као резултат анкетирања, узима се у обзир у поступку вредновања квалитета рада школе.

XVII ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА

ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА И СТРУЧНИХ СТУДИЈСКИХ ПУТОВАЊА

разред	време извођења		предлог маршута
I	3 дана	март-април	Западна Србија
II	4 дана	март-април	Северна Србија/ Студијско путовање Северна Македонија
III	5 дана	октобар	Студијско путовање Крф-Грчка
IV	5 дана	септембар	Северна Италија/ Будимпешта-Праг-Беч

Циљеви екскурзије:

- објектни: упознавање са географским местима, насељима, пределима, културно-историјским споменицима, географским и економским објектима.
- наменски: повезивање стеченог теоријског знања са искуством из праксе
- образовни: упознавање са одређеним објектима, савлађивање наставног градива из појединих наставних предмета

Услови које треба испунити да би школа реализовала екскурзију:

1. екскурзија ће бити организована уколико се за њу изјасни најмање 60% родитеља ученика по разреду
2. школа ће прибавити најмање три понуде организатора. Понуде могу бити са оригиналним потписом и печатом понуђача, са прецизном калкулацијом трошкова ученика – смештај, исхрана, превоз, улазнице, остали трошкови – за ученика појединачно и за целу групу
3. мишљење о избору најповољније понуде при склапању уговора треба прибавити од Савета родитеља, школе и Органа управљања, обоје потписано од стране председника и оверено печатом школе.
4. своје мишљење о избору места и условима за реализацију екскурзије при склапању уговора ће дати и Наставничко веће школе
5. потребно је набавити писмену сагласност сваког родитеља
6. директор школе ће склопити уговор са изабраним понуђачем а писмену сагласност на уговор ће дати Орган управљања
7. предлог комисије за одређивање релације екскурзије ученика I,II,IIIиIV разреда доставиће накнадно у анексу овог програма.

Основни циљеви студијског путовања су остваривање циљева и исхода образовања и васпитања на нивоу разреда или циклуса, односно на нивоу образовања и васпитања

и/или остваривање програма стручног усавршавања наставника и програма хоризонталног учења које се остварује у професионалној заједници.

У односу на циљеве студијског путовања, остварују се следећи задаци:

- учење језика;
- упознавање националне и културе других народа, односно културе националних мањина – националних заједница;
- сарадња у оквиру пројеката и програма размене;
- посета местима историјских догађаја;
- посета местима страдања цивилног становништва и споменицима учесника ослободилачких ратова и борби;
- посета меморијалним центрима, спомен-парковима и спомен-подручјима;
- посете заштићеним подручјима у складу са прописима којима се уређује заштита природе;
- развијање компетенције за целоживотно учење;
- други задаци којима се реализују циљеви студијског путовања, у складу са прописаним циљевима образовања и васпитања.

Економско-трговинска школа успоставила је контакт са Крфским друштвом грчко-српског пријатељства на Крфу. План је да се на овом путовању реализују културне активности са ученицима, потписивање протокола о сарадњи са Удружењем као и да се наставници договоре о учешћу у заједничким пројектима са представницима друштва. Током студијског путовања ученици ће посетити меморијални комплекс Поликастрон, Српској кући на Крфу, Позоришту у Керкири, острво Видо, Споменику у луци Гувија, Споменику у Ипсосу, манастире Метеори, Српско војничко гробље на Зејтинлику.

Излети и стручна и студијска путовања:

- посета Сајма књига у октобру за све ученике и запослене
- студијско путовање на Крф – посета Српске куће и острва Видо - прво полугодиште – за ученике трећег разреда
- посета Сајма туризма у фебруару за ученике образовног профила Туристички техничар и наставнике и стручне сараднике.
- посета међународног сајма туризма у Солуну и Софији – новембар, март.
- стручна пракса на факултету Сингидунум у Нишу за ученике трећег и четвртог разреда у марту.
- Посета Економском факултету у Нишу за ученике четвртог разреда у априлу
- Посета факултету Метрополитен у Београду или Нишу за ученике трећег и четвртог разреда
- Посета Филозофском факултету у Нишу за ученике четвртог разреда
- Посета НБС – март, април

- Посета Факултету за туризам и хотелијерство у Врњачкој Бањи за ученике образовног профила туристички техничар
- посета Апелационом суду у Нишу за ученике образовног профила правно-пословни техничар у марту.
- Посета Народном музеју у Београду априла месеца за све ученике
- Посета сајму науке за све ученике у другом полугођу
- Посета сајму аутомобила (развијање компетенције професионалног деловања предузетника)
- Посета научно-технолошком парку у Нишу за све ученике
- Посета сајму спорта у Београду за све ученике
- У оквиру активности верске наставе организовање једнодневних и вишедневних културно-едукативних обилазака (посета) за све ученике у другој половини октобра или средином маја, и то:

1. Организовање једнодневног поклоничког/едукативног путовања за ученике (друга половина октобра)
2. 1. новембар, прослава празника Св. Прохора и посета манастира
3. 19. децембар, прослава празника Св. Николе
4. Обележавање предбожићних и божићних празника (приредбе и уређења по школама, Оци, Материце, Детињци, Бадњи дан, Божић-везице бадњака, реплика Витлејемске пећине и сл.)
5. Обележавање празника Св. Саве (светосавски конкурси, приредбе при Цркви и у школама), друга половина јануара
6. Васкршње-беле покладе (обележја по школама, може и у оквиру Саборног храма)
7. Лазарева субота, Цвети (приредба...)
8. Васкрсна обележја
9. Школско и епархијско такмичење из веронауке
10. Поклоничко/едукативно путовање (април/мај)

Обележавање празника Св. Јустина Поповића

XVIII ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. Теактивности су следеће:

Периодични прегледи и испитивање опреме за рад

Средства и опрема за рад, електричне инсталације, грејање и друге инсталације одржавају се редовнои правилно у исправном стању, у складу са техничким прописима и одређеним стандардима, на начин којиобезбеђује одговарајућу сигурност запослених.

Периодичне прегледе и провере исправности врше лица са одговарајићим лиценцама.

Испитивање услова радне средине

У радним и помоћним просторијама у којима се при раду евентуално користе штетне или опаснематерје, ради спречавања повређивања, као и утврђивања да ли радна средина одговара условима запродутиван рад и здравље врши се испитивање:

- микроклиме (температура, брзина струјања ваздуха и релативна влажност ваздуха)

- хемијске штетности (гасови, паре, дим, прашина)

- физичке штетности (бука, вибрација и штетна зрачења)

- осветљеност

- материје чија су својства опасна по живот и здравље запослених

Израда акта о процени ризика

Процена ризика се заснива на систематском евидентирању и процењивању могућих врста опасностии штетности на радном месту и радној околини, на анализирању организације рада и радног процеса,средстава рада, сировина и материјала у радном процесу, средстава и опреме за личну заштиту и другихелемената који могу да изазову ризик од повреда на раду, оштећење здравља или обољење.

Процена ризика између осталог обухвата:

- опис технолошког и радног процеса

- опис средстава за рад

- опис средстава и опреме за личну заштиту

- снимање организације рада

- препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном месту и у радној околини

- процена ризика у односу на опасности и штетности

- утврђивање начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика

Оспособљавање запослених и ученика

Послодавац је дужан да изврши теоријско и практично оспособљавање запослених за безбедан издрав рад при заснивању радног односа, премештању на друге послове, приликом увођења нове технологије,односно нових средстава за рад, као и код промене процеса рад.

Провера теоријске и практичне оспособљености запосленог за безбедан и здрав рад обавља се нарадном месту.

Одељењски старешина и наставници који с ученицима обрађују одговарајуће програмске садржајеобавезни су да ученике упознају са опасностима с којима се могу суочити за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности којеорганизује Школа, као и с начином понашања којим се те опасностиизбегавају или отклањају.

Сарадња са државним органима и локалном самоуправом

Ради спровођења мера безбедности и здравља, Школа сарађује са државним органима и органималокалне самоуправе, као и другим субјектима с којима је таква сарадња потребна, а посебно са:

1. Министарством просвете

2. Министарством унутрашњих послова

3. локалном самоуправом, Центром за социјални рад

XVIIIa) СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ

Програм додатне подршке ученицима

Ове мере су интегрални део мера предвиђених програмом и акционим планом Стручног тима заинклузивно образовање и начињене су на основу конкретних потреба ученика школа које су разматране насастанцима ИО, али и општих методичких упутстава за поштовање принципа инклузивног образовања.

Мере су груписане у три основне области, које се примењују по потреби и у зависности од конкретногслучаја и предлога Тима за додатну подршку, или предлога наставника о поступцима индивидуализације:

-Организовање учионице – односе се на физичко окружење за учење.

-Наставне стратегије - односе се на наставне методе и праксе примењене у учионици.

-Технике оцењивања - односе се на провере знања и оцењивање исхода и процеса учења

Организовање учионице:

- Организовање мирног и уређеног окружења за учење (за ученика са ADHD)

- Огранизовање посебнг дела/кутка учионице уколико је ученицима потребно да се осаме (за ученикаса ADHD)

- Организовање учионице тако да се дете лакше креће и обавња своје задатке (за ученике са физичкими моторичким сметњама)

- Организовање лакшег приступа табли (за ученике са физичким и моторичким сметњама)

- Фиксне учионице на 1. спрату школе (за ученике са физичким и моторичким сметњама)

- Обезбедити ученику неометан и директан поглед на лице и уста наставника (за децу са оштећењимаслуха)

- Елиминисати ометајуће звуке у позадини (за децу са оштећењима слуха)

- Дозволити ученику да промени место седења да би могао боље да чује (за децу са оштећењима слуха)

Наставне стратегије:

- Усвајање правила понашања заједно са ученицима – окачити правила понашања у учионицама (заученика са ADHD)

- Постављање календара са датумима до којих треба да се обаве задужења

- Честа промена наставних техника: презентације, задаци у пару, кооперативне групе, експерименти,визуелна средства…

- Замолити другог ученика да помогне око бележака и других потреба (за ученике са физичким имоторичким сметњама)

- Прилагодити или модификовати задатке (за ученике са физичким и моторичким сметњама)

- Дати ученику више времена за за одговарање и друге активности (за ученике са физичким имоторичким сметњама)

- Набавка и коришчење што више визуелних средстава (за децу са оштећењима слуха)

- Видљива, јасно организована табла (за децу са оштећењима слуха)

- Коришћење јасног језика (за децу са оштећењима слуха)

- Обука наставника за коришћење језика знакова (за децу са оштећењима слуха)

- Награђивање више него кажњавање (за децу са поремећајима у понашању)

- Једноставна и јасна упутства, најбоље доштампана (за децу са поремећајима у понашању)

- Активности у малим групама (за децу са поремећајима у понашању)

- Прилагођавање задатака могућностима ради повећања самопоуздања ученика (за децу сапоремећајима у понашању)

Оцењивање и тестирање:

- Дозволити више времена ученику да заврши активности (за ученике са физичким и моторичкимсметњама, за децу са оштећењима слуха)

- Обезбедити посебно место за тестирање, ако је потребно (за ученике са физичким и моторичким сметњама)

- Обезбедити визуелна помагала за давање одговора у писаној форми (за децу са оштећењима слуха)

- Допуњавање усмених или знаковних објашњења писаним материјалом (за децу са оштећењима слуха)

- Користити онај вид проверавња који ученику омогућује да постигне најбољи успех – писмено, усмено,квизови, дискусије… (за децу са поремећајима у понашању)

- Често давање повратне информације о постигнућима ученика (за децу са поремећајима у понашању)

Такође, предвиђене су и компензаторни програми за ученике из посебних група код којих се покажепотреба за компензовањем ефеката неповољне социјалне, материјалне, стамбене ситуације, или саспецифичним недостацима везаним за претходно школовање:

- додатни часови српског језика за ученике који су основно школовање завршили у иностранству, настраном језку (украјински, италијански…)

- доатни часови (по потреби) за децу ромске националности која показују тешкоће у учењу или споријенапредовање

- обезбеђивање литературе и пробора деци која долазе из материјално угрожених група путем ученичкеразмене и укључивања ученичког парламента

- вршњачко учење – едуковање вршњачких едукатора која ће помоћи ученицима да надокнадепропуштено знање из основне школе

- планирње секција, односно сегмената вбеђ постојећих секција у које ће равноправно моћи да сеукључе и ученици са тешкоћама у учењу, физичким и моторичким тешкоћама, тешкоћама уинтелектуалном развоју, редовно праћење резултата систематских прегледа и обезбеђивање реаговања на специфичнепроблеме кроз обавештавње стручног већа наставнико физичког и њихову обавезу да реагују кроз разнекомпензаторне активности.

План израде ИОП-а

Испитивање детета уписаног у школу

У поступку испитивања детета уписаног у школу, школа може да утврди потребу за доношењем индивидуалног образовног плана или додатном подршком за образовање. Ако додатна подршка захтева финансијска средства, упућује писмени захтев изабраном лекару надлежног дома здравља за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке које утврђује интерресорна комисија.

Прикупљање података и формирање документације о ученику

Сви запослени у образовно-васпитним и васпитно-образовним установама имају обавезу да прате развој и напредовање ученика у току учења и развоја вештина за учење, социјалног развоја, развоја комуникације и самосталности.

Ако се у том поступку утврди да ученик не остварује очекиване исходе образовања и васпитања или су резултати које ученик остварује значајно изнад нивоа општих и посебних стандарда, приступа се прикупљању података, ради формирања неопходне документације за пружање додатне подршке у образовању и васпитању.

Ти подаци се прикупљају из различитих извора (од родитеља, односно старатеља детета или ученика, стручњака ван образовне установе који добро познаје дете, односно ученика, од вршњака и самог детета, односно ученика, на начин на који је то могуће), при чему се користе различите технике (систематско посматрање активности детета, односно ученика у различитим ситуацијама, тестирање, као и интервјуисање и попуњавање упитника од стране ученика и других који познају дете, односно ученика). Медицински налази су, по потреби, саставни део документације.

На основу прикупљених података и документације стручни сарадник координира израду и у сарадњи са наставником, одељењским старешином израђује педагошки профил ученика.

Педагошки профил ученика

Педагошки профил садржи опис образовне ситуације ученика и основ је за планирање индивидуализованог начина рада са дететом, односно учеником.

Полазна основа за израду образовног или педагошког профила јесте члан 76. Закона о основама образовања и васпитања:

- Вештине учења како се учи,
- Социјалне вештине,

– Комуникацијске вештине,

– Самосталност и брига о себи.

Педагошки профил је концизан и прецизан опис ученика који ће обезбедити да се идентификују и процене јаке стране ученика и његове потребе за подршком у образовању. Идентификовање јаких и слабих страна ученика помаже тиму за пружање додатне подршке да планира потребе за подршком, као и врсте интервенција и ресурсе који ће омогућити напредак у образовању. Подаци у профилу се износе јасним, концизним и разумљивим језиком објективних чињеница, и морају се избегавати претпоставке, интерпретације, стручни термини и сл.

У оквиру одељка о вештинама учења и како се учи, прикупљају је подаци о:

– општим школским постигнућима,

– текућем владању вештинама мишљења,

– мотивацији ученика, представи о себи као особи која учи или ученику, ставови према школовању,

– да ли ученик има сметње које лоше утичу на ученикова образовна постигнућа

У области социјалних вештина, прикупљају се информације о:

– учениковим односима са другим људима

– способности личног прилагођавања различитим социјалним контекстима

– школска пријатељства, као и врсте и начини игре/забаве са вршњацима (у појединим ситуацијама) а социјалне вештине/компетенције могу да укључе и начин поздрављања других особа, начин узимања речи током разговора, вештине одржавања разговора и сл.

У области комуникације, прикупљају се подаци о:

– модалитетима комуникације које ученик користи да прими информације од других и да да (пружи) информације другима,

– евентуалном постојању сметњи везаних за слух, вид, говор или други вид комуникације (укључујући и невербалну), које утичу на његово укључивање и учешће у образовању,

– да ли ученик у потпуности влада језиком на коме се школује.

Када је у питању самосталност и брига о себи, прикупљају се подаци о:

– начину обављања дневних обавеза и активности које се тичу учениковог учествовања у образовању,

– евентуалном постојању сметњи везаних за самостално кретање и обављање дневних обавеза и да ли уочене моторичке, физичке и/или чулне сметње утичу на његово укључивање и учешће и напредовање у образовању.

– укупном здравственом стању ученика, тј. да ли ученик има текућих здравствених тешкоћа (постојање адекватне медицинске документације) и да ли оне утичу на укључивање у образовни процес.

Као последња област, прикупљају се подаци о утицају спољашњег окружења за учење, односно подаци о породичним и другим условима који могу да утичу на учење и напредовање ученика.

На основу педагошког профила, идентификују се приоритетне области и потребе за подршком детету у образовно-васпитној установи.

Индивидуализован начин рада

На основу педагошког профила ученика утврђују се:

– подручја у којима постоји потреба за додатном подршком у образовању и васпитању и

– планира се отклањање физичких и комуникацијских препрека (индивидуализован начин рада) у образовно-васпитном, односно васпитно-образовном раду.

Отклањање физичких и комуникацијских препрека (индивидуализован начин рада) у установи остварују се путем:

– **прилагођавања простора и услова** у којима се одвија настава у школи (отклањање физичких баријера, осмишљавање додатних и посебних облика активности, израде посебног распореда активности итд.),

– **прилагођавања метода рада,** наставних средстава и помагала и дидактичког материјала, а посебно приликом увођења нових садржаја, начина задавања задатака, праћења брзине и темпа напредовања, начина усвајања садржаја, провере знања, организације учења, постављања правила понашања и комуникације.

Планиране мере за отклањање физичких и комуникацијских препрека (индивидуализован начин рада) у установи, уписују се у Образац 1 који је одштампан уз Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање.

Право на ИОП

Право на ИОП има сваки ученик који има потребу за додатном подршком у образовању и васпитању због тешкоћа у приступању, укључивању, учествовању или напредовању у васпитно-образовном или образовно-васпитном раду, ако те тешкоће утичу на остваривање општих исхода образовања и васпитања, а нарочито ако ученик:

– има тешкоће у учењу (због специфичних сметњи учења, или проблема у понашању и емоционалном развоју),

– има сметње у развоју или инвалидитет (телесне, моторичке, чулне, интелектуалне или вишеструке сметње),

– потиче, односно живи у социјално нестимулативној средини (социјално, економски, културно, језички сиромашној средини или дуготрајно борави у здравственој, односно социјалној установи),

– из других разлога остварује право на подршку у образовању.

– ученик са изузетним способностима који стиче основно и средње образовање и васпитање.

Покретање иницијативе за утврђивање права на ИОП

Иницијативу може да покрене стручни тим за инклузивно образовање, а на основу процене потреба за ИОП-ом коју може да дâ:

– одељењски старешина,

– наставник/ица,

– стручни сарадник/ица,

– родитељи.

Када покретач иницијативе није родитељ, школа је дужна да писаним путем обавести родитеље или старатеље да је овај предлог покренут.

Стручни тим за инклузивно образовање покреће предлог за доношење ИОП-а ако дете, односно ученик не постиже исходе образовања, односно опште и посебне стандарде постигнућа због сметњи у развоју и инвалидитета, или ако би ученик, због његових изузетних способности, могао да постигне или већ постиже резултате који су изнад нивоа општих и посебних стандарда. Предлог садржи образложене разлоге за покретање предлога за утврђивање права на ИОП, као и доказе о претходно организованом индивидуализованом начину рада са дететом, односно учеником.

Родитељ, односно старатељ, својим потписом потврђује да је у потпуности упознат са покретањем предлога за утврђивање права на ИОП, разлозима за његово покретање као и да је сагласан да се приступи изради ИОП-а.

Изузетно, ако родитељ, односно старатељ не да сагласност за израду ИОП-а, ни након предузетих мера од стране стручног сарадника, васпитача детета, односно наставника ученика или стручног тима за инклузивно образовање, ради заштите детета, односно ученика, примењује се индивидуализовани начин рада, без ИОП- а.

Садржај ИОП-а

ИОП је писании документ установе, којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању детета, односно ученика ако претходно прилагођавање и отклањање физичких и комуникацијских препрека и индивидуализација рада са учеником нису довеле до остваривања општих исхода образовања и васпитања, односно до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

ИОП садржи:

– **личне податке** и кратак опис развоја и образовне ситуације ученика,

– **циљ образовно-васпитног рада,** односно промену која додатном подршком треба да се достигне у подручју у којем се планира додатна подршка,

– операционализован опис подршке кроз низ појединачних **активности** односно корака и њихов редослед на часовима у одељењу, као и опис и распоред рада изван групе, односно одељења, када је то потребно,

– **прилагођен начин рада, као и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад(ИОП 1)**

– **прилагођен и измењен садржај образовно-васпитног рада, исхода и стандарда постигнућа** и прилагођене стандарде за поједине или за све предмете у школи, односно исходе тих активности које кроз поступан процес доводе до циља додатне подршке**(ИОП 2)**,

– **лица која ће пружати подршку** током реализације појединачних планираних активности,

– **временски распоред,** трајање, односно учесталост за сваку меру подршке у току планираних активности.

ИОП може да се донесе за део или област у оквиру наставног предмета, један наставни предмет, групу наставних предмета или за све садржаје, односно наставне предмете за разред који ученик похађа, као и за ваннаставне активности.

Врсте ИОП-а

ИОП може да буде:

– **прилагођен начин рада, као и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад (ИОП 1)** у коме се прецизно планира циљ пружања подршке која се односи на прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбеника и наставних средстава током образовно-васпитног процеса, активности и њихов распоред као и лица која пружају подршку,

– **прилагођен и измењен садржај образовно-васпитног рада, исхода и стандарда постигнућа(ИОП 2)** у коме се, осим већ наведеног, прецизно планира прилагођавање општих исхода образовања и васпитања, прилагођавање посебних стандарда постигнућа ученика у односу на прописане и прилагођавање садржаја за један, више или за све предмете. Изузетно, за ученика који стиче образовање по **(ИОП 2), осим наставног програма може да се измени и наставни план, на основу**мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком ученику,

– **обогаћен и проширен програм** који се примењује за ученике са изузетним способностима **(ИОП 3)**.

Доношењу ИОП 2-а са измењеним садржајем, односно прилагођеним посебним стандардима постигнућа, претходи доношење, примена и вредновање ИОП-1а са прилагођеним начином рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад, као и

прибављено мишљење интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком ученику.

Израда и доношење ИОП-а

Након добијања писане сагласности родитеља, а на основу предлога стручног тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке ученику, који **израђује ИОП,**педагошки колегијум школе доноси ИОП.

У школи, стручни тим за инклузивно образовање, односно тим за пружање додатне подршке ученику чине:

- одељенски старешина,
- предметни наставник,
- стручни сарадник,
- родитељ, односно старатељ детета,
- у складу са потребама детета и педагошки асистент, односно пратилац за личну помоћ ученику, на предлог родитеља, односно старатеља.

Родитељ, односно старатељ даје сагласност за спровођење ИОП-а, у складу са Законом.

Примена ИОП-а

ИОП се остварује у оквиру заједничких активности у одељењу школе. Наставник при планирању свог рада у групи, односно одељењу, укључује мере и активности предвиђене ИОП-ом.

Изузетно, према потребама ученика, а на основу одлуке тима за пружање додатне подршке ученику, ИОП може да се остварује и ван одељења у школи.

У току примене ИОП-а у установи активно учествују сви чланови тима за пружање додатне подршке ученику.

Ако примена ИОП-а захтева финансијска средства, установа упућује писмени захтев интерресорној комисији за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком ученику.

Оцењивање ученика за које је израђен ИОП, полагање завршног испита

Ученик који стиче образовање у току примене ИОП-а оцењује се према ИОП-у, а у складу са прописом о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању. Завршни испит[1], стручну матуру[2], односно општу матуру[3] овај ученик полаже у складу са прописаним програмом завршног испита, односно матуре, у складу са његовим моторичким и чулним могућностима односно условима које захтева одређена врста инвалидитета, уз неопходна прилагођавања која предлаже и образлаже тим за пружање додатне подршке ученику, а у складу са ИОП-ом.

Вредновање и измена ИОП-а

Вредновање ИОП-а врши се ради процене остварености циљева утврђених ИОП-ом. Оно може бити:

- **Спољашње** – које врши просветни саветник, односно саветник-спољни сарадник у току стручно-педагошког надзора. У оквиру вршења стручно-педагошког надзора утврђује се испуњеност услова у поступку доношења ИОП-а, вреднује се садржај и примена ИОП-а,
- **Вредновање ИОП-а унутар установе** врши се кроз самовредновање стручног тима за инклузивно образовање и тима за пружање додатне продршке ученику, према унапред утврђеној динамици у ИОП-у и према указаној потреби, **у првој години уписа тромесечно,** а у свакој **наредној години два пута у току школске године;** резултати вредновања обавезно се достављају стручном тиму за инклузивно образовање и педагошком колегијуму.

На основу резултата вредновања ИОП-а тим за пружање додатне подршке ученику израђује предлог измене и допуне односно прилагођавања ИОП-а потребама ученика.

Измена ИОП-а врши се у складу са напретком и развојем ученика: ако постигне планиране резултате пре очекиваног рока или не постиже очекиване резултате, односно у другим случајевима када настану промене у понашању ученика и у његовом окружењу.

Подаци о резултатима вредновања ИОП-а саставни су део документације која прати ИОП.

На основу вредновања, уз сагласност стручног тима за инклузивно образовање, педагошки колегијум доноси одлуку о даљој примени, изменама и допунама ИОП-а или престанку потребе за ИОП-ом, на предлог тима за инклузивно образовање, односно за пружање додатне подршке.

Одлука о наставку спровођења ИОП-а доноси се ако се утврди да планиране активности одговарају потребама ученика, или да се резултати могу очекивати након одређеног периода рада. Време спровођења ИОП-а може се продужити, уз сагласност родитеља, односно старатеља ученика.

Одлука о престанку потребе за ИОП-ом доноси се ако се утврди да се даљи напредак ученика може остваривати применом индивидуализованог начина рада.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ

област	активности	период реализације	реализатори
Информисање	1. Опште информисање Наставничког већа о процесу инклузије и начину увођења у процес образовања и васпитања. 2. Заказивање састанка Педагошког колегијума и Тима за ИО. 3. Састанак Педагошког колегијума и Тима за ИО, подела задужења чланова Тима у циљу детаљне информисаности чланова Стручних већа на нивоу школе о ИО и ИОП. 4. Информисање Наставничког већа о израђеним педагошким профилима и плановима прилагођавања. 5. Израда паноа са основним информацијама о ИО и ИОП-а. 6. Израда и подела материјала о ИО и ИОП члановима колектива.	септембар/октобар	Тим за ИО, чланови Педагошког коолегијума и чланови Стручних већа

област	активности	период реализације	реализатори
Стручно усавршавање	1. Састанак са одељењским већима свих разреда, мапирање деце којој је потребан неки вид подршке. 2. Израда педагошких профила и планова прилагођавања. 3. Ангажовање стручних лица из Развојног саветовалишта, Специјалне школи у раду са децом са потешкоћама. 4. Састанак везан за евалуацију урађених планова прилагођавања и ИОП-а у школи. 5. Састанци са члановима Стручних већа, праћење реализације ИОП-а, сугеристање и координација њихове реализације. 6. Самовредновање инклузивне праксе у школи.	септембар октобар октобар током године	Тим за ИО, чланови Стручних већа, наставници

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА

област	активности	период реализације	реализатори
Сарадња са родитељима	1. Заједнички родитељски састанак на тему инклузивног образовања. 2. Упознавање чланова Савета родитеља са процесом инклузије у школи. 3. Редовни састанци и информисање родитеља деце која се образују по ИОП-у о њиховом напретку. 4. Укључивање родитеља у активности ИО према жељама и могућностима. 5. Побољшање услова рада у школи. 6. Трибине и едукације.	октобар током године	Тим за ИО, родитељи ученика

ЕКОНОМСКО ТРГОВИНСКА ШКОЛА ЕТШ

област	активности	период реализације	реализатори
Прилагођавање простора	1. Састанак са директором 2. Упознавање НВ са потребом адаптације простора и реконструкције постојећих рампи за несметано кретање деце са посебним потребама 3. Састанак ШО и упознавање са потребом адаптације простора и реконструкције постојећих рампи за несметано кретање деце са посебним потребама 4. Састанак СР и упознавање са потребом адаптације простора и реконструкција постојећих рампи за несметано кретање деце са посебним потребама 5. Коришћење искуства других школа 6. Набавка финансијских средстава	Септембар-новембар Током године	Тим за ИО

XIX ДРУГИ ПРОГРАМИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ШКОЛУ, ДРУГЕ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНИ РАД

ПРОГРАМ УНАПРЕЂИВАЊА РАДА ШКОЛЕ И ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА

Програм за унапређивање образовно-васпитног рада школе има неколико делова:

У првом делу он се састоји у набавци нових, савременијих наставних средстава (компјутери новије генерације).

У другом делу се односи на увођење савременијих метода рада. Класична предавања су све мање популарна. Наставник добија улогу организатора. Ученици сами трагају у литератури, у свакодневном животу за потребним знањима, а у школи их проверавају, систематизују. Сами раде на писању својих радова, а наставници би само требали да их усмеравају на одговарајућу литературу.

У трећем делу он се састоји у организовању огледних часова: свако стручно веће би требало по два огледна часа да испланира.

УНАПРЕЂИВАЊЕ РАДА ШКОЛЕ

Активност	Носиоци	Време
- обогаћивање годишњих планова рада, као оперативних и дневних припрема, елементи који ће омогућавати успешније увођење ученика у технике учења и самосталног рада	наставници	током године
- јачање рада стручних већа и разредних већа	наставници, руков., директор	током године
- анализирање опремељености наставним средствима, набавка нових	рук. већа, пом. директора	октобар
- изграђивање система мотивације ученика и наставника	директор, педагог, психолог	током године
- анализа свих иновационих елеменатакоји су присутни у раду појединих наставника (активна настава), ради афирмисања и ширења на све чланове колектива	стручна већа, Наставничко веће	током године
- остваривање Годишњег плана рада школе	сви наставници, педагог, психолог директор	
- реализација Развојног плана		
- реализација планиране области самовредноваа		

УНАПРЕЂИВАЊЕ ВАСПИТНОГ РАДА

Активност	Носиоци	Време
-усмеравање живота и рада ученика у школи, придржавање правилника понашања ученика у школи	раз. стрешина	септембар
- организовање ученика и остваривање њиховог утицаја на живот и рад у школи преко ученичких организација	раз. стершина, стручни сарадници	септембар, октобар
- код ученика усадити схватање да је живот у колективу неопходност и да при том сваки појединац мора да се придржава устаљених норми и правила понашања	наставници	током године
- јачање и садржајно обогаћивање рада одељенског старешине	раз. старешина	током год.
- развијање позитивних моралних особина патриотизма	наставници	током год.
- развијање свести о друштвеној имовини и обавези сваког појединца у смислу чувању исте	раз. старешина, наставници	током године
- пратити остваривање идејности наставе и њеног васпитног деловања, односно обједињавање васпитне и образовне компоненте	директор, педагог, психолог	током године
- чврсто повезивати школу и друштвену средину	директор	током год.
- подстицати социјални и емотивни развој деце	педагог	током год.
- јачање везе између породице и школе	раз. старешина, педагог, психолог	током год.
- формирање ставова ученика према опште развојним темама – љубав, осећања, сексуалност, лични идентитет, идентитет групе, систем вредности, пријатељство	стручни сарадници, раз. старешина, директор	током год.
- праћење рада ученичких организација у циљу унапређивања њиховог рада	педагог, директор	током год.

Председник Органа управљања,

Директор школе,

Економско-трговинска школа Република Србија Врање